

Skötsel- och användningsplan för Skärgårdshavet, utkast, sammanfattning

Innehåll

PLANERINGSOMRÅDETS NAMN, LÄGE OCH AREAL	2
I ALLMÄN BESKRIVNING AV PLANERINGSOMRÅDET	2
Områdets ställning som en del av funktionella nätverk/områden	3
Sammanfattning av basuppgifterna.....	3
Syften med inrättandet.....	4
Genomförande av den föregående skötsel- och användningsplanen	5
II CENTRALA VÄRDEN OCH HOT.....	5
Sammanfattning av hoten mot området värden	8
III UPPSTÄLLNING AV MÅL.....	10
Planens syften	10
Centrala lösningar för zonindelningen.....	12
IV GENOMFÖRANDE OCH ÅTGÄRDER	19
Åtgärder för naturskydd och skydd av kulturarvet	19
Åtgärder för viltvärden	43
Riktlinjer för styrning av användningen och användning av naturresurser.....	47
Åtgärder och förvaltning för styrning av användningen.....	48
V MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING	54
Planens konsekvenser för Natura 2000-områdenas skyddsgrunder	54
Sammanfattning av planens konsekvenser för området	56
Stävja klimatförändringen och anpassa sig till den	59
VI UPPFÖLJNING AV PLANEN.....	61
DELAKTIGHET	61
FASTSTÄLLANDE	62
MER INFORMATION OM PLANERINGEN	62

Planeringsområdets namn, läge och areal

Skärgårdshavet, Kimitoön, Nådendal, Pargas, 186 425,71 ha.

I Allmän beskrivning av planeringsområdet

Skötsel- och användningsplanen är en långsiktig strategisk plan och riktlinje för markanvändningen i området. Med hjälp av den uppfylls de lagstadgade målen för inrättandet och de mål som satts upp för skötseln och användningen av områdena. Med hjälp av planen samordnas målen för naturskyddet, rekreativ användning och den övriga användningen av området. Planperioden är cirka 15 år. Planeringen av skötseln och användningen koncentreras till områden som förvaltas av staten. I fråga om privatägda marker och vattenområden är planen av rekommendationskaraktär, även om områdena ligger innanför Naturaområdets gränser.

Forststyrelsens Naturtjänster förvaltar de statsägda skyddsområdena och områdena som reserverats för skydd i planeringsområdet. Planeringsområdet omfattar 16 Natura 2000-områden som delvis överlappar statens skyddsområden. NTM-centralen i Egentliga Finland är ansvarig myndighet för Natura-områdena i fråga. Dessutom omfattar planen 125 privata skyddsområden och samfälliga vattenområden, men för deras del är planen inte förpliktande. De är i privata markägares eller delägarlagens och fiskeområdenas besittning. De som äger de privata naturskyddsområdena ger tillstånd att utarbeta och genomföra naturvårds- och restaureringsplaner på marken som de äger. NTM-centralen i Egentliga Finland fattar fridlysningsbeslut som gäller privata skyddsområden, behandlar dispenser för dem och godkänner skötsel- och åtgärdsplanerna för dem.

Skärgårdshavet är ett av världens största sammanhängande skärgårdsområden. Till planeringsområdet hör förutom nationalparken även 13 skyddsområden som inrättats på statens marker och 16 Natura-områden som delvis överlappar statens skyddsområden och delvis ligger utanför dem. Av de områden som reserverats för statligt skydd omfattar planeringsområdet Kyrkudden på Själö, vattenområdet söder om Gyltö fort, Ejskär samt Kesnäs och Ormskär på Utö. I planeringsområdet ingår 125 privata naturskyddsområden och 3 förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd, men i fråga om privat mark och privata vatten är planen inte förpliktande. Planeringsområdet har avgränsats enligt de naturtyper som förekommer i skyddsområdena och som är typiska för området och på vilka samma principer för skötsel och användning tillämpas.

Områdets biologiska mångfald är exceptionellt stor för finländska förhållanden såväl under som ovanför ytan på grund av områdets sydvästra och marina läge, småskaliga variationer, geologiska mångfald, djupvariationer samt jordmånens kalkhalt. I nationalparken finns 32 Natura-naturtyper och cirka 500 hotade eller nära hotade arter. I artbeståndet framhävs insekter i sandiga områden, arter i vårdbiotoper och i öppna och trädbevuxna kalkpåverkade naturtyper. Den för området typiska zonindelningen återspeglas också i undervattensnaturen. Många näringskedjor kommer från artrika och producerande havsbottnar på mindre än 10 meters djup. Skärgårdshavet är ett av Östersjöns viktigaste häcknings-, rast- och flyttningsområden för fåglar. Här påträffas 80 arter som ingår i fågeldirektivet samt tiotals nationellt hotade fågelarter. När det gäller gräsäl och vikare är Skärgårdshavet ett av arternas viktigaste förekomstområden.

Vid Egentliga Finlands kust har det funnits bosättning sedan den sena stenåldern, cirka 2000 år innan vår tideräkning börjar. Planeringsområdet hör till Finlands nationallandskap som valts av miljöministeriet. Området är också en del av två nationellt värdefulla landskapsområden, Skärgårdshavets havslandskap och Erstans havslandskap. Kulturarvsobjekten i området indelas i det arkeologiska arvet, statens byggnadsarv, bybosättningens byggnadsarv och fiskeskärens byggnadsarv. I planeringsområdet finns sju byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY).

Skärgårdshavet är ett unikt turist- och rekreationsmål. År 2019 hade nationalparken 72 590 besökare. Den lokala inkomsteffekten av besökarnas utlägg uppgick totalt till 7,0 miljoner euro och

sysselsättningseffekten till totalt 59 årsverken. De populäraste friluft- och naturaktiviteterna bland respondenterna var att njuta av naturen, titta på landskapet, promenera och observera naturen. Naturen under och ovan jord i skärgården, den biologiska mångfalden och skärgårdskulturen är ur turismens synvinkel attraktiva faktorer som kan utnyttjas på ett hållbart sätt.

Områdets ställning som en del av funktionella nätverk/områden

Skärgårdshavets nationalpark är en del av Finlands nätverk av nationalparker och alla skyddsområden i planeringsområdet är en del av det nationella nätverket av naturskyddsområden, som är en del av EU:s nätverk av Naturaområden och hela det globala nätverket av naturskyddsområden.

Tack vare skärgårdens rika biologiska mångfald och kulturarv är området en del av UNESCO:s internationella program Människan och biosfären. Programmet stöder biosfärområden för att bevara den biologiska mångfalden, återställa och förbättra ekosystemtjänsterna samt utveckla ett hållbart nyttjande av naturresurserna. I Skärgårdshavet är målet bland annat att bevara skärgårdens kulturarv, den biologiska mångfalden, det traditionella kulturlandskapet och ett välmående hav, att genomföra utvecklingsprojekt som främjar åretruntboende, sysselsättning, hållbar turism och en hållbar skärgårdsmiljö samt cirkulär ekonomi.

År 2021 godkände Finlands regering Skärgårdshavsprogrammet. Programmets mål är att minska den diffusa belastningen i Skärgårdshavets avrinningsområde så att området kan tas bort från Östersjökommissionens (HELCOM) lista över de värsta belastarna senast 2027. Om åtgärderna lyckas har de också en betydande inverkan på naturens tillstånd i planeringsområdet.

I Finlands havsplan 2030 konstateras att biosfärområdet samt älvarna och älvmyrningarna vid kusten bildar en unik helhet, vars bevarande stöds av Bottenhavets och Skärgårdshavets nationalparker. Ett mångsidigt kulturarv och naturvärden är faktorer som gör området attraktivt. Fisket som betonas i södra Bottenhavet och vattenbruk som baserar sig på ny teknologi i Skärgårdshavet är livskraftiga näringar. De marina funktionerna utvecklas i området genom att främja en god miljöstatus i den marina miljön och undervattensnaturens mångfald.

I Egentliga Finlands etappplansplan för naturvärden och naturresurser ingår Skärgårdshavets planeringsområde i utvecklingszonen för Skärgårdshavets samarbetsområde. Enligt beteckningen ska planerna och åtgärderna främja utvecklingsområdets miljövärden. Rekreations-, friluft- och turistverksamheten bör utvecklas utan att äventyra nationalparkens natur- och kulturvärden. Enligt beteckningen för skyddsområden ska planerna och åtgärderna i området trygga och främja naturvärdena. Enligt MRV-beteckningen (jord- och skogsbruksdominerat område med särskilda utvecklingsbehov inom turism och rekreation) ska planerna och åtgärderna vara långsiktiga och stödja funktioner och näringar året runt samt utnyttja områdenas särdrag. De ska också främja funktionerna och tillgängligheten inom målområdet för utvecklingen på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt.

Skärgårdshavets planeringsområde är en del av ett mer omfattande havsområde av ekologisk eller biologisk betydelse som omfattar Ålands hav-Åland-Skärgårdshavet. Området är en del av det globala nätverket av viktiga havsområden.

Sammanfattning av basuppgifterna

Skärgårdshavets nationalpark utgör kärnan i planeringsområdet. Dessutom omfattar planeringsområdet 13 skyddsområden som inrättats på statens marker samt 16 Natura 2000-områden som delvis överlappar statens skyddsområden. Planeringsområdet omfattar också 125 privata naturskyddsområden. Statliga områden och privata skyddsområden ingår utöver i Naturprogrammet även i skyddsprogrammen för lundar (17 st.), stränder (5 st.), åsar (3 st.) och gamla skogar (1 st.). I området finns

dessutom två skyddsskogar och ett skyddsområde för gamla skogar. Det vidsträckta området är fördelat på tre kommuner (Pargas, Kimitoön, Nådendal).

Nästan 95 procent av planeringsområdets 186 426 hektar utgörs av vattenområden. Av statens områden täcker skyddsområdena drygt 31 procent av planeringsområdet, 32 procent de områden som reserverats för skydd och knappt 36 procent de övriga områdena. Skyddsobjekten på privat mark omfattar en procent av planeringsområdet.

Utöver de nationella naturskyddsområdena hör området till några internationella skyddsprogram (IBA, HELCOM MPA), vars syfte är att särskilt skydda skärgårdsnaturen i området och det fågelbestånd som är typiskt för kust- och skärgårdsområdet samt att skydda marina livsmiljöer och arter som är typiska för Östersjön. Syftet med att inrätta internationella programområden sammanfaller i huvudsak med Natura och de nationella skyddsområdena. Nationellt betydelsefulla objekt är fyra ekologiskt betydande marina naturområden under vatten (EMMA), ett stort nationellt viktigt fågelområde (FINIBA) samt sju nationellt värdefulla byggda kulturmiljöer (RKY). Planeringsområdet hör till Finlands nationallandskap som valts av miljöministeriet. Området hör också delvis till två nationellt värdefulla landskapsområden.

Syften med inrättandet

Till planeringsområdet hör utöver Skärgårdshavets nationalpark även 11 skyddsområden som inrättats på statens marker samt Grimsörarna och Mastbådans sälskyddsområden.

Skärgårdshavets nationalpark har inrättats för att skydda Skärgårdshavets natur och kultur, för att trygga därmed förknippade traditionella sätt att utnyttja naturen, för att bevara en levande skärgård samt för att främja miljöforskning och allmänt intresse för naturen. Fridlysningsbestämmelserna för nationalparken har ursprungligen fastställts i lagen (645/1982) och förordningen om Skärgårdshavets nationalpark (1123/1994). Fridlysningsbestämmelserna uppdaterades som ett led i totalreformen av naturvårdslagen. Samtidigt uppdaterades fridlysningsbestämmelserna för de nationalparker och naturreservat samt vissa naturskyddsområden som inrättats med stöd av 1923 års lag om naturskydd. Bestämmelser om uppdatering av fridlysningsbestämmelserna för Skärgårdshavet finns i lagen om ändring av lagen om Skärgårdshavets nationalpark (524/2023), som trädde i kraft 1.6.2023. I nämnda lag upphävdes den förordningen om Skärgårdshavets nationalpark (1123/1994) och fridlysningsbestämmelserna skrevs in i lagen på det sätt som förutsätts i grundlagen. Dessutom uppdaterades nationalparkens fridlysningsbestämmelser så att de motsvarar bestämmelserna i den nya naturvårdslagen (9/2023).

Statens naturskyddsområden har inrättats för att bevara landskapet Egentliga Finlands representativa lundar och ädellövskogar, gamla skogar, myrar, fågelrika vatten samt skärgårds- och bergsnaturens organismer i naturtillstånd och för att trygga eller återställa den ostörda utvecklingen av deras ekosystem, för att bevara traditionella landskap samt för friluftsliv, undervisning och forskning (statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland 214/2014 och miljöministeriets förordning om inrättande av naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland 215/2014). Sälskyddsområdena har inrättats för att skydda sälar, särskilt gråsäl och för att tillförsäkra dem en ostörd livsmiljö, för att befrämja vetenskaplig forskning och uppföljning av sälbeståndet samt för att bevara marina naturtyper (statsrådets förordning om sälskyddsområden 736/2001).

Av de områden som reserverats för statligt skydd omfattar planeringsområdet det vattenområde som sträcker sig söderut från Gyltö fort inom samarbetsområdet för Skärgårdshavets nationalpark, Ejskär, Kesnäs på Utö och Ormskär samt Kyrkudden på Sjalö. Kesnäs och Ormskär har arrenderats ut till Försvarsmakten i enlighet med ramavtalet för samarbete 2016.

Planeringsområdet omfattar också 16 Natura 2000-områden som delvis överlappar statens skyddsområden. I planeringsområdet ingår dessutom 125 privata naturskyddsområden som genomför Natura 2000-programmet och två förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd (naturvårdslagen 47 §), men i fråga om privat mark och privata vatten är planen inte förpliktande.

Genomförande av den föregående skötsel- och användningsplanen

Den gamla stomplanen (2000) omfattar endast Skärgårdshavets nationalpark. I slutet av 1990-talet var turismen i parken obetydlig och bestod huvudsakligen av båtutrustning. Nu har förbindelsebåtstrafikens betydelse ökat i området, och dessutom har det kommit nya motionsidrottsgrenar och utövare av dem. Två centrala besöksmål har också öppnats: Örö och Bodö. Som mål för skötseln av vårdbiotoper fastställdes i stomplanen 10 procent av den växande parkens landareal. Målet har uppnåtts; det skötta landskapets areal har ökat i takt med att parkens areal ökar. År 1995 utfördes 554 åtgärder med frivilliga krafter i nationalparken, år 2023 var antalet dagsverken 820 > insatsen har hållits hög och verksamheten utvidgats. Vinterutfodringen av havsörnen och byggandet av konstgjorda bon avslutades i början av 2000-talet när bestånden återhämtat sig. Den marina undervattensnaturen var ännu bristfälligt känd när stomplanen utarbetades. Under stomplanen användes 21 årsverken huvudsakligen för uppgifter i nationalparken. Den nuvarande verksamhetsmiljön har förändrats och såväl personalen som resurserna för skötseln av området minskar.

Nuläget för markanvändningen, naturen, kulturmiljön, rekreationsanvändningen, viltvård och den övriga användningen i planeringsområdet beskrivs närmare på blanketterna 1–10 i skötsel- och användningsplanen. Centrala skydds- och bruksvärden har också granskats i statusbedömningarna (NATA) av de Naturaområden som ingår i området (se punkten Mer information om planeringen).

II Centrala värden och hot

Definitionen av värdena grundar sig på en granskning av nuläget i området och som centrala värden har definierats följande:

- **Naturtyper och arter i habitatdirektivet: Ängsnätverket:**
Skärgårdshavets yttre skärgård är utöver fjällen det enda området i Finland där ängsnaturtyperna fortfarande förekommer relativt livskraftigt i naturtillstånd. Ängsnätverket är ett av områdets viktigaste helheter i hela Finland. Till skillnad från områdena på fastlandet, i synnerhet i den yttre skärgården, finns det rikligt med små naturligt öppna områden, vars arter delvis liknar arterna på de egentliga vårdbiotopängarna och som fungerar som livsmiljöer för hotade arter. Naturliga ängar är ängar på de övre delarna av sandstränderna, ängar på klipp-, sten- och moränsstränder, små havsstrandängar och de mellersta delarna av öppna åsöar. De naturliga ängarna till sitt antal och vårdbiotopängarna till sin areal utgör största delen av ängarna i området. Till ängsnätverket hör också hagmarker, vars arter ofta till största delen är krävande ängsarter. Vårdbiotopängarna har stor betydelse för bevarandet av arterna. Växtartstätheten på de välskötta ängarna i vårdbiotoperna saknar också motstycke. Till denna värdeklass anses även höra kalkrika bergsluttningar och medelnäringsrika hållmarker samt strandklippor.
- **Naturtyper och arter i habitatdirektivet: Skärgårdsskogarna i Skärgårdshavet**
Skärgårdsskogarna kännetecknas särskilt av ett glest trädbestånd. I områdets norra och östra delar är antalet skogar som störst. Vanligast är olika tallskogor som har uppkommit på tunna mineraljordar, åsöar och klippor samt klibbalsskogor som breder ut sig särskilt på de övre delarna av steniga stränder. Tallskogarna närmar sig ofta naturtillståndet med olika åldersstrukturer, aldrig träd förekommer regelbundet. Aldungarna vid stranden är i huvudsak unga

De artrikaste skogarna är mellan- och näringsrika blandskogslundar, vars huvudsakliga trädslag är asp eller klibbal. Ask, björk, hägg, rönn och vildapel förekommer regelbundet i området, hasselbuskar är vanliga. Havsklimatet skapar goda förhållanden för epifytarterna; i området finns en stor mängd sällsynta epifytmossor och lavar. Artrikedomen är stor i fältskiktet, men kulturprägnen är fortfarande stark. Mängden död ved är liten och den har börjat samlas först under det senaste decenniet när trädbeståndet åldras efter kulturbruket. En del av skogarna där boskap går på bete är skogsbeten och en del ska återställas till hagmark. Små lövsumpskogar är vanliga.

- **Naturtyper och arter i habitatdirektivet: Skärgårdshavets yttersta skärgård**

Den yttersta skärgården består av tusentals små trädlösa skär och öar, varav största delen är klippholmar. Öarnas undervattensdelar fortsätter under ytan i form av vidsträckta rev. Variationerna i vattenståndet är stora, vilket kraftigt formar den rika och särpräglade vegetationen på öarnas stränder. De yttre öarna som ligger långt från fastlandet och de stora farlederna är skärgårdens sista glesbygd, där livet i huvudsak framskrider utan människan. Björkskogar och tallbestånd är vanliga på mineraljordar och klippor, även aspdungar förekommer ställvis.

Grupperna av öppna klippholmar bildar skyddade förhållanden och grund mitt på öppna havet. Här trivs ett mångsidigt bestånd av skärgårdsfåglar. I förhållandena på öppna havet är i synnerhet störningsfria områden fåglarnas och gråsälarnas rike. Stora djupvariationer och variationer i bottenkvaliteten möjliggör en mångfald av undervattensarter: algfloran på hårda bottenar är riklig och mångsidig. Betydande rödalgs- och blåstångsbottenar förekommer särskilt på områdets klipp- och stenbottenar. Skärgårdshavets yttre skärgård har definierats som ett ekologiskt betydande objekt för den marina undervattensmiljön.

- **Naturtyper och arter i habitatdirektivet: Salpausselkä-åsarna**

Salpausselkä-åsarna och radialmoränerna som korsar området bildar en särpräglad livsmiljö under och ovanför ytan. Salpausselkä-området har definierats som ekologiskt betydande objekt för den marina undervattensmiljön; områdets sandbottenar upprätthåller bandtångsängar, som är centrala förekomster av den hotade typen av organismsamhälle. Även förekomster av hotad blåstång och nating påträffas på områdets sandgrusbottenar.

Ovanför ytan på åsarna finns en exceptionellt omfattande helhet av öppna torrängar, hedar och solexponerade stränder, vars växtarter är mångsidiga och insektsarter rika. Hundratals hotade insekts- och växtarter lever i livsmiljöerna på torrängar, ängar och stränder utmed kedjan av åsöar. Fågelfaunan är mångsidig på de öppna åsöarna. De enda förekomsterna av hotad småtärna och kärrensäppa finns i västra ändan av Salpausselkä-åsarna, ute på öppna havet. Stenstränderna på åsöarna i området är centrala pälsbytesområden för den hotade östersjövikaren.

- **Fågeldirektivets arter: Fågelbeståndet**

Tack vare den vidsträckta och mångsidiga skärgården är Skärgårdshavet ett av Östersjöns viktigaste häcknings-, rast-, ruggnings- och flyttningssområden för skärgårdsfåglar. Mätt i antalet arter och par är Skärgårdshavet ett av Finlands mest värdefulla områden för skärgårdsfåglar, vars värde ökar på grund av det långa uppföljningsmaterialet. Den långsiktiga jakten på främmande rovdjur i den yttre skärgården har gett resultat och flera fågelarter som klassificerats som hotade klarar sig här bättre än i andra skärgårdsområden. De sista förekomsterna av småtärna, kärrensäppa och höksångare i Södra Finland finns i Skärgårdshavet. Tack vare sitt läge ligger Skärgårdshavet vid en av de viktigaste flyttlederna på norra halvklotet och via området flyttar ett betydande antal fåglar både till övriga delar av Östersjön och till norra Ishavet. Skärgårdshavet har särskild betydelse för havsörnen som häcknings- och övervintringsområde, för ejdern som häcknings- och ruggningsområde och för skärnsäppan som övervintringsområde.

- **Organismsamhällen/arter: Exceptionellt mångsidig blandning av naturtyper och arter**
Skärgårdshavet är till sina arter och naturtyper ett exceptionellt mångsidigt område mätt på vilken måttstock som helst. Variationerna och den rika geodiversiteten i områdets jordskorpa samt strandkrafterna garanterar mångfalden av arter och naturtyper både ovan jord och under havsytan. Tillsammans med djupvariationen skapar de grunden för en mångsidig mosaik av marina arter och organismsamhällen. Området ligger i kärnan av den hemiboreala zonen, och effekterna av den långvariga traditionella markanvändningen kan fortfarande ses på många ställen även idag. Skärgårdshavet omfattar ett brett kontinuum av livsmiljöer som börjar med marina naturtyper och strandnaturtyper och fortsätter via människopåverkade miljöer till gamla skogar i naturtillstånd, som domineras av ädla träd.

- **Kulturvärden: Lokalkulturen**

Den lokala kulturen stöder skärgårdsidentiteterna, vars centrala element är en speciell naturmiljö och ett starkt närsamhälle. Identiteterna fokuserar på maritima åtgärder och färdigheter (sjömansfärdigheter, fiske, jakt), förvaltning av öar och naturresurser, företagsamhet och stöd från närsamhället. Arkeologiska objekt visar de marina naturresursernas betydelse för skärgårdssamhällena ur ett långsiktigt perspektiv. Sjöfartens och lots- och fyrinrättningens byggnadsarv representerar betydelsen av statsmaktens verksamhet i skärgården. Bybosättningens och fiskeskärens byggnadsarv återspeglar den traditionella multifunktionella ekonomins historiska kontinuitet.

I Skärgårdshavet var jakten säsongsvis mycket viktig. Säl, sjöfågel och ägg var de viktigaste näringstillgångarna för skärgårdsborna. Av sälarna (gråsäl, vikaren) togs kött, skinn och tran till vara. Fågel jagades traditionellt i skärgården under våren i april-maj. För skärgårdsborna var vårfågeljakten en mycket stark tradition som hörde till våren och som avslutade den långa mörka vintern. Efter vintern fick man färskt kött och samtidigt utfördes viltvård och jakt på små rovdjur till förmån för fågelbestånden. Dessutom gav fågeljakten och säljakten ett välkommet tillägg av kött till den fiskdominerade kosten och drog ut ekonomin.

Fisken och fisket utgjorde grunden för försörjningen i Skärgårdshavet genom historien. Utan fisk och fiskefärdigheter skulle man inte ha överlevt i skärgården. Fisket var av väsentlig betydelse för skärgårdens bosättning och för invånarnas överlevnad. Fiske utövades också som yrke och gav inkomster för anskaffning av andra nyttigheter. De viktigaste fångstarna var bland annat strömming, sik, abborre och gädda. Den nuvarande jakten och fisket i skärgården bygger på dessa historiska grunder.

- **Naturuppskattning och -kunskap: Miljöfostran**

Skärgårdshavet bjuder på fascinerande naturfrid invid södra Finlands trängselzon. Det är svårt att ta sig ut i skärgården och därför har bland annat frivilligarbete varit ett tryggt sätt att uppleva skärgården. Skärgården låter besökarna uppleva sin litenhet (naturen stor, människan liten), vilket inte är lätt på andra håll i södra Finland. Genom erfarenhet och upplevelser kan även de som inte annars är intresserade av skärgården eller naturen sannolikt lättare lägga miljöinformation på minnet. Det viktigaste exemplet på sådan verksamhet är verksamhet som kombinerar naturvård och miljöfostran och som länge har utvecklats i Skärgårdshavet. Utvecklingen av ett företagssamarbete som beaktar miljöfostran är följande landvinning. Utöver lägren för frivilliga är också turistföretag, naturskyddsforeningar och ornitologiska sällskapet, som aktivt följer fågelbeståndet i området, fästpunkter för naturintresset i skärgården.

- **Betydelsen av forskning och uppföljning: Forskningens betydelse**

Uppföljning av förändringar: Skyddsområdena och Forststyrelsen som förvaltar dem erbjuder möjligheter till samarbete för organisationer som är intresserade av att följa upp förändringarna i skärgården. Uppföljningen av förändringar är också ett nödvändigt verktyg för Forststyrelsens verksamhet med tanke på att förstå förändringarna i skärgårdsnaturen och hantera

konsekvenserna för mångfalden. Det är nödvändigt att fortsätta uppföljningen av fågelbeståndet och att inleda uppföljningen av förändringar i naturtyperna. Utvecklingen av uppföljningen av hotade arter borde inledas särskilt vid objekt med fortlöpande skötsel.

Skärgårdsforskning (delvis överlappande med uppföljningen av förändringar): Forskningen i skärgårdsfåglar har traditionellt varit stark i området. I synnerhet uppföljningarna av fågelbeståndet har producerat oersättligt material i området och har via naturintresset och frivilligarbetet skapat kontakt med skärgården för många som annars inte skulle ha fått det. Även forskningen i växtarter har långa traditioner i skärgården. Skärgårdsforskningen har i allmänhet varit varierande och tidvis saknat finansiering. Behovet av forskning är stort under det förändringstryck som klimatförändringarna medför (direkta och indirekta konsekvenser). Skärgårdsmiljöerna kan vara en viktig del av naturvårdsforskningen.

- **Användning för rekreation och naturturism: Användningen av natur- och kulturobjekten för rekreation**

För båtfolk och paddlare är Skärgårdshavet ett traditionellt besöksområde som man besöker upprepade gånger. Båtfolk använder utflyktshamnar som inte tillhandahåller tjänster och servicehamnar som drivs av företagare. Den livligaste båtsäsongen varar i sex veckor – de mest engagerade rör sig på sjön från april till månadsskiftet oktober–november. Besökarnas aktiviteter stödjer sig i stor utsträckning på den omgivande naturen; man fiskar, simmar, dyker, paddlar med SUP-bräda, vandrar osv.

Besökare utan egen båt rör sig till objekten antingen med avgiftsfria eller avgiftsbelagda förbindelsefartyg. Antalet besöksmål är begränsat, exempelvis i Skärgårdshavets nationalpark till Björkö, Bodö, Öro, Berghamn och Jurmo. Besökare utan egen båt lockas av möjligheten att njuta av naturen och observera omgivningen. De som rör sig med förbindelsefartyg köper ofta inkvarterings- och/eller måltidstjänster av turistföretagare på öarna och stöder därmed företagarnas näringsverksamhet, vilket bidrar till att bevara skärgården som bebodd.

Sammanfattning av hoten mot områdets värden

Det finns flera faktorer som försämrar och hotar Skärgårdshavets biologiska mångfald. Dessa anknyter till övergödningen av havet, mänsklig verksamhet, klimatförändringar, främmande arter samt igenväxningen, som beror på flera faktorer. Även verksamheter utanför skyddsområdet och Forststyrelsens budgetsituation påverkar statusen i nätverket av skyddsområden och upprätthållandet av den.

Övergödningen av Östersjön påverkar näringsväven och därigenom såväl de marina naturtyperna och strandnaturtyperna som öarnas landnaturtyper och fisket. Övergödningen orsakar utarmning av de marina naturtyperna, minskning av värdefulla mångformiga bottenar och försämring av fiskarnas lekplatser. Direkta effekter av övergödningen är grumling (ökad växtplanktonproduktion), överväxt av trådalger och dess inverkan på andra alger och vattenväxter samt blomningar av blågrönalger. Indirekta konsekvenser är syrebrist på bottenarna och bottendjurssamhällen i dåligt skick. Övergödningen kan leda till att arter försvinner och organismsamhällena förändras. Således är övergödningen också förknippad med ett hot om att livsmiljöerna försämras/förstörs och den biologiska mångfalden minskar/arterna blir hotade. Största delen av näringsbelastningen transporteras med åarna till havet från avrinningsområdet, och härstammar huvudsakligen från jordbruket och annan diffus belastning. Därmed spelar de åtgärder som vidtas i avrinningsområdet en nyckelroll för att minska övergödningen av Skärgårdshavet.

Igenväxningen av de mest värdefulla öppna naturtyperna i Skärgårdshavet hotar största delen av arterna. Till orsakerna till igenväxningen hör övergödningen av havet, kvävedofallet och klimatförändringarna samt att betet upphör, möjligen genom flera funktioner. De huvudsakliga åtgärderna är röjning av stränder och vårdbiotoper, hyggesbränning, skumning av ytan och betesgång samt

uppföljning av igenväxningen. Bekämpningsåtgärderna är starkt beroende av naturskydds- och jordbrukspolitiken.

Den ökade båttrafiken, turismen och fritidsbebyggelsen utanför skyddsområdena har en betydande inverkan särskilt på områdets fågelarter, känsliga havsbottnar och landnaturtyper. Konsekvenserna kan dämpas genom att vägleda besökare och turistverksamhet, genom noggrannare planering av naturstigar samt inrättande av begränsningsområden. Det ökande byggandet och säsongsbebyggelsen ökar båttrafiken. De försvagar också nätverket av naturtyper genom att försvåra naturvården, såsom hyggesbränning eller betesgång, eller genom att direkt försämra eller förstöra förekomsterna av befintliga naturtyper och arter.

En välmående och mångsidig natur är en förutsättning för rekreation och turism. Strändernas stugliv inverkar negativt på användningen för rekreation; när miljön i naturtillstånd minskar avtar också områdets attraktivitet och trycket på att använda naturskyddsområdenas naturhamnar ökar. Okontrollerad turism kan ha flera negativa effekter som ännu inte identifierats. Skärgårdshavets turismsamarbete och gemensamma turismstrategi är bra verktyg för att minimera konsekvenserna.

De viktigaste främmande arterna är de små rovdjuren mink och mårhund, som hotar i synnerhet fågelarterna. Långsiktig och regelbunden jakt på små rovdjur i samarbete med lokala aktörer har konstaterats vara en fungerande bekämpningsmetod. Av de vilda små rovdjuren orsakar också räven olägenheter på viktiga fågelöar och punktvis bekämpning av räv är nödvändig vid objekt med sällsynta arter.

Bestånden av vitsvanshjort och rådjur är ställvis stora i skärgården och orsakar betydande konsekvenser för vegetationen, som också återspeglas i insektsarterna och försämrar mångfalden. Därför borde vitsvanshjortstammen utrotas i skyddsområdena. Detta är dock omöjligt i en splittrad skärgårdsmiljö, så målet är effektiv jakt.

Nya främmande växtarter dyker upp då och då. Målet är att snabbt bekämpa dem. Särskilt på Öro övervakas spridningen av främmande växtarter och vid behov vidtas bekämpningsåtgärder snabbt. Den viktigaste främmande växtarten är vresrosen, som hotar i synnerhet vegetationen på sandstränderna. Det är viktigt att arten bekämpas effektivt och heltäckande, eftersom den är ihärdig och sprids kraftigt.

Inga helt nya marina främmande arter har anlänt till planeringsområdet under de senaste åren, men de tidigare anlända arterna såsom den vitfingrade brackvattenskrabban och den svartmunnade smörbulsten har ökat och påverkar näringsvävarna och det marina ekosystemet på många sätt. I praktiken är det omöjligt att bekämpa främmande arter som redan anlänt i den marina miljön, men lokalt undersöks möjligheterna att minska bestånden. Tyngdpunkten ligger på att förebygga nya främmande arter.

Den uttorkning som klimatförändringarna orsakar hotar i synnerhet ängsnaturen. Öarnas natur är känslig för störningar på grund av de små förekomsterna av naturtyper och naturligt svaga sammankopplingen. Torkan hotar i första hand öarnas exceptionella artrikedom i fråga om insekter, i synnerhet arter med ett litet urval resurser. Även en eventuell differentiering av fjärilar och deras näringsväxter utgör ett hot mot områdets artrikedom. Klimatförändringarna påverkar också de marina ekosystemen på många sätt. Varmare vatten påskyndar övergödningen och de marina arterna har inte anpassat sig till temperaturökningen. Klimatförändringarna förutspås öka nederbörden och därmed göra havsvatten sötare. Denna process är omtvistad, men om den genomförs skulle de arter som trivs i saltvatten dra sig tillbaka från Skärgårdshavet (till exempel nyckelarter såsom blåstång och bandstång). Klimatförändringarna hotar också områdets kulturarv. Ökad nederbörd och blåsighet orsakar allt fler fuktskador på värdefulla byggnader och konstruktioner. Byggnadsdelarnas livscykel förkortas när konstruktionerna fryser och tinar upp upprepade gånger under vintersäsongen. Det är allt mer krävande att reglera fukten i inomhusluften i byggnaderna.

De som är stadigvarande bosatta i byar som hör till samarbetsområdet i Skärgårdshavets nationalpark har rätt att jaga i området med Forststyrelsens tillstånd. Jakt- och vildmarkskulturen har alltid varit en del av skärgårdskulturen och en viktig del av den levande skärgården. Naturskyddet kan försämra jakt- och fiskekulturens framtid, jaktkulturen i skärgården och utnyttjandet av gamla sätt att använda naturen samt överföringen av dessa tillkommande generationer, eftersom traditionell jakt inte längre till alla delar är möjlig i skyddsområdena. Dessutom har lokalbefolkningen minskat och blivit äldre, vilket återspeglas i bevarandet av den traditionella jakt- och fiskekulturen. I skyddsområdena ska alla funktioner i första hand samordnas på ett hållbart sätt med beaktande av områdenas skyddsvärden.

Även verksamhet utanför skyddsområdena kan ha en betydande inverkan på naturtyperna och arterna i skyddsområdet. Dessa kan i huvudsak påverkas endast genom intressebevakning. Exempelvis är en eventuell utbyggnad av vindkraften skadlig för flyttfåglarna och vandringsfiskarna. Sand- och grustäkt hotar rastande och häckande fågelarter. Efter övergödningen är de fysikaliska förändringarna på havsbotten den näst viktigaste orsaken till att de marina arterna blir hotade. Muddring, deponering, schaktning och byggande på botten och stränder förstör, förändrar och försämrar bottenarnas livsmiljöer och organismer. Återkommande små muddringar kan kumuleras till en omfattande störning på havsbotten. Förutom att livsmiljöerna försämras eller förstörs är de fysiska störningarna på havsbotten förknippade med en risk för att arternas mångfald minskar/arterna blir hotade. Den ökade kommersiella sjötrafiken ökar risken för fartygsolyckor och orsakar störningar för arterna i området. Skärgårdshavets labyrinthartade landskap försvårar rengöringsåtgärderna efter en oljeskada. Dessutom finns det betydande strandlinjer som exponeras i området. En oljeskada påverkar också fågelsamhällena negativt. Fartygsolyckor kan i värsta fall ha långvariga och omfattande konsekvenser som försämrar användningen i rekreationssyfte och sänker naturens och landskapets värden, varav det värsta scenariot är en stor oljeskada.

På grund av den svårtillgängliga skärgårdsmiljön, antalet betydande och hotade naturtyper och arter samt antalet turist-, rekreations- och kulturarvsobjekt förutsätter skötseln och användningen av området tillräckliga resurser i fråga om både personal och finansiering. Om man på grund av otillräckliga resurser inte kan svara på inventerings-, uppföljnings-, skötsel-, underhålls-, reparations- och istandsättningsbehoven för områdets centrala värden, finns det risk för att de värden som upprätthålls av en av Finlands viktigaste och mest mångformiga skyddsområden försvagas på ett oåterkalleligt sätt.

III Uppställning av mål

Planens syften

I planen fastställs följande **syften** och mål för skötseln och användningen av området (•):

Vi skyddar och bevarar Skärgårdshavets naturtyper och arter.

- Vi upprätthåller den marina naturens mångfald och förbättrar dess status
- Vi förbättrar medvetenheten om den marina naturen
- Vi förbättrar tillståndet på mångformiga sandbottenar
- Vi bereder oss på oljeskador
- Vi deltar i forskningsarbete (fiskarter och fiskens livsmiljöer)
- Uppgifterna om naturtypernas och de hotade arternas egenskaper samt uppföljningsuppgifterna om naturvårdens konsekvenser uppdateras för att upptäcka förändringar
- Vi förebygger slitage på känsliga livsmiljöer
- Vi arbetar för miljöfostran och stärkande av samarbetet med intressentgrupper
- Vi beaktar områden som reserverats för skydd i planeringsområdet
- Vi upprätthåller, bevarar och förbättrar fågelbeståndets värden
- Vi följer upp bestånden av små rovdjur och utreder fladdermusbestånden.

Vi tryggar den biologiska mångfalden genom naturvård.

- Naturvärden i Skärgårdshavet är en planmässig, socialt hållbar och kostnadseffektiv helhet
- Vi genomför artspecifika skötselplaner enligt behov och ökar vid behov antalet individer av arter som hotas av utrotning genom aktiv artförflyttning
- Vi säkerställer kompetensen och kontinuiteten i naturvården
- Samarbete med intressentgrupper: Vi stärker talkoarbetet, forskningen och miljöfostran som tjänar målen för naturvården
- Vi förbättrar tillståndet för vårdbiotopernas naturtyper och arealen ökar. Vi stärker nätverken av vårdbiotoper.
- Vi stärker naturvårdens paraplyarters livsmiljöer för mnemosynefjäril och apollofjäril och bestånden ökar
- Vi förbättrar nätverket av solexponerade livsmiljöer
- Vi bevarar och stärker de särdrag som är värdefulla med tanke på kalkrika bergslutningars mångfald
- Vi förbättrar strandnaturtypernas status och bereder oss på de förändringar som klimatförändringarna orsakar
- Vi stärker bestånden av skogbevuxna livsmiljöer och hotade arter i dem
- Vi restaurerar våtmarker och myrar i Skärgårdshavet
- Vi upprätthåller, bevarar och förbättrar tillståndet för fågelbeståndets värden
- Vi tryggar bevarandet av höksångarens häckningsbestånd genom naturvård
- Vi förbättrar den marina naturens tillstånd
- Vi sköter och utökar fiskarnas fortplantningsområden
- Vi minskar de negativa effekterna av främmande arter och andra arter som är skadliga för mångfalden.

Vi värnar om och bevarar områden där mänsklig verksamhet är obetydlig.

- Vi förebygger störning av sälar
- Vi vägleder användningen och skötseln för att förhindra slitage på naturtyperna.

Vi bevarar värdefulla kulturarvsobjekt.

- Vi utvecklar skyddet och användningen av kulturarvsobjekt. Vi tryggar skyddsnivån genom en tillräcklig inventering och värdering av kulturarvsobjekten. Vi beaktar kulturarvsobjekten i planeringen och genomförandet av naturvården samt i utvecklingen av tjänster och friluftskonstruktioner. Vi tryggar bevarandet av objekten med hjälp av meningsfull användning, underhåll, skötsel och uppföljning.
- Vi bevarar planeringsområdets landskapsvärden vid vårdbiotopobjekt, naturtjänsternas skötta värdeobjekt, nationellt värdefulla landskapsområden, byggda kulturmiljöer av riksintresse samt arkeologiska objekt av riksintresse. Närmare beskrivning av objekten i bilagan Beskrivning av nuläget, kulturarv.

Skärgårdshavets användning för turism och rekreation är hållbar och stärker besökarnas förhållande till naturen, och all verksamhet följer naturskyddsområdenas värden.

- Vid vägledning av användningen, beviljandet av tillstånd och samtycken beaktar vi randvillkoren för kulturarvet och naturskyddet; skyddsgrunder, känsliga arter, naturtyper och tidpunkter samt områdets övriga användare och lokalbefolkningen.
- Högklassiga friluftskonstruktioner som planerats på ett kundorienterat sätt och som är rätt dimensionerade och placerade med tanke på användning och naturvärden vägleder besökarna till objekt som tål den belastning som rekreationen ger upphov till. Möjligheterna till tillgänglighet bedöms från fall till fall.
- Vi förbättrar besökarnas förståelse för natur- och kulturvärden, naturskydd, biologisk mångfald samt tryggt och ansvarsfullt friluftsliv. Innehållet i tjänsterna anknyter till Skärgårdshavets naturvärden och naturskyddets betydelse.

- Vi utvecklar kännedomen om planeringsområdet och dess rekreations- och turismmöjligheter tillsammans med områdets aktörer, samarbetsföretag, lokala invånare samt besökare. Genom samarbete sänker vi tröskeln för att besöka nationalparken.

Vi bevarar den levande skärgårdskulturen i Skärgårdshavet

- Turism och rekreation skapar sysselsättning i skärgården.
- Skärgårdens fiskekultur bevaras och är hållbar
- Skärgårdens jaktkultur bevaras och är hållbar.

Allt terrängarbete som Forststyrelsen utför i skyddsområdena i Skärgårdshavet är hållbart och klimatsmart samt kostnadseffektivt och säkert.

- Vi utvecklar verksamhetssätten för terrängarbeten och upprätthåller ett fungerande nätverk av baser.

Dessutom fastställs följande **utvecklingsobjekt** och deras mål för området (•):

Skärgårdshavets attraktionskraft ökar och de lokala ekonomiska effekterna av hållbar naturturism ökar särskilt på öarna Örö och Jungfruskär.

- Vi utvecklar turismen i planeringsområdet i enlighet med utvecklingsplanen för ansvarsfull turism i Skärgårdshavet i samarbete med regionens aktörer och samarbetsföretag.

Vi utvecklar skärgårdsforskningen i samarbete med olika intressentgrupper

- Vi utvecklar uppföljningen och naturvården i Skärgårdshavet
- Vi under kulturmiljön vetenskapligt.
- Områden med liten mänsklig verksamhet erbjuder ett lugnt och tryggt förekomstområde för Skärgårdshavets fågelbestånd.

Centrala lösningar för zonindelningen

För att styra användningen av området har följande zoner fastställts:

Friluft- och naturturismzon 914,56 ha (0,5 %)

Allmän bestämmelse: Zonen är ett attraktivt område för friluftsliv och naturturism, dit besökarna aktivt vägleds med hjälp av guidning och servicestrukturer. Nya servicestrukturer och vandringsleder kan placeras i zonen.

Delområden:

- **Berghamn och Boskär**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

På Berghamn finns service i utflyktshamnen och utställningar i strandbodarna året om. Västerby huvudbyggnad är öppen endast när guiden är närvarande. Objektet lämpar sig också som övernattningsplats för större grupper. Vid underhåll av byggnader ska särskild uppmärksamhet fästas vid slitage på terrängen. Gården är genomgående en Natura-naturtyp och många hotade arter förekommer. Kraftigt slitage är skadligt för vegetationen.

På Boskär finns service i utflyktshamnen, men på grund av det rikliga fästingbeståndet på ön finns det ingen möjlighet att tälta där. Det rekommenderas inte att man rör sig på öns havsstrandängar för att skydda den känsliga naturtypen.

Båda öarna och utflyktshamnarna har betande djur. Sällskapsdjur ska alltid vara kopplade.

Vattenområdena kring öarna ingår inte i planen, men båttrafiken i närheten av objekten kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Björkö**

Utflykter och naturturism på egen hand.

På Björkö finns en utflyktshamn som är populär bland båtfolk. För att skydda vattnet i insjön följs dess kvalitet upp och besökarna får anvisningar för att vattenkvaliteten ska förbli god. Förbindelsebåten tar i land på promenadavstånd från nationalparkens tjänster och man kommer överens med markägarna om skyltning som vägleder besökarna.

På ön finns betande djur, så sällskapsdjur ska alltid vara kopplade.

Vattenområdet som omger ön har i planen delvis anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Bodö**

Utflykter och naturturism på egen hand.

Den tidigare sjöbevakningsstationen erbjuder service som drivs av företag i gästhamnen. På andra sidan ön vid Ånholmsfladan kan man tälta.

Leden som förenar objekten går över privat mark och man kommer överens med markägarna om skyltning som vägleder besökarna.

Vattenområdet kring ön ingår inte i planen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Dalskär**

Utflykter på egen hand.

På Dalskär finns service i utflyktshamnen. Båtförare uppmanas att undvika att röra sig vid skulpturstigen.

Vattenområdet kring ön ingår inte i planen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Gärskär**

Utflykter på egen hand och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

Fiskestugan på ön hör till Forststyrelsens värdefulla objekt och ön har också ett arkeologiskt objekt av riksintresse. Fiskestugan är alltid öppen som ödestuga.

Nytt objekt med tältningsområde. För att skydda arterna på ön avgränsas tältningsområdet i närheten av fiskestugan. I princip byggs inga servicestrukturer på ön.

Öns besökare informeras om objektets historiska betydelse och det område som avgränsats för tältning samt instrueras att beakta det närliggande området med förbud mot att röra sig och den känsliga naturen i den yttre skärgården.

Vattenområdet som omger ön har i planen anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av en landstigningsplats.

- **Högland**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

På Högland skyddar lagen om fornminnen de s.k. ryssugnarna, som är enkla utomhusugnar av staplade stenblock för matlagning. I åtgärderna beaktas objektets kulturarvsvärden.

På Högland finns service i utflyktshamnen. Objektet lämpar sig också som övernattningsplats för större grupper. Det finns betande djur på ön och i närheten av utflyktshamnen, så sällskapsdjur ska alltid vara kopplade.

Vattenområdet som omger ön har i planen anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Högsåra, Sandviken**

Utflykter på egen hand.

Vid Sandviken finns service i utflyktshamnen och den nås både sjövägen och längs vägen. Vi strävar inte efter att förebygga slitage på Sandvikens sandstränder, eftersom det torde vara omöjligt då vägen går ända fram. Objektet är helt reserverat för rekreation.

Närheten till privat mark och by förutsätter en tydlig styrning av verksamheten.

Vattenområdet kring ön ingår inte i planen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Jungfruskär**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

Service i utflyktshamnen. Österfladans strandäng hör till vildmarkszonen, där det rekommenderas att man undviker att röra sig under fåglarnas häckningstid (1.4–31.7). Det finns betande djur på ön och i närheten av utflyktshamnen. Sällskapsdjur ska alltid vara kopplade. Cykling är tillåten endast på vägar.

Bryggan vid Bjons bas används på våren och sommaren endast för talkoarbeten och som arbetsbas. För turism efter 31.7. Bjons övriga konstruktioner kan användas under hela säsongen. Under fåglarnas häckningstid används bryggorna på västra stranden på Bjons.

Särskild uppmärksamhet ska fästas vid slitage på terrängen i samband med turism och när basen används och byggnader underhålls. Gården är genomgående en Natura-naturtyp och många hotade arter förekommer. Kraftigt slitage är skadligt för vegetationen.

Vattenområdet som omger ön har i planen anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Jurmo**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

De delar som hör till nationalparken finns i öns östra och västra ändar och man kommer överens med markägarna om skyltning som vägleder besökarna. Arkeologiska objekt i östra delen: munkringar, lämningar av kapell och tomtning i Estnäs hör till de arkeologiska objekten av riksintresse. En av munkringarna finns på den del av ön som hör till nationalparken. I åtgärderna beaktas objektets kulturarvsvärden och de som rör sig i området får vägledning.

Nationalparkens tältningsområde på Moringharu. Objektet lämpar sig också för större grupper. Naturstugan är öppen året om. På ön finns betande djur, så sällskapsdjur ska alltid vara kopplade. Cykling är tillåten endast på vägar utanför nationalparken. Slitage på känsliga sandstränder förebyggs genom att vägleda besökarna.

Vattenområdet som omger ön har i planen anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av en hamn.

- **Kappalholma**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

Kappalholm erbjuder ett nytt tältningsområde. Objektet lämpar sig också som övernattningsplats för större grupper.

Serviceinfrastrukturen dimensioneras för användningen. I åtgärderna beaktas objektets kulturarvsvärden. Målet är att freda omgivningen kring det gamla kapellet.

Vattenområdet kring ön ingår inte i planen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Kråkskär**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

På Kråkskär finns service i utflyktshamnen. Objektet lämpar sig också som övernattningsplats för större grupper.

Det finns betande djur på ön och i närheten av utflyktshamnen. Sällskapsdjur ska alltid vara kopplade.

Vattenområdet kring ön ingår inte i planen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Låga Sundskär**

Utflykter på egen hand.

Nytt objekt med tältningsområde. I princip byggs inga servicestrukturer på ön, men man kan tälta. Besökarna instrueras att beakta det närliggande området med förbud mot att röra sig och den känsliga naturen i den yttre skärgården.

- **Långlandet**

Utflykter på egen hand.

Öns linjekummel och tomtning hör till de arkeologiska objekten av riksintresse och deras stenar får inte flyttas. Besökarna uppmanas att lämna sjöfararnas stenkonstruktioner i fred och beakta den känsliga naturen i den yttre skärgården. I princip byggs inga servicestrukturer på ön, men man kan tälta.

- **Norra Benskär**

Utflykter på egen hand.

Nytt objekt med tältningsområde. I princip byggs inga servicestrukturer på ön, men man kan tälta.

Vattenområdet som omger ön har i planen anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av en landstigningsplats.

- **Pähkinäinen**

Utflykter på egen hand.

På ön finns betande djur i inhägnader. Det är förbjudet att ta med sällskapsdjur till inhägnaderna.

- **Sandön**

Utflykter och naturturism på egen hand.

På Sandö finns service i utflyktshamnen. Objektet lämpar sig också som övernattningsplats för större grupper.

Slitage på den känsliga sandstranden förebyggs genom att vägleda besökarna.

Vattenområdet som omger ön har i planen anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av en landstigningsplats.

- **Själö**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

Själö kyrka med tillhörande begravningsplats hör till Själö hospitals område för byggda kulturmiljöer av riksintresse. Själö kyrka och klocktorn med omgivning har skyddats genom ett separat byggnadsskyddsbeslut och lagen om fornminnen. Kyrkudden är till största delen ett fornlämningsområde. Dessa beaktas i planeringen av verksamheten och vägledningen av besökarna.

Det är förbjudet att slå läger på huvudön på Själö. Det är tillåtet att tillfälligt slå läger på andra platser, om inte begränsningar i rätten att färdas hindrar det. Cykling är tillåtet endast på huvudöns väg. På ön finns betande djur i inhägnader. Det är förbjudet att ta med sällskapsdjur till inhägnaderna.

I planeringen av Lammasluotos användning och verksamhet beaktas öns värdefulla kalkrika bergsluttningar.

Vattenområdet som omger huvudön på Själö och Lammasluoto har i planen anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Små Sundkären**

Utflykter på egen hand.

Nytt objekt med tältningsområde. I princip byggs inga servicestrukturer på ön, men man kan tälta. Besökarna uppmanas att beakta den känsliga naturen i den yttre skärgården.

- **Stora Hästö - Konungsskär – Birsskär**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

På Konungsskär och Birsskär finns service i utflyktshamnen. På Konungsskär finns dessutom en ödestuga som är öppen året om och ön lämpar sig också som övernattningsplats för större grupper.

På Stora Hästö finns service i utflyktshamnen. Objektet lämpar sig också som övernattningsplats för större grupper. Båtförare uppmanas att undvika att röra sig vid naturstigen under vatten.

Det finns betande djur på öarna och i närheten av utflyktshamnarna, så sällskapsdjur ska alltid vara kopplade.

Vattenområdet som omger öarna har i planen anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av landstigningsplatser.

- **Yxskären**

Utflykter på egen hand och möjlighet att bekanta sig med vårdbiotoperna.

På Yxskären finns service i utflyktshamnen.

Det finns betande djur på ön och i närheten av utflyktshamnen sommartid, så sällskapsdjur ska alltid vara kopplade.

Vattenområdet som omger ön har i planen delvis anvisats till vildmarkszonen, men båttrafiken i närheten av objektet kan tidvis vara livlig. Båttrafiken styrs med hjälp av en landstigningsplats.

- **Ölmos**

Utflykter på egen hand.

Slitage på den känsliga sandstranden förebyggs genom att på ett kontrollerat sätt vägleda fotgängare på Ölmos strandled genom området som förvaltas av Forststyrelsen. Den västra delen av statens område är en vildmarkszon där man ska undvika att röra sig för att trygga arterna på den känsliga sandstranden.

- **Örö**

Utflykter på egen hand, naturturism och möjlighet att bekanta sig med kulturarvet.

Värnandet om de skyddade byggda kulturmiljöerna av riksintresse beaktas i all verksamhet. Örö fort omfattar försvarsutrustning, kanonvägar, byggnader och konstruktioner som byggts 1915–17 och som bevarat sin historiska karaktär.

På ön finns planeringsområdets mest mångsidiga infrastruktur för friluftsliv och naturturism. Utöver gästhamnen finns olika typer av inkvartering och annan service. Öns tjänster drivs av företag.

Bilar förs till ön endast för underhållsarbeten. På grund av upprepad torka tillåts inte öppen eld på ön och rökare hänvisas till vissa platser. I naturvården är öppen eld tillåten. Cykling är tillåten endast på vägar. På ön finns betande djur i inhägnader. Det är förbjudet att ta med sällskapsdjur till inhägnaderna. Det är förbjudet att ankra vid naturstränderna i området. Båttrafiken styrs med hjälp av gästhamnen.

Vildmarkszon 171 123,41 ha (91,8 %)

Allmän bestämmelse: Vildmarkszonen är ett område dit besökarna inte aktivt styrs och där man inte bygger ny serviceutrustning. Området kan användas för separat fastställda naturnäringars behov och turismtjänster som lämpar sig för områdets vildmarksnatur, såsom guide utflykter. I andra områden än naturskyddsområden kan det i zonen också finnas verksamhet som syftar till att utnyttja naturresurser. Det är tillåtet att röra sig i vildmarkszonen i enlighet med allemansrätten.

Delområden:

- Vildmarkszonen bevaras så lugn, naturlig och ödemarkslik som möjligt. I zonen behandlas befintliga konstruktioner i enlighet med riktlinjerna i Forststyrelsens separata riksomfattande utredning av byggnadsbeståndet (2023).

Begränsningszon 14 387,96 ha (7,7 %)

Allmän bestämmelse: Zonen bevarar områdets naturskyddsvärden med hjälp av rörelsebegränsningar eller andra begränsningar som gäller besökare. Begränsningszonerna genomförs med hjälp av en ordningsstadga som grundar sig på naturvårdslagen (1096/1996), en bestämmelse om inrättande av området eller ett beslut om fredning av privata skyddsområden. En begränsning av naturskyddsskäl grundar sig på att det är nödvändigt för att bevara djur eller växter (18 och 24 § i naturvårdslagen). Försvarens rörelseförbudszon och gränsszonen är också begränsningszoner.

Delområden:

- **Aspö och Brunskär**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.4–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor.

- **Grimsöarna**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området samt dyka med andningsutrustning utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.1–31.12 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor.

- **Gullkrona**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.4–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor..

- **Jurmo och Utö**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.4–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor. På begränsningsområdet på Jurmo (öns västra del) är det dessutom förbjudet att flyga obemannade luftfartyg (drönare) utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.1–31.12.

Alu ön (Alunskär) används för vandring och naturturism utanför fågelskyddsområdet 1.8–31.3. På ön finns en fiskebod med historiskt värde som används som ödestuga utanför skyddsområdet.

- **Morgonlandet**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.4–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor i begränsningsområdet på Morgonlandets nordvästra udde. Nytt begränsningsområde.

- **Orisgrunden**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas i området närmare än 100 meter från stranden och flyga obemannade luftfartyg (drönare) utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.4–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor. Nytt begränsningsområde.

- **Salpausselkä**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.2–15.6 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor. Dessutom är det förbjudet att färdas närmare än 400 meter från stranden på Simonsharu och Simonsharu kobben 1.2–15.6 för att skydda arter som är känsliga för mänskliga störningar. Nytt begränsningsområde.

- **Öarna vid Sjalö**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.4–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor. Nytt begränsningsområde.

- **Trunsö, Sandholm och Borstö**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området samt dyka med andningsutrustning i vattenområdena kring öarna utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.1–31.12 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor. Begränsningen av rörelsefriheten tryggar också indirekt vrak som klassificerats som fornlämningar i området. I zonen finns en avgränsning av fornlämningens skyddsområde som fastställts av Sydvästra Finlands miljöcentral (1/300/2006) och som förbjuder all dykning och ankring som inte hänför sig till sjöräddningen eller åtgärder som förbättrar sjösäkerhetsutrustningen eller till dyknings- och forskningsverksamhet som Museiverket bemyndigat och leder.

- **Vänö**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.4–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor. Nytt begränsningsområde.

- **Ådö**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.2–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor.

- **Ölmos**

Det är förbjudet att stiga i land, färdas och flyga obemannade luftfartyg (drönare) i området utan Forststyrelsens tillstånd under tiden 1.4–31.7 för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor.

IV Genomförande och åtgärder

I planen presenteras de åtgärder som behövs för att trygga de centrala värdena och utveckla området.

Åtgärder för naturskydd och skydd av kulturarvet

Naturskydd

- **Iståndsättning av moskogar (naturskydd på land):**

- Behovet av iståndsättningsåtgärder som ökar mängden död ved är i regel litet i Skärgårdshavets moskogar, eftersom död ved har samlats naturligt på grund av stormar och torka samt biotiska faktorer såsom svampsjukdomar och insektsskador. Det har ofta gått årtionden sedan den tidigare användningen av moskogar (bland annat skogsbruk och kvalitetsgallring) och därför är trädbeståndets skiktning i regel bra eller utvecklas i rätt riktning. Ställvis har moskogarna också uppnått särdrag enligt definitionen av naturskog.
- Iståndsättningen av moskogar inriktas vanligtvis på skogar som är under 70 år gamla och har en jämn trädstruktur och som domineras av ett eller några trädslag och som tidigare varit ekonomiskog eller i dylikt bruk.
- Skogarna iståndsätts bland annat genom att producera död ved, öka lövträdens livsutrymme och säkerställa att de förnyas, avlägsna utplanterade barrträdsskogar (lämnas kvar för att beskogas naturligt) och hyggesbränning (främst på åsöarna).
- Vattenhushållningen i moskogar i dikade mineraljordar kan vid behov återställas genom att täppa till diken.

- **Betesgång i öppna vårdbiotoper (naturskydd på land):**

- Betesgången på betesmarkerna fortsätter åtminstone på alla betesmarker som innehåller nationellt, landskapsmässigt och lokalt värdefulla vårdbiotoper
- Vid objekt med fortlöpande skötsel förbättras kvaliteten genom att öka samarbetet med aktörer inom avtalsbaserat bete: alla aktörer ombeds årligen lämna uppgifter om betet, ett möte ordnas minst två gånger per avtalsperiod om objekt som det finns arter som kräver bräddskande eller särskilt skydd och/eller arter som är akut (CR) eller starkt hotade (EN) eller

en betydande mängd andra hotade arter som betet kan påverka. På andra platser ordnas ett möte minst en gång per avtalsperiod.

- Ett samarbetsmöte och/eller utbildning ordnas med alla aktörer inom avtalsbaserat bete en gång per miljöavtalsperiod.
  - Betesgången genomförs i första hand som rotationsbete. Kontinuerlig betesgång övervägs alltid noggrant. Vid rotationsbete regleras betestrycket och betestiden skiftesvis så att betesgångens nytta för den biologiska mångfalden blir så stor som möjligt. Genom rotationsbete kan man bland annat förebygga skador på hotade växter och insekter som orsakas av de betande djurens ätande och nedtrampning och på så sätt minska behovet av separata skydds-konstruktioner inom betesmarkerna. I arrangemangen för rotationsbete beaktas att betesskiftena i skärgården inte nödvändigtvis ligger bredvid varandra eller ens på samma ö, vilket avsevärt ökar transportkostnaderna och aktörens arbetsbörda. Vid betesgång kan man också hålla mellanår av naturskyddsskäl, såsom för att bevara och öka de hotade arternas livskraft eller för att trygga arter som är känsliga för betesgång (till exempel lundar, kalkrika bergsluttningar).
  - Målet för fårbeta är att övergå till rotationsbete på alla betesmarker
- **Skötsel av öppna vårdbiotoper med andra metoder än bete (naturskydd på land):**
    - Genom att slå ängar förbättras levnadsförhållandena för hotade växter och insekter som lever på dem.
    - Långvariga slåtterobjekt sköts på ett högklassigt och kostnadseffektivt sätt. Slätter utförs årligen på samma öar (bland annat Jungfruskär och Berghamns skärgård), varvid Forststyrelsen för att säkerställa kvaliteten på och kontinuiteten i skötseln upprätthåller den slåtterutrustning som behövs vid skötseln av dessa objekt
    - Slätterängar i låglandet (6510) slås årligen för att bevara naturtypens särdrag och hotade arter som drar nytta av slåttern.
    - Slätterobjekten efterbetas i regel.
    - Restaurerings slåtter utförs efter behov (bland annat vassruggar, områden där tuvtåtel dominerar).
    - Möjligheten att utöka slåtter och efterbete av öppna vårdbiotoper utreds också på nya objekt när det finns tydliga grunder för det (nytta med tanke på naturskyddet, förutsättning för att Natura-naturtypen ska bevaras).
    - Slätter av problemarter (bland annat bergör och örnbräken) främjas i första hand genom avtal om arrende av betesmark, men Forststyrelsen kan utföra slåtter på små områden med artskydd som grund, även på miljöavtalsobjekt för skötsel av arter som behöver särskilt och brådskande skydd samt akut (CR) och starkt hotade (EN) arter.
    - Kostnadseffektiva metoder som lämpar sig för hotade arter (bland annat mnemosynefjärilens habitat och fårbeten) för slybekämpning och vårbränning utreds.
    - Förekomster av hotade arter skyddas vid behov med hjälp av skyddsstaket eller andra skydds-konstruktioner.
    - Naturliga ängar är en viktig del av ängsnätverket särskilt i den yttre skärgården. Naturliga ängar sköts vid behov bland annat genom att röja enar och trädplantor samt slå vassruggar.
    - Både naturliga och betade ängsområden lider på många ställen av mossbildning i botten-skiktet (kvävenedfall). Metoder för att öppna mosstäckets till exempel genom att sladda/tillfälligt höja betestrycket/utföra små hyggesbränningar utreds.
  - **Skötsel av hedar (naturskydd på land):**
    - Igenvuxna hedar iståndsätts genom att röja träd och enar från dem samt genom hyggesbränning. En del av de enbevuxna hedarna som behöver iståndsättas grundligt hyggesbränns under de torra sommarmånaderna, då måren som täcker marken och vegetationen i huvudsak förbränns och ger utrymme för en mosaik av risväxter och fläckar av torräng och mineraljord, som är särskilt värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden. Hedar med fortlö-pande skötsel betas regelbundet och hyggesbränning görs upprepade gånger med cirka 15–

25 års mellanrum på våren och hösten. De enbevuxna hedfläckarna på små öar kompletterar nätverket av hedar och även dessa hyggesbränns regelbundet för att bevara naturtypens särdrag.

- I Skärgårdshavet har de största (>10 ha) förekomsterna av torra hedar (4030) uppkommit och bevarats tack vare traditionell betesgång och regelbunden hyggesbränning. Dessutom påträffas hedar utanför betesmarkerna även på klippiga öar och åsöar. Alla typer av hedar är hotade naturtyper och deras värde för den biologiska mångfalden är starkt förknippat med den mosaikartade strukturen som bildas av hedvegetation samt fläckar av torräng och solexponerad mineraljord.

- **Vi iståndsätter häckningsplatser och beaktar artens krav vid andra skötselobjekt (fågelskydd):**

- Utifrån en kartläggning av häckningsplatserna för höksångare genomförs nödvändig iståndsättning av häckningsmiljön för att arten ska ha tillräckligt med gynnsamma livsmiljöer i Skärgårdshavet. Kraven på höksångarens häckningsmiljö beaktas i den övriga naturvården.

- **Skötsel av lövängar (naturskydd på land):**

- Lövängar slås i regel årligen för att bevara naturtypens särdrag. Efter övervägande kan mellanår hållas i fråga om slåttern, om det är motiverat till exempel på grund av svår torka.
- Foderträdens löv skärs till foder med cirka 4–5 års mellanrum. Experter på trädvård, arborister, används i så stor utsträckning som möjligt när löven skärs.
- Det säkerställs att nya foderträd växer fram.
- Användningen av talkoarbete vid skötseln av lövängar fortsätter som en kostnadseffektiv arbetsform som möjliggör högklassig skötsel av lövängarna.
- På lång sikt utreds också möjligheterna att iståndsätta nya skötselobjekt och finansieringen av fortsatt skötsel tillsammans med NTM-centralen och miljöministeriet.

- **Skötsel av trädbevuxna vårdbiotoper (andra än lövängar) (naturskydd på land):**

- Betesgången på betesmarkerna fortsätter och kvaliteten på skötseln förbättras genom att samarbetet med aktörerna inom avtalsbaserat bete utvecklas och standardiseras enligt samma principer som i öppna vårdbiotoper.
- Oberoende av betesdjuren är det viktigt att använda rotationsbete vid objekt med mångsidiga och/eller motstridiga värden, såsom vårdbiotop- och lundvärden, i synnerhet i skötselområdena 2, 3 och 4 i den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård. Konsekvenserna för naturtyperna och artbeståndet följs upp som en del av det kommande uppföljningsprogrammet, och betestrycket och tidpunkten för betesgången regleras utifrån observationerna. Arbetet utförs i samarbete med NTM-centralens miljöavtalse experter.
- Slybekämpningen utvecklas enligt samma principer som i öppna vårdbiotoper.
- På de skötta objekten görs vid behov nya gallringar av det dominerande trädbeståndet för att minska den ökade skuggningen i och med att träden växer. Tidsintervallet för underhållsgallringarna är vanligtvis cirka 25–35 år beroende på objektet.
- På betesmarkerna utreds hur trädbeståndet i betade skogar under 65 år kan gallras till skogsbeten eller hagmarker när de är tillräckligt näringsrika (MT+, OMT och lund). Detta beaktas i uppdateringen av den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård.
- Bevarandet av arter som lever på död ved i trädbevuxna vårdbiotoper tryggas genom att öka mängden död ved, inklusive brända träd.
- Vi värnar om vildapeln och utreder möjligheten att föröka arten från frön genom att odla och ympa den. Vi ser också till att andra trädarter som är fåtaliga (bland annat ädla lövträd, asp och sälg) förnyas på betesmarkerna exempelvis genom att skydda plantor och unga individer från betesdjuren.

- **Istandsättning och högklassig skötsel av mnemosynefjärilens habitat samt uppföljning av arten (naturskydd på land):**
  - Mnemosynefjärilen är en paraplyart för hagmarker, ängar och betade lundar i näringsrika och kalkpåverkade områden i skärgården.
  - Istandsättningen av områden som är kopplade till nätverket av habitat för mnemosynefjärilen fortsätter för att uppnå en gynnsam skyddsnivå i skötselområdena 1 och 2 i den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård. En gynnsam skyddsnivå fastställs enligt det åtgärdsprogram som för närvarande utarbetas vid NTM-centralen i Egentliga Finland.
  - Kvaliteten på skötseln av de nuvarande objekten med mnemosynefjärilar säkerställs genom att reglera betesgången och minska hjortdjurens skadliga effekter på nunneörtssläktet och honungsväxter samt genom att genomföra de resterande istandsättningarna som planerats för dessa objekt och sköta eftervården av de istandsatta områdena.
  - Istandsättningen fortsätter för att stärka nätverket av habitat för mnemosynefjärilen vid objekt som identifierats som viktiga i den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård. Målet för brådskande istandsättningar är cirka 20 hektar ängar och hagmarker. Utöver dessa istandsätts skogsbeten som ingår i områdeshelheterna.
  - Målet är att fördubbla antalet mnemosynefjärilar under 10 år i skötselområde 2 i den övergripande planen samt att uppnå en gynnsam skyddsnivå.
  - Uppföljningen av mnemosynefjärilens populationer fortsätter regelbundet (minst vart femte år).
  - Möjligheten att grunda nya populationer av mnemosynefjäril med hjälp av utplanteringar till habitat i gott skick i områden som är särskilt viktiga för nätverket utreds.

- **Stärkande av nätverket av habitat för apollofjärilen och uppföljning av arten (naturskydd på land):**
  - I apollofjärilens habitat ingår klippor på skär och öar där det växer fetknopp samt ängar med honungsväxter i närheten av klippområdena.
  - I apollofjärilens habitat (bland annat skär och ängar med apollofjärilar i skötselområde 5 i den övergripande planen) istandsätts genom röjning öppna och halvöppna livsmiljöer som lämpar sig för honungsväxter och fetknopp, som är värdväxten för artens larver bland annat på enbevuxna ängs- och hedområden, slybevuxna strandängar och frodiga områden med ungt trädbestånd. De arealer som lämpar sig för arten och de växter den behöver utökas också genom hyggesbränning i enbevuxna områden. Fetknoppens fröbank kan behandlas mekaniskt för att aktivera gröningsprocessen. En viktig del av skötselåtgärderna är också att reglera vitsvanshjortpopulationen i artens förekomstområden, eftersom hjortarna gärna äter honungsväxter.
  - Uppföljningen av artens utbredning och skötselåtgärdernas effektivitet fortsätter regelbundet med hjälp av frivilligarbete och i samarbete med forskare vid Åbo universitet. I arbetet med att istandsätta habitat utnyttjas erfarenheter från tidigare istandsättning.

- **Istandsättning av fåglarnas viktigaste häckningsöar genom att minska trädbeståndet och annan högre vegetation (fågelskydd)**
  - Öppna livsmiljöer är särskilt viktiga för skärgårdsfåglar och många rastande fågelarter. Målet är att hålla de viktigaste fågelöarna öppna. Särskilt viktigt är det att hålla häckningsplatserna för kärrsnäppa och småtärna öppna från högre vegetation. När jakten på främmande rovdjur utvidgas till mellanskärgården förväntas skärgårdsfåglarna sprida sig till dessa områden. Genom att hålla ett öga på fåglarnas utbredning säkerställs att det finns lämpliga öppna miljöer i mellanskärgården där skärgårdsfåglar kan häcka.

- **Strandnaturtypernas igenväxning begränsas och skräp som samlats på stränderna avlägsnas (naturskydd på land):**
  - Övergödningen av Östersjön och delvis också upphörandet av den traditionella boskapsskötselns har på många håll lett till igenväxning av strandängar, sandstränder och steniga stränder bland annat genom att vass breder ut sig och antalet kväveälskande arter ökar.
  - Vanligtvis finns det objekt som behöver skötsel i synnerhet i skötselområdena 3–6 i den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård, men även på andra ställen där representativa strandnaturtyper och värdefulla strandarter hotas av igenväxningen. Särskilt öar som är viktiga för fågelbeståndet, värdefulla strandängar, förekomster av hotade arter samt sandstränder på åsöar och steniga sandblandade stränder är viktiga skötselobjekt.
  - Övergödningen av strandnaturtyperna minskas bland annat genom att slå vass, bränna vass och gräva upp vassruggar med rötterna. Dessutom minskas de högvuxna kväveälskande arterna som drar nytta av övergödningen bland annat genom slåtter och minskning av organiskt material som sköljts upp på stranden. Unga träd röjs också.
  - Skräp tas bort från öarnas stränder. Insamlingen av skräp effektiveras genom att lokalisera de områden där skräp systematiskt sköljs upp på stranden och koncentrera insamlingen av skräp till dessa stränder.
  - Beredskapen inför klimatförändringarna utvecklas genom att i samarbete med forskningsinstitut och universitet utreda bland annat hur höjningen av havsvattenståndet samt minskningen av istäcket på vintrarna och salthalten i havsvattnet påverkar strandnaturtyperna och de arter som lever där. I beredskapen betonas upprätthållandet av ett omfattande och representativt nätverk av strandnaturtyper samt i fråga om enskilda strandnaturtyper en utredning av områden som lämpar sig för flyttning på grund av det högre havsvattenståndet och skötseln av dessa områden.
- **Vi iståndsätter häckningsplatser och beaktar artens krav vid andra skötselobjekt (fågelskydd):**
  - Utifrån en kartläggning av häckningsplatserna för höksångare genomförs nödvändig iståndsättning av häckningsmiljön för att arten ska ha tillräckligt med gynnsamma livsmiljöer i Skärgårdshavet. Kraven på höksångarens häckningsmiljö beaktas i den övriga naturvården.
- **Effektiviserad jakt på mink och mårhund fortsätter systematiskt (fågelskydd):**
  - Avlägsnande av främmande rovdjur har visat sig vara en av de mest effektiva åtgärderna för att skydda skärgårdsfåglarna i Östersjön. I Skärgårdshavet har främmande rovdjur avlägsnats ställvis i den yttre skärgården i flera decennier och under de senaste fem åren har jakten på främmande rovdjur utvidgats till mellanskärgården. Resultaten har varit positiva för skärgårdsfåglarna. Målet på lång sikt är en skärgård som är fri från främmande rovdjur, vilket innebär att jakten ska täcka och utvidgas från den yttre skärgården mot den inre skärgården och de så kallade "matningsstationerna" på fastlandet. Syftet är att förhindra att främmande rovdjur tar sig från uddar på fastlandet och andra centrala platser ut i skärgården.
- **Vi testar en metod för avlägsnande av vitfingrad brackvattenskrabba (marint naturskydd):**
  - Främmande marina arter anländer obemärkt till exempel med barlastvatten från fartygstrafiken och sprids ofta på havsbotten till ett stort område. Främmande arter sprider sig aggressivt och när antalet individer ökar kan de förändra och försvaga de marina näringskedjorna (indirekt inverkan på bestånden av fiskar, havsfåglar och sälar samt på fisket). I Skärgårdshavet har den vitfingrade brackvattenskrabban under de senaste 15 åren spridit sig nästan överallt och den förekommer ställvis i rikliga populationer. Arten påträffas på mjuka gyttjebottnar, sand- och grusbottnar och stenbottnar nära stranden. Det har observerats att den vitfingrade brackvattenskrabban försämrar förekomsten av bland annat blåstång genom att jaga den makrofauna som håller blåstången fri från alger. Krabborna äter dessutom fiskrom och kan därmed påverka fiskbestånden i området. Spridningen av den vitfingrade brackvattenskrabban kan inte längre förhindras, men som en del av projektet Biodiversea testas

metoder för att minska beståndet lokalt i området kring Högland, bland annat med hjälp av en bottensug och mjärdar.

- **Minskning och bekämpning av främmande växtarter (naturskydd på land):**
  - I Skärgårdshavet har man framgångsrikt bekämpat främmande växtarter under de senaste åren, bland annat har cirka hälften av vresrosförekomsterna förstörts. Bekämpningen av vresrosen och andra främmande arter som klassificerats som nationellt invasiva samt trädgårdsväxter som sprider sig kraftigt i naturen (bland annat vårtörel, gullrisläktet, älvsallat) fortsätter. Bekämpningen av främmande växtarter främjas i samarbete med markägare på privat mark. Intressentgruppernas bekämpningsprojekt stöds i så stor utsträckning som möjligt. Dessutom informeras områdets invånare och besökare om främmande arter i skärgården.
  - Med tanke på bekämpningen av främmande växtarter är det viktigt att utreda hur olika bekämpningsmetoder fungerar och lämpar sig för olika objekt samt att samla in information om nya förekomster och regelbundet följa upp nya skott som gror ur fröbanken vid förekomster som bekämpats tidigare.
- **Objektspecifika förvaltningsplaner för beståndet av vitsvanshjort och rådjur (naturskydd på land):**
  - Den områdesspecifika förvaltningsplanen och den systematiska jakten på rådjur syftar till att kraftigt minska antalet rådjur i skyddsområdena för att skydda objekt med värdefulla naturvärden. När det gäller vitsvanshjorten är målet att helt avlägsna arten från de mest värdefulla områdena. För rådjurens del följs situationen och effekterna upp och med hjälp av årliga samarbetsmöten med Jakt- och fisketjänsterna fastställs målen på nytt enligt behov. Dessutom fortsätter den riktade och intensifierade jakten på vitsvanshjort. Under de senaste åren har avlägsnandet av vitsvanshjort effektiviserats på Öro, Sjalö och Pähkinäinen-Kenkämaa.
- **Vi deltar i projektet för att återuppliva häckningsbeståndet av kärrsnäppa i Finland (fågelskydd):**
  - För närvarande utgörs häckningsbeståndet av kärrsnäppa av endast cirka 30 par och med ett så litet antal par hotas arten av utrotning. Häckningsbeståndet i Östersjön omfattar mindre än 300 par. Uleåborgs universitet leder ett nytt projekt för kläckning av kärrsnäppans ägg i Finland 2024. Kläckning av ägg i en äggkläckningsmaskin minskar boförlusterna under ruvningen.
  - Under den första fasen är avsikten att föda upp kärrsnäppor i Uleåborgsregionen, men i följande fas ska häckningsbestånden stärkas i övriga Finland. I Skärgårdshavet förekommer kärrsnäppor endast på Jurmo, där häckningsbeståndet utgörs av ett eller två par. I bästa fall har nästan ett tiotal par kärrsnäppor häckat på ön. Det vore av största vikt att stärka det häckande beståndet på Jurmo medan arten fortfarande förekommer på ön.
- **Vi planterar ut bandtång och kransalger (marint naturskydd):**
  - Målet är att bidra till att tillståndet för bottenhabitat och naturtyper med svag status förbättras samt att upprätthålla habitat och naturtyper med god status. Bandtången och kransalgerna bildar undervattensängar som är väsentliga för den biologiska mångfalden. Arterna är känsliga för störningar och i denna åtgärd planteras bandtången eller kransalgerna ut i områden där deras förekomster har försvagats eller försvunnit på grund av mänsklig verksamhet. Utplanteringen inriktas i första hand på områden där förhållandena är gynnsamma för arternas framgång, men någon slags faktor som förhindrar spridningen har försvårat artens naturliga spridning. Vid en del av objekten kan utplanteringen också förutsätta att den ursprungliga orsaken till störningen eller förlusten först elimineras eller minskas. De restaurerade områdena ökar den marina biologiska mångfalden och erbjuder bland annat lämpliga livsmiljöer, lek- och yngelområden för fiskar.

- **Flyttning eller återinförande av en art till iståndsatta objekt (naturskydd på land):**
  - Efter noggrant överväga kan man flytta och återinföra arter när det gäller utrotningshotade arter eller deras värdväxter vars förekomster är små och isolerade, och därför riskerar försvinna på lång sikt till exempel på grund av sporadiska störningar eller inavel. Hotade växter och antalet individer av värdväxter som är viktiga för hotade arter kan också ökas till exempel med individer som odlats av frön eller sticklingar. Flyttningarna ökas till en början i liten skala för att återinföra arterna till förekomster som försvunnit samt till livsmiljöer som iståndsatts genom naturvårdsåtgärder.
  - Flyttningar görs om arterna inte har ökat på naturlig väg trots skötselåtgärder i livsmiljön eller om arternas naturliga spridning bedöms vara långsam (till exempel om flyttningen över ett havsområde tar årtionden eller århundraden). Arter som är under utredning för att eventuellt utplanteras är bland annat mnemosynefjäril, näbbtrampört, vildapel, sodaört och backtimjan. Flyttningarna görs i samarbete med sakkunniga, de dokumenteras noggrant och utvecklas mot bakgrund de erfarenheter som gjorts. Arterna utökas om det är möjligt också från frön eller genom plantering av odlade individer (t.ex. med sticklingar eller frön som samlats in från den ursprungliga populationen).
- **Vi producerar information om naturobjekt som ska skyddas och om fästplatser för oljebommar (marint naturskydd):**
  - Den ökade sjötrafiken ökar risken för oljeskador i Finlands kustområde och den har identifierats som en relativt osannolik riskfaktor i området, men när en oljeskada sker har mycket omfattande konsekvenser för havs- och skärgårdsnaturen. Dessutom har en avsiktlig oljeskada identifierats som en metod för hybridpåverkan som hotar den nationella säkerheten. Forststyrelsen har fått en stark kännedom om området i samband med kartläggningen av den marina naturen och vi känner till områdets viktigaste naturvärden. På så sätt kan vi anvisa de viktigaste objekten som kräver oljebekämpning i nätverket av skyddsområden i Skärgårdshavet. Vi producerar en förteckning över objekt som ska skyddas mot oljeskador och pekar ut oljebommarnas viktigaste fästplatser som geografiskt informationsmaterial i Forststyrelsens geografiska informationssystem (Uljas och ersättande system).
- **Vi ökar medvetenheten om skadliga arter och uppmuntrar till medborgarobservationer av främmande arter (marint naturskydd):**
  - Främmande marina arter anländer obemärkt till exempel med barlastvatten från fartygstrafiken och det är inte lätt att upptäcka främmande arter på havsbotten när man rör sig på vattnet. Främmande arter sprider sig aggressivt och när populationen ökar kan de förändra och försvaga de marina näringskedjorna (indirekt inverkan på bestånden av fiskar, havsfåglar och sälar samt på fisket). Vi strävar efter att öka medborgarnas medvetenhet om främmande marina arter och deras kända inverkan på lokala ekosystem. Dessutom uppmuntrar vi medborgarna att göra observationer och anmäla dessa till de myndigheter som utför uppföljningen (exempelvis vieraslajit.fi). Medborgarobservationer bidrar till att effektivisera uppföljningen av främmande arter. Åtgärden inleds som en del av projektet Biodiversesea LIFE-IP.
- **Vi ökar medvetenheten om effekterna av att avlägsna främmande rovdjur och uppmuntrar till medborgarobservationer (fågelskydd):**
  - Vi ökar medborgarnas medvetenhet om främmande rovdjur och deras kända skadliga konsekvenser för lokala ekosystem genom samarbete med intressentgrupper. Dessutom uppmuntrar vi medborgarna att göra observationer och anmäla dessa till de myndigheter som utför uppföljningen (exempelvis laji.fi). Målet är att årligen utarbeta meddelanden och producera kommunikationsmaterial om genomförandet och resultaten av jakten på främmande rovdjur.

- **Vi ökar medvetenheten om den marina naturens värdeområden hos organisationer i Skärgårdshavet (marint naturskydd):**
  - Finlands ekologiskt eller biologiskt betydelsefulla marina undervattensmiljöer (EMMA-områden) omfattar 87 områden som har valts utifrån nästan femton års kartläggningmaterial från VELMU-programmet (nationella inventeringsprogrammet för marin undervattensnatur) och avgränsats med hjälp av experter. EMMA-områdena omfattar bland annat de viktigaste fiskproduktionsområdena i Finlands havsområden och förekomstområdena för hotade arter oberoende av deras nuvarande skyddsnivå. De omfattar nästan alla olika marina naturtyper och representerar den marina naturen med störst mångfald. I planeringsområdet har fyra EMMA-områden identifierats och beskrivits för närvarande (EMMA-områdena Ådöfjärden, Högsåra, Salpausselkä-åsarna och Skärgårdshavets yttre skärgård). Vi strävar efter att öka medvetenheten om dessa EMMA-områden och andra värdeområden i den marina naturen som ska identifieras i fortsättningen hos intressentgrupperna i Skärgårdshavet.
- **Vi producerar information om havsobjekt som är värdefulla för nätverket av skyddsområden (marint naturskydd):**
  - Det långsiktiga kartläggningsarbetet som Forststyrelsen utför i Skärgårdshavet och bearbetningen av det insamlade materialet som stöd för ett effektivare skydd av arterna och naturtyperna i området är av största vikt. Till exempel ligger endast 30 procent av Skärgårdshavets numera kända förekomster av bandtång inom statens skyddsområden – resterande 70 procent ligger utanför de områden som förvaltas av staten, i samfälliga eller privata vattenområden. För att effektivisera skyddet av arter och naturtyper producerar Forststyrelsen information som grundar sig på kartläggningar om bland annat skyddade kransalgs- och bandtångsbottnar i Skärgårdshavet som är skyddade naturtyper enligt 64 § i naturvårdslagen (9/2023). Dessutom ger vi aktuell information om bland annat skyddet av östersjövikaren (direktivart, bilaga II och V).
- **Minskning av slitaget på värdefulla sandbottnar (marint naturskydd):**
  - För att förbättra tillståndet för sandbottnar med betydande och känsliga naturvärden och förhindra att det försämras identifierar Forststyrelsen sandbottnar i Skärgårdshavet och strävar efter att samarbeta med andra delägare i samfälliga vattenområden och förhandlar om olika lindrings- eller begränsningsåtgärder för att skydda den marina naturen. När det gäller samfälliga vattenområden utreder vi delägarnas vilja att begränsa eller rikta ankringen på värdefulla bandtångsstränder, till exempel genom att installera förtöjningsbojar eller förtöjningslänkar för båtar vid känsliga eller populära besöksmål för att styra användningen. Åtgärderna genomförs om delägarlagen är positivt inställda till samarbetet. Sandön nordväst om Kasnäs fungerar som pilotobjekt.
- **Vi ökar kunskapen om östersjövikaren och garanterar gynnsamma livsmiljöer för vikaren (marint naturskydd):**
  - I Skärgårdshavet består vikarbeståndet av 200–300 individer. Det finns inte särskilt mycket information om belastningen och hoten som riktas mot dessa delar av beståndet, men klimatförändringarna och den ökade sjötrafiken antas ha haft en negativ inverkan på bestånden. De nuvarande åtgärderna för skötsel och skydd av bestånden av östersjövikare är inte tillräckliga. Forststyrelsen deltar i WWF:s sällarbetsgrupp och projektet Vår saimenvikare 2, där man kartlägger och samlar in information om läget i de södra populationerna av östersjövikare. De viktigaste livsmiljöerna för dessa populationer finns i Skärgårdshavet. Artdata som samlas in i området används vid intressebevakning och skyddsplanering. Exempel: I arbetet med skötsel- och användningsplanen är målet att säkerställa lugna livsmiljöer för vikaren och skydda den mot mänskliga störningar genom zonplanering (så kallade tysta naturområden) samt att utöka områdena med begränsningar i rätten att färdas på de viktigaste öarna som vikaren använder.

- **Vi ökar medvetenheten om fågelbeståndets värden hos andra organisationer i Skärgårdshavet (fågelskydd):**
  - Skärgårdshavet är ett av Östersjöns mest värdefulla häcknings-, ruggnings- och rastområden för skärgårdsfåglar. Här häckar nästan alla skärgårdsfågelarter som påträffas i Östersjön. Skärgårdshavet ligger också vid en av de viktigaste flyttlederna på norra halvklotet. Över och förbi området flyttar rikligt med sjö- och rovfåglar samt tättingar. I Skärgårdshavet har information om fågelbeståndet producerats i stor utsträckning genom frivilligarbete, så nära arbete med intressentgrupperna är viktigt även i fortsättningen. Det rikliga materialet har bidragit till att forskningsinstitutet utifrån de uppgifter som samlats in i området har producerat ett stort antal vetenskapliga publikationer om fågelbeståndets tillstånd och skyddsåtgärdernas inverkan på fågelbestånden. Målet är att göra informationen om fåglarna lättillgänglig, att samarbeta med föreningar och sällskap för att skydda fåglarna samt att tillsammans med forskningsinstitutet utreda metoder för att skydda fåglarna.
- **Samarbetet för att minska rådjursbeståndens överbetning ökas (naturskydd på land):**
  - En effektiviserad minskning av rådjuren är en utmaning på öar med många markägare. Effekten av jakten blir obetydlig om rådjuren inte avlägsnas från en eller flera fastigheter. Det behövs omfattande samarbete mellan myndigheterna, jakträttsinnehavarna och markägarna. Rådjurens överbetning orsakar i synnerhet på våren betestryck på värdefulla lund- och vårdbiotoper. Situationen är utmanande särskilt i områden där det förekommer värdefulla insektsarter. Stammen av mnemosynefjäril är hotad, eftersom dess larver lever på bestånd av stor nunneört uttryckligen under våren. Även den vårbloommande orkidéarten Adam och Eva lider av rådjurens betande. Arten är populär bland rådjuren särskilt när det bara finns lite annan vegetation. Målet är att samarbeta med Viltcentralen, NTM-centralen, jaktvårdsföreningarna och jaktsällskapen för att minska rådjurstrycket i stora överbetade områden med splittade markägarförhållanden.
- **Den övergripande planen för naturvård styr åtgärderna för naturvård och istandsättning (naturskydd på land):**
  - Målet med den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård är att koncentrera naturvården till ekologiskt effektiva helheter, där sannolikheten för att artbeståndet ska bevaras ökar. Den övergripande planen för naturvården uppdateras regelbundet så att den motsvarar målen enligt den aktuella situationen (bland annat komplettering av nätverket av skyddsområden och hur istandsättningen av nätverken framskrider).
- **Den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård uppdateras regelbundet (naturskydd på land):**
  - Den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård uppdateras i samarbete med NTM-centralen och andra viktiga intressentgrupper. I samband med uppdateringen utvärderas genomförandet av planen och i planen inkluderas också objekt inom det marina naturskyddet som påverkas av skyddet av landnaturtyper. I fortsättningen uppdateras planen regelbundet med cirka fem års mellanrum och vid behov oftare.
- **Uppföljning, skötsel och istandsättning av kalkrika bergsluttningars öppenhet (naturskydd på land):**
  - Övergödande kvävenedfall, förhöjd koldioxidhalt och på många ställen också avslutad betesgång leder vanligtvis till att öppna kalkrika bergsluttningar växer igen och artbeståndet minskar. De kalkrika bergsluttningarnas igenväxning följs upp genom terrängbesök och om det är möjligt med hjälp av fjärranalysmetoder.
  - Naturvårdsåtgärderna inkluderar att röja enbuskar och unga träd på öppna och halvöppna kalkrika bergsluttningar på ekologiska grunder samt att minska de vanliga mossor och lavar som drar nytta av övergödningen och som täcker de kalkrika ytorna samt den mår som samlats på marken. Dessutom slås eller rensas problemarter såsom bergrör, örnbräken osv.

- På de kalkrika bergsluttningarna i den inre och mellersta skärgården följs också betets inverkan på artbeståndet. Vid behov regleras betetrycket och betesperioden med hjälp av rotationsbete för att förhindra överbetning. Målet är att minska antalet vilda betesdjur och i synnerhet vitsvanshjortstammens storlek i områden med för hög individtäthet.
  - För att upprätthålla livskraften hos arter som anpassat sig till förhållandena på skuggiga kalkrika bergsluttningar minskas vid behov bland annat underväxt och skogsmossor som täcker bergsluttningarna.
  - I den yttre skärgården hålls de kalkrika bergsluttningarna i regel öppna utan skötselåtgärder och gör det möjligt att bevara deras arter.
- **Vi utreder potentiella restaureringsobjekt i havsmiljön och genomför restaureringar (marint naturskydd):**
    - I EU:s strategi för biologisk mångfald är restaurering av livsmiljöer ett centralt sätt att skydda den biologiska mångfalden. Målet är att bidra till att tillståndet för bottenhabitat och naturtyper med svag status förbättras samt att upprätthålla habitat och naturtyper med god status. Skyddet av arter och naturtyper förbättras genom restaureringsåtgärder för den marina naturen. Försämrade naturvärden restaureras i så stor utsträckning som möjligt med beaktande av avrinningsområdet. I Skärgårdshavet är näringsbelastningen i avrinningsområdet den viktigaste faktorn som försämrar vattenkvaliteten. Skärgårdshavets restaureringsobjekt utreds som en del av en restaureringsplan för nätverket av marina skyddsområden som omfattar hela Finlands kust, där man i nätverket av skyddsområden identifierar de objekt där skötsel- och restaureringsåtgärder kan vidtas samt genomför denna plan. Forststyrelsens befogenheter ligger på statens marker; i övriga Naturaområden förhandlas om restaureringsåtgärder och åtgärderna planeras i samarbete med markägarna.
  - **Tryggande och utveckling av talkoarbetet, miljöfostran och intressentgruppernas forsknings-/uppföljningsarbete (naturskydd på land):**
    - Frivilligarbetet som tjänar målen för naturvården stärks särskilt genom att öka och utveckla talkoverksamheten.
    - Samanvändningen av baser som stöder Forststyrelsens verksamhet med intressentgrupperna utökas och utvecklas särskilt med tanke på naturvården, miljöfostran, forskningen och uppföljningen.
    - Talkoarbetet och dess möjligheter förbättras och ökas i synnerhet i Skärgårdshavets centrala områden för talkoverksamheten, som är lövängsobjekten Jungfruskär och Berghamns skärgård samt Öro specialområde för arter som trivs i solexponerade miljöer. Målet är att utöka talkoarbetet även i Jurmo. På dessa ställen spelar talkoarbetet en nyckelroll för att säkerställa kvaliteten på en särskilt god skötsel (t.ex. slåtter med små maskiner i stället för traktor på mycket värdefulla ängar, såsom Paradisängen på Jungfruskär, och krattning av gräs i stället för balning i syfte att undvika att jordmånen tätas och säkerställa att värdefulla växter hinner fröa innan slåtteravfallet samlas in). Dessutom ger talkoarbetet betydande kostnadsbesparingar för naturvårdsarbetena. Den viktigaste åtgärden är att upprätthålla och utveckla den infrastruktur som behövs för talkoverksamheten.
    - Byggnaderna som stöder talkoverksamheten fungerar också som bas för forskning, uppföljning och handledning (bl.a. forskning i mnemosynefjärilen, fågeluppföljning och Arkipelagasällskapets guideverksamhet).
    - Talkoinfrastrukturen tillgodoser också på turistverksamhetens behov. Stöd för talkoverksamheten och annan verksamhet som möjliggör kostnadsintensiv naturvård prioriteras dock när beslut fattas om byggnadsbeståndet och dess användning.
    - Möjligheterna för turistverksamhet som stöder sig på principerna för förnyande turism utreds att stöda naturvårdsarbetet i de centrala områdena för talkoverksamheten, särskilt på Jungfruskär och Öro. Utgångspunkten för den förnyande turismen är att besöket har en positiv ekologisk, social och ekonomisk inverkan på objektet.

- På öarna Jungfruskär och Öro prioriteras stöd och möjliggörande av naturvårdsarbete när beslut fattas om öns byggnadsbestånd och dess användning.
- **Ökning av antalet vårdbiotoper och skötselarealen samt förbättring av nätverkets sammankoppling (naturskydd på land):**
  - Nätverket av vårdbiotoper utvidgas genom grundläggande iståndsättningsarbete (bl.a. genom röjning, hyggesbränning och betesgång).
  - De objekt som ska iståndsättas väljs utifrån målen och prioriteringarna för de olika skötselområdena i den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård med beaktande av uppdaterade uppgifter om arter och naturtyper (inklusive nya skyddsområden). Behovet av iståndsättning koncentreras till ängar och hagmarker i skötselområdena 2, 3 och 4 i den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård, men det finns också behov av iståndsättning i andra skötselområden. Utöver ängar och hagmarker iståndsätts också skogsbeten och betesmarker i skogarna.
  - Övergödda naturliga ängar och hedar i den yttre skärgården iståndsätts på ekologiska grunder och i synnerhet i områden som är centrala för artbeståndet och habitatnätverket.
  - Konsekvenserna för såväl landnaturtyper som små vattendrag, såsom flador eller små insjöar, bedöms när nya iståndsättningsåtgärder och betesmarker planeras.
- **En hög kompetensnivå och kontinuitet i planeringen och genomförandet av naturvården säkerställs (naturskydd på land):**
  - Skärgårdshavets speciella naturtyper och förhållanden samt det stora antalet hotade arter förutsätter krävande specialkompetens inom naturvården. Det är nödvändigt att säkerställa kompetensen hos planerare av naturvård och personer som utför praktisk naturvård (egen fältpersonal, aktörer inom avtalsbaserat bete och företagare) för en högklassig och kostnads effektiv naturvård.
  - Det är särskilt viktigt att bevara kompetensen vid Forststyrelsen, att sörja för utbildningen av företagare och aktörer inom avtalsbaserat bete samt studerande inom branschen bland annat genom att utveckla samarbetet med läroanstalterna.
- **Iståndsättning av nätverket av solexponerade miljöer på ås- och moränöar (naturskydd på land):**
  - De öppna solexponerade livsmiljöerna på Skärgårdshavets kedjor av åsöar och sandiga moränöar upprätthåller populationer av tiotals hotade insektsarter. Arterna rör sig mellan den yttre skärgården och fastlandet längs kedjan av åsöar och mellan habitatfläckar inom nätverket av öar. Solexponerade miljöer påträffas i ett stort antal naturtyper med solexponering och sandhaltig moränjord, såsom åsskogar, hedar, torrängar, sandstränder och dynområden. Naturvårdsåtgärderna fokuserar på att sköta livsmiljöer som är viktiga för nätverket, bland annat skog- och enbevuxna solexponerade livsmiljöer, såsom sandiga stränder, torrängar, hedar (se punkt 5.3 Skötsel av hedar), enbusksnår och solexponerade sluttningar i åsskogar, som öppnas genom röjning och hyggesbränning. Dessutom görs strukturdragen i åsskogar med en eller två dominerande träddarter i jämn ålder mångsidigare bland annat genom att ställvis öppna solexponerade sluttningar samt öka mängden död ved med hjälp av hyggesbränning, ringbarkning och trädfällning. Efter iståndsättningen vidtas också kontinuerliga skötselåtgärder för naturtyperna på ekologiska grunder, bland annat upprätthålls öppenheten genom infrekventa röjningar och en del av öarna betas regelbundet. För att trygga honungsväxterna och insekternas näringsväxter regleras betesperioden och -trycket med hjälp av rotationsbete (se avsnittet 5.1 Betesgång i öppna vårdbiotoper). Vassruggar och rörflen som drar nytta av övergödningen minskas på stränderna bland annat genom att förstöra små separata förekomster och slå dem.

- **Vattenhushållningen på dikade myrar, fuktiga ängar och våtmarker förbättras (naturskydd på land):**
  - I Skärgårdshavet finns ställvis utdikade ängar och myrar (bland annat rikkärr och sumpskogar). Grävda fåror och diken återställs när återställningen bedöms förbättra naturtypernas representativitet och den inte orsakar olägenheter för hotade arter eller grannfastigheter. På öppna myrar och våtmarker röjs vid behov också unga träd och enar på ekologiska grunder för att upprätthålla öppenheten och minska avdunstningen, och en del av dem kan betas (bland annat på Jurmo). På Jurmo höjs grunddammen som installerats i rikkärret Träskets utloppsdike 2023 stegvis för att återställa vattennivån.

- **Vi avlägsnar och bekämpar skräp som sköljts upp på stränderna i Skärgårdshavet (marint naturskydd):**
  - På stränderna i Skärgårdshavets skyddsområden finns det på många ställen rikligt med skräp som sköljts upp på stranden ur havet bland annat på grund av strömmar, närheten till farleder för sjötrafik samt fritidsbåtliv och yrkesfiske. Strandskräpet hotar sjöfågelbeståndet och däggdjuren i området, eftersom de kan fastna eller kvävas. Dessutom mals strandskräpet småningom till mikroplaster och anrikas i näringsvävarna på havsbotten. Skräpiga stränder försämrar också rekreativvärdena i skyddsområdena. Vi utreder var de mest nedskräpade objekten finns på stränderna och havsbottarna i Skärgårdshavets skyddsområden och avlägsnar strandskräp i samarbete med intressentgrupper och frivilliga aktörer samt utvecklar en kedja för borttagning, transport och återvinning av skräp i skärgården bland annat inom ramen för projektet Biodiversesea LIFE-IP.

- **Skötsel av lundar och beståndet av ädla lövträd (naturskydd på land):**
  - Målet med naturvården av lundarna är att trygga och förbättra livskraften hos de lundarter som är typiska för olika lundtyper samt att sköta förekomster av hotade arter. Många lundtyper i Skärgårdshavet bevaras naturligt utan skötselåtgärder eller så behövs skötselåtgärder sällan.
  - Balansen i skyddet av lundar och vårdbiotoper och en gynnsam skyddsnivå tryggas genom skötsel som styrs av den övergripande planen för naturvården. Målet är att se till att lundnaturtyperna bildar omfattande nätverk som tryggar bevarandet av varje lundtyps särdrag.
  - Bevarandet av lundväxter, lövträd och lundbuskar som är fåtaliga (bland annat getapel, trubbhagtorn, spetshagtorn, slån, skogsolvon och vildapel) tryggas vid behov genom skötsel. Dessutom utreds möjligheterna att föröka arterna från frön av naturligt ursprung eller fröplantor som odlats i plantskola.
  - De ädla lövträdens livskraft upprätthålls genom att vid behov ge dem mer öppet livsrum. Målet är att särskilt se till att de äldsta ädla lövträden, enskilda isolerade individer och små förekomster av ädla lövträd är livskraftiga. I skötselområde 1 i den övergripande planen för Skärgårdshavets naturvård är det särskilt viktigt att trygga att eken förnyas. Vid objekt med rikligt med ädla lövträd lämnas åtminstone en del av träden kvar utan skötselåtgärder.
  - Målet är att trygga upprätthållandet och förnyelsen av den oavbrutna följden av stående murkna aspar samt förekomsten av ask och hasselbuske.
  - De ekologiska grunderna för uppdämning av gamla tegdiken och andra dylika dikningar utreds objektspecifikt. Målet är att återställa vattenhushållningen till ett naturligt tillstånd och att vara beredd på torka under somrarna. På våren och vid störtregn rinner smältvattnet snabbt bort längs diken jämfört med lundar i naturligt tillstånd.

- **Kontinuerlig utveckling av naturvårdens verksamhet och arbetssätt (naturskydd på land):**
  - I Skärgårdshavet har högklassig naturvård en nyckelposition när det gäller att upprätthålla och öka den biologiska mångfalden. Den föränderliga omvärlden och förändringarna i bland annat miljöförhållandena förutsätter att naturvårdsverksamheten utvecklas kontinuerligt. De bästa resultaten uppnås när ny forsknings- och uppföljningsinformation utnyttjas i utvecklingen och naturvårdsexperter och de som arbetar med naturvård utvecklar värden

tillsammans. Man identifierar och upprätthåller fungerande och kostnadseffektiva verksamhetssätt för planeringen och metoderna inom naturvården

- **Stärkt samarbete med intressentgrupper inom naturskyddet och naturvården (naturskydd på land):**
  - Ett samarbete som är centralt för naturskyddet och naturvården utvecklas ingående med olika intressentgrupper, såsom myndigheter, universitet, läroanstalter, aktörer inom avtalsbaserat bete, naturvårdsföretagare, turismföretagare, lokalinvånare, byföreningar och organisationer. Dessutom samarbetar man med andra som bor i skärgården och personer som använder området för rekreation. Man strävar efter att möjliggöra frivilligarbete bland annat inom naturvård och artutredningar, och det leder också till mer växelverkan inom miljöfostran.
- **Nya och kompletterande kartläggningar av havsnaturen (marint naturskydd):**
  - Nya och kompletterande kartläggningar av havsnaturen genomförs i planeringsområdet som en del av den riksomfattande kartlägningsplanen för skyddet av den marina naturen, som utarbetas årligen för varje havsområde utifrån olika projekt, informationsbehoven och finansieringssituationen. Det behövs naturinformation om hela växtperioden, speciellt informationen om arter som förekommer under den tidiga växtperioden är bristfällig. Nya kartläggningar genomförs för att upprätthålla den nuvarande informationsnivån. Forststyrelsen har fastställt att information om undervattensnaturen föråldras på cirka 20 år. I Skärgårdshavet är det aktuellt att inleda nya kartläggningar av havsnaturen från och med 2024. Kompletterande kartläggningar behövs för att precisera och utöka befintlig information. När havsnaturen kartläggs är informationen alltid punktformig, så kompletterande kartläggningar är nödvändiga. Dessutom behövs riktade uppföljningskartläggningar för att bedöma havsnaturens tillstånd och följa upp förändringar bland annat för direktivrapportering och bedömningar av hur hotade arter är.
- **Undervattenskulturarv beaktas i inventeringen av havsnaturen (kulturarv):**
  - Vid inventeringar av naturtyper under vatten håller man utkik efter eventuella från tidigare okända vrak, konstruktioner och föremål på havsbotten. Sådana dokumenteras när de hittas (fotografering och anteckningar) och placeringen fastställs. I fråga om redan kända vrak kontrolleras uppgifternas riktighet. Vid planeringen av inventeringarna beaktas även eventuella kända vrak och områdets arkeologiska potential. En expert på kulturarv registrerar observationer och rapporterar dem till det regionala ansvarsmuseet.
- **Vi genomför kompletterande kartläggningar av skärgårdsfåglar (fågelskydd):**
  - Kompletterande kartläggningar av skärgårdsfåglar ger aktuell information om förändringar i deras utbredning och antalet par utanför områden med permanent uppföljning av skärgårdsfåglar. Målet är att vi ska känna till skärgårdsfåglarnas tillstånd relativt väl i planeringsområdet. Den kompletterande kartläggningen omfattar både kartläggning av nya områden och uppföljning av produktionen av ungar. Med hjälp av uppföljningen av produktionen kan man få information om vilka faktorer som påverkar fåglarnas produktion av ungar och på längre sikt antalet par. Uppföljningen av produktionen av ungar producerar information för planeringen av nödvändiga skyddsåtgärder.
- **Vi identifierar viktiga ruggnings- och höstrastplatser för sjöfåglar (fågelskydd):**
  - Skärgårdshavet är en nationellt viktig ruggnings- och rastplats för sjöfåglar. Målet är att identifiera och kartlägga viktiga samlingsområden så att eventuella hot mot dem kan avväjas.
- **Vi utreder utbredningen och förekomsten av fladdermusarter som påträffas i Skärgårdshavet (artskydd):**
  - I Skärgårdshavet påträffas sju fladdermusarter och förekomstbilderna för dem är bristfälligt kända. Särskilt med tanke på förvaltningen av byggnadsbeståndet är det viktigt att vi känner till fladdermössens förekomstbild, så att eventuella rivningsarbeten och ändringar i byggnadsegendomen inte försämrar fladdermusbeståndets tillstånd.

- **Informationen om indikatorarter som beskriver kvaliteten på de naturtyper som vårdas uppdateras regelbundet (naturskydd på land):**
  - Uppföljningen av kvaliteten på de naturtyper som behöver vård (bl.a. vårdbiotoper, solexponerade miljöer, strandnaturtyper) och indikatorarterna för skötselresultatet standardiseras. Uppföljningarna utvecklas åtminstone för följande arter: apollofjäril, höksångare, mnemosynefjäril, Adam och Eva, korskovall, pukvete, brudsporre, backtimjan, kattfot och gulmåra. Som indikatorarter kan man också välja arter som ofta har en negativ inverkan på mångfalden, såsom vass, bergör, tuvtåtel osv.
  - Utöver indikatorarterna samlar man också in livsmiljöspecifika uppgifter om miljövariabler som är viktiga för krävande arter (närmare information i åtgärden för uppföljning av naturtyper som kräver naturvård)
  - Uppgifterna om indikatorarterna uppdateras minst vart sjätte år för alla platser som vårdats i mindre än tio år. Vissa särskilt känsliga arter kan följas upp oftare, till exempel kan mnemosynefjärilen och Adam och Eva följas upp med 1–3 års mellanrum.
  - På platser som har vårdats i över tio år uppdateras uppgifterna om indikatorarterna enligt art och plats efter övervägande, men med minst tolv års mellanrum.
- **Vi utvecklar uppföljningen av rekreationsanvändningens effekter på havsnaturen (marint naturskydd):**
  - Rekreationsanvändningen belastar havsnaturen bland annat med buller ovan och under vatten, slitage på havsbotten när båtar förankras, slitage på populära stränder, nedskräpning, avloppsvatten och andra utsläpp i havet, till exempel båtfärg och bränsle. Det är särskilt känsliga naturtyper och arter, såsom ålgräsängarna på sandbotten, som belastas. Det är ännu inte särskilt väl känt hur belastningen från rekreationsanvändningen påverkar havsnaturen. Om vi identifierar den belastning som rekreationsanvändningen orsakar på vissa platser, kan konsekvenserna för marina arter och naturtyper lindras eller förhindras med lämpliga åtgärder. Vi utvecklar LAC-metoden för uppföljning av rekreationsanvändningens hållbarhet för naturvärden under vatten. Vi testar och utvecklar ibruktagandet av metoden på värdefulla havsnaturobjekt, utgångs- och tröskelvärden för undervattensmätare, uppföljningen av dem och lämpliga åtgärder som lindrar konsekvenserna av rekreationsanvändningen på havsnaturen. Med hjälp av satellitbilder analyserar och identifierar vi hotspot-områden för småbåtar i Skärgårdshavet under en period på flera år. Vi installerar en kamera/besökarräknare för att utreda antalet båtar som besöker bland annat Björkö. Utifrån utredningarna utvecklar och utarbetar vi nödvändiga åtgärder för att lindra konsekvenserna av rekreationsanvändningen och rikta in styrningen av användningen.
- **Vi genomför uppföljningar enligt havsförvaltningsplanens övervakningsprogram (marint naturskydd):**
  - Målet med Finlands havsförvaltningsplan är att havet ska uppnå god status. Havsförvaltningsplanen gäller hela Finlands havsområde och sträcker sig från strandlinjen till den ekonomiska zonens yttre gräns. Havsförvaltningsplaner utarbetas i alla EU:s kuststater. Havsförvaltningsplanen består av tre delar som uppdateras vart sjätte år. Övervakningsprogrammet för Finlands havsförvaltningsplan har utarbetats för åren 2020–2026. Med hjälp av dykningar på kustvattnens mjuka gyttjebotten samt sand- och grusbotten följer man upp förändringar i artbeståndet och arternas täckning, som bland annat påverkas av eutrofieringen. Övervakningen omfattar alla Finlands havsområden (Bottenviken, Kvarken, Bottenhavet, Skärgårdshavet, Finska viken). I varje havsområde genomförs övervakningen i cykler på tre år.

- **Vi genomför och stöder intressentgruppernas uppföljning av hotade fågelarter och topprovdjur (fågelskydd):**
  - Skärgårdshavets häckningsbestånd är mycket viktiga på nationell nivå i fråga om arterna höksångare, småtärna och sydlig kärrensäppa som kräver särskilt skydd. Cirka 95 procent av det häckande beståndet av höksångare på fastlandet påträffas i planeringsområdet. För småtärnans del är beståndet som häckar i Skärgårdshavet det enda häckande beståndet söder om Bottniska viken. När det gäller sydlig kärrensäppa är beståndet i Skärgårdshavet det enda i Egentliga Finland och utgör för närvarande knappt 5 procent av hela det häckande beståndet i Finland.
  - Arterna som kräver särskilt skydd övervakas delvis i samband med uppföljningen av skärgårdsfåglar (småtärna) och delvis inom ramen för uppföljningen vid Jurmo fågelstation (sydlig kärrensäppa). Höksångaren omfattas för närvarande inte av regelbunden uppföljning. För närvarande ansvarar frivilliga för uppföljningen av skärgårdens topprovdjur.
- **Vi genomför och samordnar riksomfattande uppföljningar av skärgårdsfåglar (fågelskydd):**
  - De riksomfattande uppföljningarna av skärgårdsfåglar inleddes vid Finlands kust år 1948. Först omfattade de sex områden, varav ett finns i Skärgårdshavet, senare utvidgades de till att omfatta hela kusten. Materialet om antalet par som man får från uppföljningarna kan användas för många ändamål. De viktigaste är uppföljning av arternas bestånd, uppföljning av bestånden av viltfåglar, bedömning av hotade arter, uppföljning av skyddsområdenas tillstånd och rapportering med koppling till internationella förpliktelser (bl.a. HELCOM). Uppföljningen av skärgårdsfåglar är ett exceptionellt långvarigt och omfattande uppföljningsprogram på global nivå. I samarbetsområdet för Skärgårdshavets nationalpark finns fyra inventeringsområden i den yttre skärgården och två i mellanskärgården. I Sjalö skärgård finns ett inventeringsområde för mellanskärgården. Forststyrelsen samordnar uppföljningen av skärgårdsfåglar i samarbete med Finlands miljöcentral. Forststyrelsen har haft en stor del av uppföljnings- och samordningsansvaret för uppföljningsområdena i samarbetsområdet för Skärgårdshavets nationalpark.
- **Vi följer upp stammarna av små rovdjur, såsom uttern, och deras eventuella inverkan på fåglarna (fågelskydd):**
  - Skärgårdshavets bestånd av små rovdjur har stärkts avsevärt under 2000-talet. Särskilt uttern verkar fortsätta öka i antal, också räven har observerats regelbundet, även i den yttre skärgården. Mården är en nykomling som har etablerat sig på några öar i mellanskärgården. Man får en mycket bra bild av stammarna av små rovdjur i samband med jakten på främmande rovdjur, då man samlar in observationer om alla små rovdjur som påträffas.
- **Vi ordnar fågelkartläggningar i områden där man planerar att avlägsna främmande rovdjur (fågelskydd):**
  - I Skärgårdshavet har man mest avlägsnat främmande rovdjur i den yttre skärgården, där det finns bäst uppgifter om effekterna av jakten. När jakten utvidgas till mellanskärgården behöver vi information om hur elimineringen av mårddhund och mink påverkar fågelarterna i mellanskärgården. Fågelkartläggningarna genomförs som en del av projektet Biodiversea.
- **Vi utreder störningar orsakade av turism och sjötrafik och deras inverkan på fågelarterna (fågelskydd):**
  - Vi utreder störningar som orsakas av turism och sjötrafik och deras inverkan på fågelarterna för att utreda effekterna av områden med rörelsebegränsning, zoner och områden med liten mänsklig aktivitet. Enligt undersökningar som gjordes i Skärgårdshavet på 1990-talet kan mänsklig aktivitet och närvaro ha en skadlig inverkan på vissa fågelarter. För att förebygga och lindra skadliga konsekvenser behövs en utredning om människans inverkan på fågelarterna.

- **Vi utreder förekomsten av dovhjort och dess inverkan på arterna och naturtyperna på Nötö (naturskydd på land):**
  - Dovhjorten är en främmande art med en livskraftig population på Nötö som sträcker sig åtminstone till den intilliggande ön Mjoö, som till stor del hör till nationalparken. Det är oklart vilken inverkan dovhjorten har på arterna och naturtyperna. Syftet med åtgärden är att utreda antalet individer samt betets omfattning och intensitet. Om man upptäcker att dovhjorten påverkar artbeståndet kan man bedöma behovet av en uppföljning av naturtyperna. I nationalparken strävar man efter att hålla dovhjortstammen så liten som möjligt.
- **Vi utreder konsekvenserna av vitsvanshjortarnas och rådjurens bete (naturskydd på land):**
  - Det är känt att starka hjortpopulationer har en betydande inverkan på artbeståndet och naturtyperna. Vitsvanshjorten och dovhjorten är främmande arter medan rådjuret är en etablerad däggdjursart i Finland. Det är inte precis känt vilken påverkan hjortarna har i skärgården. Forststyrelsen utreder hjortarnas påverkan i samarbete med olika aktörer. Dessutom utreds möjligheterna att minska hjortbeståndet och dess påverkan på arter och naturtyper. Det finns tecken på att nunneörten som mnemosynefjärilen livnär sig på samt honungsväxterna på ängarna har minskat på grund av hjortarna i mellanskärgården.
- **Vi följer upp effekterna av nya främmande arter och nya arter (naturskydd på land):**
  - Under de senaste åren har många främmande arter och nya arter kommit till Finland. Vissa arter har haft skadliga konsekvenser för naturliga arter, för en del är konsekvenserna inte kända. Vi följer upp hur arter som eventuellt sprider sig till Skärgårdshavet påverkar arterna och naturtyperna i skyddsområdena. I fråga om vissa arter, såsom vildsvin, finns det rikligt med information om deras inverkan på bland annat växtligheten. Vid behov bekämpar vi arter. Vi följer också upp hur andra arter som är skadliga för mångfalden påverkar naturvärdena.
- **Uppdateringen av informationen om naturtyper i Natura 2000-områdena synkroniseras för att betjäna direktivrapporteringen (naturskydd på land):**
  - Informationen om Natura 2000-naturtyperna uppdateras vid terränginventeringar i samma takt som direktivrapporteringen, med 12 års mellanrum (direktivrapportering med 6 års mellanrum).
  - För att minska resursbehovet följer man sällan upp naturliga Natura 2000-naturtyper som förändras långsamt (bl.a. moskog, lund, myr, klippor (med undantag av klippvegetation på kalkrika bergsluttningar), samt naturtyperna rullstensåsar och skär och små öar i Östersjön).
  - Halvöppna och öppna Natura 2000-naturtyper som snabbt förändras följs upp mer intensivt (bl.a. naturtyperna solexponerade miljöer, havsstränder, vårdbiotoper och klippvegetation på kalkrika bergsluttningar).
  - Uppgifterna om Natura 2000-naturtyperna i de nya skyddsområdena kartläggs snabbt.
  - Hur kombinationer av fjärranalysmaterial och naturtypsinventeringar lämpar sig för Natura-naturtyperna utreds tillsammans med organisationer som utvecklar uppföljningen av naturtyperna (se mål 9).
- **Uppgifterna om hotade arter uppdateras regelbundet (naturskydd på land):**
  - Alla uppgifter om förekomster av arter som kräver brådskande skydd och arter som kräver särskilt skydd samt de mest hotade arterna (CR och EN) och direktivarterna (cirka 150 arter och cirka 1 000 förekomster) uppdateras regelbundet.
  - Uppgifterna om förekomsten av sårbara (VU) och nära hotade (NT) arter uppdateras i mån av möjlighet i samband med artutredningar och riksomfattande uppföljningar av vårdbiotoper, lundar eller dylikt, bland annat vid naturvårdsobjekt som kontinuerligt vårdats under en lång period.
  - I samband med undersökningar av förekomst bedöms behovet av att vårda arternas habitat.

- Nya artutredningar riktas särskilt till naturtyper som verkar värdefulla med tanke på artbeståndet samt till planeringsobjekt inom naturvården.
- I mån av möjlighet främjas artutredningar som görs i samarbete med olika intressentgrupper (bl.a. forskningsinstitut, myndigheter och frivilliga).
- **Uppföljningen av de viktigaste naturtyperna som kräver naturvård fortsätter och kompletteras (naturskydd på land):**
  - Pågående uppföljningar av naturvårdens effektivitet utvecklas och för att förbättra tillförlitligheten kompletteras nätverken av objekt som följs upp med naturtyper som ska vårdas och som påverkas av naturvården. Pågående uppföljningar av naturtyper är uppföljningar av vårdbiotoper, lundar och solexponerade miljöer. Utöver dessa kan man följa bland annat skötseln av mnemosynefjärilens habitat, lundar på vårdbiotoper osv. Uppföljningscykeln anpassas bland annat till direktivrapporteringens rytm.
- **Vi utvecklar uppföljningen av rekreationsanvändningens hållbarhet för att skydda fåglarna (fågelskydd):**
  - Rekreationsanvändning medför olägenheter för fåglarna i skärgården i samband med båtliv, landstigning och vistelse i fåglarnas häcknings- och rastområden, buller, nedskräpning och flygning med obemannade luftfartyg. Särskilt belastas skyddade naturhamnar och ögrupper samt vissa öppna öar som är populära bland fåglar och människor, exempelvis Jurmo. Konsekvenserna av rekreationsanvändningen för fågelbeståndet har undersökts i Skärgårdshavet på 1990-talet, då båtlivet konstaterades störa särskilt sjöfåglarnas kullar. Den senaste tiden har man fått information från fastlandet om att obemannade luftfartyg (drönare) skrämmer bort fåglar. Det är inte känt vilken inverkan drönare har i skärgården. Om vi identifierar den belastning som rekreationsanvändningen orsakar på vissa platser, kan konsekvenserna för fåglarna lindras eller förhindras med lämpliga åtgärder. Vi utvecklar LAC-metoden för uppföljning av rekreationsanvändningens hållbarhet för att skydda fåglarna. Vi testar och utvecklar ibruktagandet av metoden på värdefulla fågelobjekt, utgångs- och tröskelvärden för måtarna, uppföljningen av dem och lämpliga åtgärder som lindrar konsekvenserna av rekreationsanvändningen på fågelbeståndet. Målet är i första hand att kartlägga vilka konsekvenser båtliv och rekreationsanvändning har på vissa platser som är värdefulla med tanke på fågelbeståndet och hur man kan minska på de eventuella olägenheterna.
- **Utveckling av uppföljningarna för att upptäcka förändringar (naturskydd på land):**
  - Uppföljningarna utvecklas till en kostnadseffektiv helhet som producerar information om naturtyper och arter och som anpassar sig till olika resurssituationer, och som utöver riksomfattande uppföljningar endast omfattar uppföljningar som behövs i skärgården.
  - I uppföljningarna utnyttjas fjärranalys så mycket som möjligt. Man strävar också efter att kombinera tillståndspliktigt forskningsmaterial från olika aktörer för uppföljningarna.
  - I utvecklingsplanerna för uppföljningen beaktas andra utvecklingsprojekt inom miljöförvaltningens uppföljning (t.ex. Finlands miljöcentralers utvecklingsprojekt för naturinformation).
- **Vi utreder hur igenväxningen av öppna naturtyper utvecklas (naturskydd på land):**
  - En metod för fjärranalys utvecklas för att bedöma växtlighetens täckning och möjligheten att använda fjärranalys utreds för att i större utsträckning följa upp igenväxningen av Skärgårdshavets öppna naturtyper.
  - - En metod testas i den yttre skärgården, där det finns tecken på igenväxning av skär och öar, men omfattningen är oklar.
- **Vi utreder restaureringsobjekt i höksångarens häckningsmiljö häckar och utarbetar restaureringsplaner för dem (fågelskydd):**
  - Höksångaren är en art som kräver särskilt skydd och vars häckande bestånd har minskat kraftigt i Finland sedan 1980-talet. Orsakerna till tillbakagången är inte ordentligt kända i

Finland, men igenväxningen och försämringen av habitaterna har misstänkts vara en bakomliggande faktor. Höksångaren föredrar halvöppna miljöer med både soliga och solexponerade kantzoner och tätare buskar samt en mindre mängd träd som skydd. Cirka 95 procent av fastlandets höksångarbestånd finns i Skärgårdshavet. Forststyrelsen och NTM-centralen i Egentliga Finland har en viktig roll i bevarandet av arten i Finland. Skärgårdshavet torde fortfarande vara relativt lämpligt för arten, eftersom det fortfarande finns gamla betesmarker som håller på att växa igen i utkanterna av mellanskärgården och den yttre skärgården. Höksångarens häckande bestånd i Skärgårdshavet omfattar omkring ett hundratal par och man känner till bortåt femtio reviröar. Målet är att kartlägga kända förekomstplatser tillsammans med NTM-centralen i Egentliga Finland och bedöma kvaliteten på häckningsmiljön och behovet av restaurering samt utarbeta restaureringsplaner enligt behov.

Skydd av kulturarvet

- **Genomförandet av skyddet övervakas och uppgifterna i det geografiska informationssystemet hålls aktuella:**

Vid övervakningen av skyddet ska uppmärksamhet fästas vid skyddet av vrak i samarbete med sjöbevakningssektionen, särskilt i begränsningsområdet där kamera- och radarövervakning kan utnyttjas. Uppgifterna om objekten i Forststyrelsens geografiska informationssystem PAVE hålls aktuella. Planreserven för naturvården kompletteras proaktivt med planerings- och inventeringsobjekt som gäller kulturarvsåtgärder i Forststyrelsens geografiska informationssystem SASS.

- **Forskning om historia, kulturmiljö och lokal kultur stöds genom att samla in information om dem:**

Man sörjer för att den kulturarvsinformation som Naturtjänsterna samlar in är användbar och högklassig i forskningen om historia, kulturmiljö, landskap och lokal kultur. Kulturarvsinformationen är öppen. Inventeringsrapporterna och utredningarna publiceras så att de är tillgängliga för historia och miljöforskning på ett etablerat sätt. Även den geografiska informationen hålls öppet tillgänglig. Tjänster som väljs senare kan fungera som distributionsplattformar, till exempel portalen Agricola (<https://agricolaverkko.fi/>) och den nationella tjänsten avoindata.fi. Information om kulturarvet som är avsedd för allmänheten kan göras synlig via webbplatsen utinaturen.fi och Forststyrelsens kommunikation.

- **Med hjälp av underhåll och uppföljning åtgärds man reparationsskulden och anpassar sig till klimatförändringen:**

För byggnadsarvsobjekten i planeringsområdet utarbetas en beräkning av reparationsskulden som innehåller målnivåer och kostnadskalkyler för reparationer samt årlig basfinansiering för underhållet av de vårdade värdeobjekten. Reparationer och underhåll av byggnadsarvsobjekt prioriteras med åtgärder enligt Forststyrelsens vårdklassificering utifrån inventeringsuppgifter och uppskattningar och med beaktande av de förändringar som klimatförändringen orsakar.

- **Skötsel av kulturarvsobjekt och vårdbiotoper (bete, röjning):**

Arkeologiska objekt sköts i huvudsak där de förekommer i samband med en vårdbiotop (som på Sundholm, Ramsö, Jurmo, Jungfruskär, Berghamn i Nagu, Stora Buskär, Öro, Yxskären och Norstö). Om det finns specialfinansiering att tillgå för vård av kulturarvet riktas den till vårdade värdeobjekt, objekt i RKY-områdena och VARK-objekt. Sådana objekt är till exempel Grönnvikens kapellruin på Jurmo, bytomten Åsbacka på Berghamn och torplämningen på Ramsö i Houtskär samt bland byggnadsarvsobjekten Stenhuset på Utö, Örös värdebyggnader, Högsåra gamla lotsstation, fiskestugan på Gärskär och kyrkan och begravningsplatsen på Sjalö.

- **Inventering, konditionsgranskning, dokumentering och värdering av kulturarvsobjekten i planeringsområdet:**

Kompletterande inventeringar av de arkeologiska objekten i planeringsområdet genomförs och deras skick följs upp. Byggnadsarvsobjekten behöver grundläggande och kompletterande

inventering, dokumentering, byggnadshistoriska utredningar, värdering och uppföljning. Vid värderingen av byggnadsarvsobjekt tillämpas Forststyrelsens värderingsnyckel. Inventeringarna genomförs systematiskt under skötsel- och användningsperioden.

Byggnaderna hålls bäst i skick när de används och är bebodda. Man strävar efter att byggnaderna ska användas för vettiga ändamål.

- **Uppföljningen av kulturarvsobjekten producerar information för LAC-indikatorn och planeringen av underhållet:**

Uppföljningen av arkeologiska objekt och byggnadsarvsobjekt utvecklas utifrån erfarenheterna. Man strävar efter att följa upp de arkeologiska objekten med hjälp av drönare och RTK-mätning så att man kan följa eventuella förändringar i ställningen och placeringen av stenar och block som hör till objektets struktur. Kompassrosen på Björkö har fungerat som pilotobjekt för utvecklingen av metoden.

Åtgärder för rekreativ användning av naturen

Skärgårdshavets nationalpark inrättades 1983 och har etablerat sig som ett populärt rekreativt- och utflyktsmål som man besöker varje år. Antagandet är att det under de kommande åren inte kommer att ske några väsentliga förändringar i mängden självständig rekreation. På Öro är målet att ha företagsdriven turismverksamhet året runt och tillväxtpotential finns utanför sommarsäsongen. På Jungfruskär kan antalet besökare under sommaren öka i och med turismen. På Björkö och Berghamn kan antalet turister under sommarsäsongen öka något. På Sjalö huvudö, som hör till Sjalö naturskyddsområde, finns tillväxtpotential främst på våren och hösten. I fortsättningen finns det bättre förutsättningar än tidigare för självständig paddling och verksamhet som drivs av paddlingsföretag.

Rekreativ användning och naturturism

- **Besökarundersökning och besökaruppföljning:**

Besökarundersökningen i nationalparken upprepas cirka vart femte år enligt de rådande anvisningarna. Föregående besökarundersökning gjordes 2019. Antalet besök följs upp med hjälp av räknare och företagarnas uppskattningar för uthyrda objekt. Beräkningsmetoden behöver preciseras och utvecklas.

- **För att stödja utvecklingen av naturturismen kan vid behov en företagsundersökning genomföras:**

Föregående företagsundersökning i Skärgårdshavet gjordes 2008. Undersökningen ger information om företagets verksamhet, flaskhalsar i verksamheten och önskemål beträffande skyddsområdena. Undersökningen kan upprepas vid behov.

- **Planen för ansvarsfull turism i Skärgårdshavet uppdateras efter 2030:**

Skärgårdshavets plan för ansvarsfull turism bearbetades under 2022–2023. Planens livscykel är cirka sju år. Senast efter 2030 är det dags att uppdatera läget; hur det ser ut och vart är vi på väg.

- **Främjande av åretrunnturism på Öro:**

I Skärgårdshavets nationalpark eftersträvas åretrunnturism på Öro kustfort. Turismen utvecklas enligt de ramvillkor som natur- och kulturskyddet ställer. Med hjälp av naturturism hålls Öro bebodd och infrastrukturen i skick året runt. För att utveckla verksamheten behövs en realistisk uppfattning om de byggnader och konstruktioner som ska underhållas.

En förutsättning för att åretrunnturismen ska utvecklas är att öns företagare kan bo på ön. Även anställda och turister behöver ändamålsenliga inkvarteringsmöjligheter. Som stöd för Öros naturturism uppdateras öns utvecklingsplan, där man mer ingående utvärderar exempelvis målet

om ett hållbart besökarantal på ön och variationen i fördelningen av antalet besök och besökarprofiler under ett kalenderår. En avgörande fråga för att åretrunnturism ska utvecklas på Öro är bevarandet av förbindelsebåttrafiken, som behövs för öns underhåll året runt och i synnerhet vintertid också för transport av invånare, anställda och besökare.

- **Turismen och förlängningen av turistsäsongen främjas: Björkö, Bodö, Jungfruskär, Berghamn, Sjalö:**

Åtgärder som möjliggör längre turistsäsong och turism varierar mycket i fråga om dimensioneringen.

På Björkö är målet att hålla den grundläggande infrastrukturen i skick; naturstig, skyltar, en tydligt markerad eldplats för dem som tältar och en fungerande tältplats. För dem som kommer med förbindelsebåt behövs en tydligt skyltad led från bryggan till nationalparkens tjänster.

På Bodö underhålls rutten från Ånholmsfladan till gästhamnen. Detta gynnar både båtförare och tältare som kommer till Ånholmsfladan.

På Jungfruskär behövs mer resurser för turismen och för att förlänga turistsäsongen, eftersom målen bland annat är förknippade med att förbättra inkvarteringen. Till exempel kan vaktstugan rivas och ersättas av barackinkvartering. Skarpnäs anpassas så att inkvarteringen passar för små grupper. Samma lokaler används av både talkoarbetare och betalande kunder, så tiderna och sätten olika byggnader används ska fastställas med hjälp av ett produktkort som skapas för objektet.

På Berghamn i Nagu finns Västerby gård som upprätthålls av Forststyrelsen och som mestadels är låst. I huvudbyggnaden finns en utställning som samarbetsföretagarna kan visa för grupper. Nyckeln fås från Forststyrelsen. De små utställningarna i bodarna på gården är öppna året runt. Man kommer till ön med en avgiftsfri förbindelsebåt.

Forststyrelsens uppgift på Sjalö är i fortsättningen att upprätthålla markerade leder och naturstigen. Sjalö kyrka förblir ett besöksmål för turister som beaktar kulturarvets värden och begränsningar.

- **Man strävar efter att möjliggöra utveckling av förnyande turism:**

Målet är att möjliggöra utbudet av produkter för förnyande turism i nationalparken. Målet är också att besökarna ska lämna positiva spår efter sig genom att utföra konkret naturvårdsarbete. Samtidigt värnar de om sin egen relation till naturen och satsar på sitt eget välbefinnande. Företagarna sköter om produktutvecklingen, Forststyrelsen hjälper till bland annat med att fastställa lämpliga objekt och ge tillräcklig introduktion.

- **Nationella avtal om hållbar naturturism ingås med turismföretagare:**

Forststyrelsen ingår samarbetsavtal om hållbar naturturism med de turismföretag som är verksamma i naturskyddsområdet. Avtal ingås enligt rådande anvisningar. För att bedriva affärsverksamhet inom turism krävs alltid ett avtal när det gäller områden med leder, rastplatser eller andra friluftskonstruktioner och när företagets verksamhet stöder sig på dessa friluftskonstruktioner.

- **Tältningsområdet på Öro kan inkluderas i företagaravtalet:**

För att främja livskraften i företagsverksamheten på Öro kan tältningsområdet läggas till i företagaravtalet. Därmed kan företagaren i fortsättningen ta ut en serviceavgift för användningen av området. Mot en avgift ska det erbjudas fler tjänster än vad som erbjuds på Forststyrelsens avgiftsfria tältplatser, till exempel dusch och bastu.

- **När efterfrågan ökar kan ett objekt utrustas så att det går att reservera för grupper:**
I Skärgårdshavet finns för närvarande en avgiftsbelagd rastplats på Örö som kan reserveras för grupper. När efterfrågan ökar kan en sådan inrättas på Jungfruskär, Högholmens västra strand eller på Kappalholmen nära Nötö. Med inrättande avses åtminstone en eldplats som omfattas av underhåll, ett låst vedlida, ett bord och en toalett.
- **Ändringar för ödestugor, rast- och tältplatser samt leder:**
Den gamla fiskestugan på Alunskär blir en ödestuga som kan användas när inga begränsningar för att färdas i området råder.

Tältning möjliggörs på några så kallade obebyggda rastplatser. Dessa betjänar i synnerhet paddlare, men är tillgängliga för allt båtfolk. Platser: Gärskär, Änholmsfladan vid Bodö, Kappalholmen, Låga Sundskär och Norra Bensskär. Platserna utrustas endast i den utsträckning som är nödvändig för att säkerställa hållbar användning av området och besökarnas säkerhet. I förhandsinformationen (t.ex. på utinaturen.fi) kan man rekommendera en specifik landstigningsplats.

Rastplatsen på Nölstö flyttas till Storlandet på Jungfruskär, där även de övriga tjänsterna på Jungfruskär finns.

Tältplatserna utvidgas på flera öar; på grund av fästingar övernattar besökare numera på klippor i tält som står självständigt, de som använder hängmattor behöver träd och andra tältar fortsättningsvis på mjukt underlag. Grupper som rör sig med turistföretagare (vanligen 10–15 personer) behöver också ställvis mer utrymme än i nuläget. I avgränsningarna av områdena beaktas naturskyddsaspekterna. Målet är att för varje byggd rastplats fastställa ett tältningsområde som framgår tydligt av infotavlorna på ön. Platser där tältningsområdet utvidgas: Dalskär, Högländ, Jurmo, Konungsskär, Kråkskär, Sandön, Stora Hästö, Yxskär och Örö.

På Björkö vore det önskvärt att utvidga tältningsområdet, men eftersom det ligger i ett privat skyddsområde fattas besluten i anslutning till detta mellan NTM-centralen och markägaren.

Ölmos är ett känsligt sandstrandsområde, där slitage bör förhindras. Om Kimitoöns kommuns önskan om en led från Ölmos söderut förverkligas, undersöks möjligheterna att förlänga leden till en del av nationalparken. Största delen av området fredas från besökare.

- **Ödestugor, rast- och tältplatser samt leder som ska bevaras och underhållas:**
Ödestugorna på Gärskär och Konungsskär upprätthålls.

Rastplatser som upprätthålls (utflyktshamnar) (14 st.):

- Boskär: brygga, eldplats, vedskjul och toalett
- Berghamn, Jungfruskär och Yxskär: brygga, eldplats, vedskjul, tältplats och toalett
- Björkö, Dalskär, Högländ, Högsåra, Jurmo, Konungsskär, Kråkskär, Sandviken, Sandö och Stora Hästö: eldplats, vedskjul, tältplats och toalett

På Små Sundskär och Långlandet bevaras de obebyggda rastplatserna.

De befintliga lederna som ska underhållas: Dalskär (på land) samt Västra leden och Kyrkleden i Sjalö.

- **Ödestugor och naturstigar som tas ur bruk:**
Ödestugan på Notvarpharun tas ur bruk. I praktiken sker detta så att den inte nämns till exempel på kartorna på Utinaturen.fi, och stugan underhålls inte. I något skede kommer stugan att rivras. Målet är att freda området som ett så kallat tyst naturområde.

På Boskär och Pähkinäis förnyas inte längre skyltarna längs naturstigen och de avlägsnas när de nått slutet av sin livscykel. Kvar blir de markerade lederna.

Skyltarna längs naturstigarna på Holma förnyas inte längre och de avlägsnas när de nått slutet av sin livscykel. Forststyrelsen upprätthåller inte leden efter att skyltarna avlägsnats.

- **Lämplig turismverksamhet möjliggörs på Lammasluoto och Kappalholmen nära Nötö:**
Både Lammasluoto nära Sjalö och Kappalholmen nära Nötö kan börja användas för turism.

På Kappalholmen ska man beakta kulturarvsobjekten i placeringen av konstruktioner och service för turismen.

All användning av Lammasluoto ska genomföras på naturvårdens villkor (eventuell framtida betesgång). Klipporna i området är värdefulla kalkhällar och slitage bör förhindras i samband med en eventuell utveckling av turismverksamheten.

- **Man strävar efter att utveckla fåraherdeverksamheten:**
Jungfruskär och Kråkskär i Nagu skulle lämpa sig som fåraherdeobjekt, men verksamheten förutsätter tydlig rollfördelning och arbetsfördelning med lokala turismföretagare: vem samordnar, hur ordnas transporter och underhåll osv.

- **Samarbete med skolor och läroanstalter:**
Inom de gränser som resurserna tillåter främjas samarbetet med skolor och läroanstalter. Samarbetet gör det möjligt att berätta om naturskyddsarbetet och stärka elevers och studerandes relation till naturen.

Skärgårdshavet har långa traditioner av samarbete med lokala skolor; regionens sjundeklassister har sedan länge fått besöka nationalparken på våren. Under de senaste åren har samordningen överförs till Skärgårdshavets Biosfärområde. Denna tradition fortsätter eftersom den binder ortsborna till nationalparken och ökar förståelsen för områdets naturskyddsvärden och naturskyddsarbete.

Många läroanstalter inom naturresursbranschen tar årligen med sig studerande till skärgården för att utföra naturvårdsarbete. Nationalparken erbjuder dem en inlärningsplattform och i gengäld får de göra en arbetsinsats som ökar den biologiska mångfalden i nationalparken.

Kimitoöns gymnasium har marin profil. Tillsammans med dem söker man en samarbetsform som lämpar sig för båda parterna inom ramen för resurserna.

- **En regional samarbetsgrupp tillsätts för uppföljningen av genomförandet av turismplanen:**
Skärgårdshavets nationalpark är en del av Skärgårdshavets turistområde. Därför beaktades även Pargas stads och Kimitoöns kommuns synpunkter i utvecklingsplanen för ansvarsfull turism i Skärgårdshavet (2022–23). För att säkerställa att helheten förs vidare inrättas en regional samarbetsgrupp vars uppgift är att följa upp och bidra till genomförandet av planen.
- **Uppföljning av hållbarheten i rekreations- och turismanvändningen med hjälp av LAC-indikatorerna:**
Med hjälp av LAC-indikatorerna (Limits of Acceptable Change) som bedömer rekreationsanvändningens hållbarhet följer man upp besökarnas inverkan på besöksmålen. Med hjälp av indikatorerna följer man upp den mänskliga aktivitetens ekologiska, ekonomiska och sociala konsekvenser. Under åren 2023–29 kompletteras indikatorerna med indikatorer för konsekvenserna för havsnaturen och strandnaturen.

- **Ansvarsfull turism som respekterar naturvärden möjliggörs på vissa platser:**

Skärgårdshavets plan för ansvarsfull turism har bearbetats samtidigt som arbetet med skötsel- och användningsplanen 2022–23. Enligt den eftersträvas åretruntturism på Öro. Man strävar efter att förlänga säsongen och utöka turismanvändningen på Jungfruskär, Björkö, Bodö, Berghamn i Nagu och på Sjalö. Metoderna varierar beroende på plats.

Kappalholmen och Lammasluoto är potentiella turistmål. Jungfruskär och Kråkskär i Nagu skulle lämpa sig som fåraherdeobjekt, men verksamheten förutsätter tydlig rollfördelning och arbetsfördelning med lokala turismföretagare: vem samordnar, hur ordnas transporter och underhåll osv.

Försök med förnyande turism och tillhörande produkter kan riktas både till öar som anvisats för turism och till öar som omfattas av naturvård. Företagarna ansvarar för produktutvecklingen, Forststyrelsens uppgift är att möjliggöra. Objekten väljs ut i samarbete med Forststyrelsen.

- **Främjande av fisketurism:**

Fiskemöjligheter och rastplatser erbjuds för fisketurism. Vi deltar i projekt som stöder fisketurismen i mån av möjlighet.

- **För objekt som lämpar sig för turism utarbetas produktkort för företagare:**

För att utveckla turismen skapas produktkort för objekt som ska användas för turism. På produktkortet definieras verksamhetsmiljön och eventuella begränsningar som ska beaktas i planeringen av verksamheten.

Guidning och kommunikation

- **Synligheten för Skärgårdshavets nationalpark ska förbättras:**

Många planerar att besöka Skärgårdshavet utan att veta att de eventuellt kommer att besöka en plats som hör till Skärgårdshavets nationalpark. Därför är det viktigt att dela information om nationalparken, dess värden och spelregler redan innan besökarna kommer till platsen. Objekten och åtgärderna granskas utifrån situationen och resurserna.

- Centrala webbsidor upprätthålls.
- För dem som rör sig med båt är gästhamnarna runt nationalparken viktiga etapper: Nagu, Pargas port, Kasnäs, Dalsbruk, Utö osv. Informationen om nationalparken förstärks på dessa platser.
- För dem som rör sig med förbindelsebåtar behövs information om nationalparken i båtarnas avgångshamnar och på öar som ingår i nationalparken och finns längs båtarnas rutt.

- **Information vid besöksmålen; naturstigar, infotavlor osv.:**

- Infotavlorna vid landstigningsplatserna (14 st) upprätthålls: Berghamn (Västerby), Björkö, Bodö, Boskär, Högland, Jungfruskär, Jurmo, Konungsskär, Kråkskär i Nagu, Sandö, Sjalö (Post-, Kyrk- och Stationsbryggan), Stora Hästö, Yxskär och Öro.
- Infotavlor läggs till: Berghamn (förbindelsebåtbryggan), Sandviken på Högsåra och Dalskär.
- Naturstigar upprätthålls (13 st): Berghamn, Björkö, undervattensskulpturstigen vid Dalskär, Högland, Jungfruskär, Kråkskär i Nagu, Konungsskär, Forskningsstigen på Sjalö, Stora Hästö undervattensstig och naturstigen på land, Yxskär och Öro (2 st.)
- Naturstigar kan utökas om resurserna tillåter: Kyrkouddens stig på Sjalö och Öro undervattensnaturstig till Solkuro.

- **Utställningar som ska upprätthållas:**
Utställningar om nationalparken upprätthålls: Jurmo naturstuga, Berghamn/Västerby, Öro och Skärgårdscentrum Korpoström.
- **Turism- och rekreationsanvändningen styrs så att fågelvärdena bevaras:**
Målet är att med mjuka metoder, som skyltar och kommunikation, styra var människor rör sig så att det inte hotar fågelvärdena på en enskild plats. Människors vandring styrs vid behov till exempel med hjälp av naturstigar och informationstavlor samt information om områdets fågelvärden.
- **Vi märker ut områden där begränsningar gäller med hjälp av begränsningsområdesskyltar i terrängen:**
Gränserna för Skärgårdshavets nationalpark och områdena med begränsningar i rätten att färdas samt områdena med begränsningar i rätten att färdas i Sjalö naturskyddsområde märks ut med skyltar i terrängen.
- **Satsning på samarbete med intressentgrupper:**
Genom att satsa på samarbete med olika aktörer kan man förenhetliga kommunikationen om planeringsområdets naturvärden, dess tjänster och turistprodukter till olika användargrupper. Centrala intressentgrupper är bland andra Visit-organisationerna i Pargas, Kimitoön och Åbo, Skärgårdshavets Biosfärområde, turismföretagare vid Forststyrelsens arrendeobjekt och andra samarbetsföretagare i planeringsområdet, Arkipelagia-sällskapet rf och Håll Skärgården Ren rf. Genom samarbete kan man också utöka antalet kommunikationskanaler och kommunikationens omfattning.
- **Vi ökar kännedomen om skyddsområdena, deras läge och regler bland dem som färdas på vattnet:**
I en enkät som Forststyrelsen genomförde 2022 och som riktades till personer som rör sig i Skärgårdshavet och skärgården lyfte respondenterna fram behovet av förtydliga avgränsningarna och reglerna för skyddsområdet. Forststyrelsen strävar efter att öka medvetenheten om Skärgårdshavets undervattensvärden, fågelbestånd, skydds- och begränsningsområden samt deras läge och regler. Skärgårdsetikett utarbetas för att främja beaktande av miljön när man färdas på vattnet och i skärgården. År 2023–2029 höjer projektet Biodiversesea LIFE-IP människornas medvetenhet om naturvärden under vatten och beaktandet av dem även i Skärgårdshavet. Vi ökar båtfolkets medvetenhet om bland annat sandbottnar och de värden de upprätthåller. Vi informerar om åtgärder som kan lindra effekterna av båtliv och rekreation på sandbottnar.
- **Kommunikation om betesgång:**
På flera av besöksmålen i planeringsområdet förekommer betesgång under sommaren (på tio besöksmål år 2023). Beroende på plats är betesdjuren antingen inhägnade eller rör sig fritt på hela ön eller på en stor del av den. Kommunikationen på plats samt förhandsinformationen om betesgången och dess betydelse samt anvisningarna för hur man ska bete sig anpassas till varje plats. Målet är att möten mellan betesdjur, människor och husdjur ska vara trygga för alla inblandade. Genom att agera rätt ger man betesdjuren det lugn de behöver.
- **Skärgårdsetikett utarbetas för besökare:**
Etikett i friluftslivet som Forststyrelsen publicerade 2020 hjälper dem som rör sig i naturen att göra utflykter som respekterar naturen och andra besökare. Utifrån den utarbetas en Skärgårdsetikett som skraddarsys för vatten- och strandmiljön. Den kan användas för att öka medvetenheten om och trygga bland annat skärgårdens kulturarv och känsliga natur (t.ex. avloppsvatten till havs och på öar, flyttande av stenar, landstigning och förankring, tältning, ändring av landskapet). Etiketten kan också tillämpas på andra havs-, å- och älv- samt sjöområden som Forststyrelsen förvaltar och utnyttjas i kommunikationen på olika sätt, till exempel med kampanjer i sociala medier och på den egna webbplatsen Utinaturen. Åtgärden genomförs som en del av projektet Biodiversesea LIFE-IP.

- **Kommunikation om naturskydd och naturvård:**
Kommunikationen får olika teman enligt objekt och område, och på utvalda objekt strävar man efter kommunikation som möjliggör en djupare introduktion utöver tydliga och lättlästa informationstavlor och skyltar. Fördjupad information om Skärgårdshavets unika naturvärden och naturvård samlas på webbplatsen om naturvård.
- **Introduktion för naturturismföretagare:**
Naturturismföretagarna och deras anställda är nationalparkens ansikte utåt i Skärgårdshavet. För att säkerställa att samarbetsföretagarna berättar om nationalparkens värderingar, betydelse och tjänster ser vi till att de får tillräcklig introduktion.
- **Vi uppdaterar publikationen om utvecklingen av skärgårdsfåglarnas bestånd och nuläget för dem:**
År 2017 publicerade Forststyrelsen tillsammans med Åbo stad publikationen "Skärgårdsfågelfaunans historia, utveckling och nuläge i Åbo skärgård" (Forststyrelsens naturskyddspublikationer, serie A 226). Rapporten innehåller aktuell information om skärgårdsfågelbeståndets tillstånd i Skärgårdshavet. Publikationen har använts inom såväl intressebevakning, naturvård, styrning av rekreation och kommunikation som forskning. Målet är att med tio års mellanrum uppdatera uppgifterna om antalet par, beståndets utveckling och utbredning på basis av det insamlade uppföljningsmaterialet och den nya kartläggningsinformationen.

Åtgärder för viltvården

Ändring i jakten

Forststyrelsen kan i enlighet med 1 a § i lagen om Skärgårdshavets nationalpark (645/1982) bevilja rätt att bedriva jakt till de som stadigvarande bor i byar som helt eller delvis hör till samarbetsområdet för Skärgårdshavets nationalpark. I den föregående stomplanen för nationalparken (2000) var jakt på hjortdjur och sjöfåglar med undantag av gäss och annan jakt på småvilt tillåten i för lokalbefolkningen på vissa villkor. Sälvar var fredade. I fråga om gråsäl och grågås skrivs inte längre något absolut förbud in i denna plan. I fortsättningen granskas villkoren för beviljande av jaktlicenser regelbundet med tanke på tryggheten av nationalparkens naturvärden och artbeståndets hållbarhet. För tidsbundna tillstånd införs kvantitativa, lokala och tidsmässiga begränsningar enligt prövning från plats till plats. Tillstånden för jakt på gråsäl förutsätter rapportering av fångstmängden. Jaktlicens för gråsäl beviljas undantagsvis endast som personliga tillstånd. Vårjakt på sjöfåglar har varit förbjuden i Finland i många år och därför behöver ärendet inte behandlas i denna nya plan. Inga ändringar föreslås i övriga skyddsområden som förvaltas av staten och ingår i planen.

Ändring i fisket

I planen föreslås ändringar i fisket med fångstredskap med beaktande av den gällande lagen om fiske (379/2015, 49 §). I fortsättningen är försäljningen av tillstånd inte bunden till kommundillhörighet eller till dem som äger stugfastigheter. Dessutom får ett fångst- eller båtlag i fortsättningen fiska med högst 240 m nät (FL 49 §). Endast kommersiella fiskare, vars tillstånd beviljas separat inom de gränser som kvoterna tillåter, har möjlighet till en mängd som överskrider det. I planen föreslås tre nya områden med begränsningar i rätten att färdas för att skydda arter som är känsliga för störningar från människor. I nationalparken finns det sedan tidigare nio områden med begränsningar i rätten att färdas. De nya områdena omfattar sammanlagt cirka 110 ha av vattenområdena och får endast under en del av säsongen inte användas för fiske. Således påverkar de knappt alls fisket i planeringsområdet.

Jakt- och fiskeövervakning: En jakt- och fiskeövervakare ansvarar för Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning med stöd av personal som utför terrängarbete åt Forststyrelsen. Övervakningen av Skärgårdshavets nationalpark görs genom sporadiska övervakningsbesök i området, i övrigt är den i

praktiken en reaktion på ett specifikt problem eller en händelse. Med nuvarande båtar och bemanning är övervakningen av det vidsträckta område som Skärgårdshavet utgör utmanande. Behovet av tillsyn koncentreras särskilt till veckoslut och kvällar under sommaren och hösten. Tillsynen har också genomförts i samarbete med andra myndigheter. De viktigaste är Västra Finlands sjöbevakningssektion vid Gränsbevakningsväsendet och i fortsättningen även båtpolisen vid polisinspektionen i Sydvästra Finland i enlighet med resurserna. Uppgifterna och därmed de tillgängliga resurserna koncentreras till områden med livligare sjötrafik och rekreation nära kusten, inte till den yttre skärgården. Övervakningen består nästan uteslutande av övervakning av att bestämmelserna för skyddsområdet följs. I området fokuserar man också på att övervaka nedskräpning, eldning och fiske.

Jakt och fiske – åtgärder

JAKT

- **Inom ramen för bestämmelserna möjliggörs jakt på gråsäl för lokalbefolkningen i nationalparken:**

Jakt på gråsäl möjliggörs i Skärgårdshavets nationalpark inom ramen för bestämmelserna. Säljakt är en del av den traditionella skärgårdskulturen i Skärgårdshavet och i skärgårdssamhället. Det är fråga om en jaktform som kräver specialkompetens och specialutrustning. Forststyrelsen kan bevilja jägare som bor i byar i samarbetsområdet personliga tillstånd i enlighet med lagen om Skärgårdshavets nationalpark (645/1982 1 a §). Villkoren för beviljande av tillstånd granskas regelbundet för att trygga naturvärdena i skyddsområdena och med tanke på gråsälbeståndets hållbarhet. Naturresursinstitutet kan bli ombedd att ge en expertbedömning och ett utlåtande om gråsälbeståndet och hållbarheten i en eventuell jakt i Skärgårdshavets Naturaområde. För tidsbundna tillstånd införs kvantitativa, lokala och tidsmässiga begränsningar enligt prövning från plats till plats, såsom kvoter, sälarnas bobyggande och pälsbytesperioder, fåglarnas häckningstider och områden med begränsningar av rätten att färdas i nationalparken. Gråsäl är en av arterna som utgör grund för skyddet av Skärgårdshavets Naturaområde. Ett personligt tillstånd är motiverat eftersom det är fråga om en mycket utmanande jaktform som kräver särskilda färdigheter. På så sätt förblir också antalet jägare litet och uppföljningen blir bättre. Säljakten riktar sig till områden där jakten är liten eller ingen jakt förekommer alls.

Dessutom är det enligt 51 § i naturvårdslagen i nationalparker och andra naturskyddsområden som avses i lagen, om syftet med inrättandet av området inte äventyras, tillåtet att med tillstånd av Forststyrelsen avlägsna sådana individer av viltarter som orsakar ett uppenbart hot mot människors säkerhet eller risk för betydande ekonomisk skada på egendom. Forststyrelsen behandlar dessa ansökningar från fall till fall till exempel för att förhindra betydande ekonomisk skada på fisket orsakad av gråsäl.

- **Behovet av att utöka antalet jaktrelaterade konstruktioner vid rekreationsobjekt utreds:** Enligt 50 § i naturvårdslagen är det möjligt att uppföra olika konstruktioner som behövs för besökarnas säkerhet. Med Forststyrelsens samtycke och på ett sätt som avtalas närmare är det möjligt att från fall till fall bygga skjuttorn och skjutplattformar (både permanenta och tillfälliga). Med hjälp av konstruktionerna kan man öka besökarsäkerheten i skyddsområdena och de kan anses nödvändiga med tanke på skötseln och användningen av nationalparken. Turismtrycket har ökat särskilt på Öro och det ökade antalet besökare kan orsaka problem för jakten. Användningen och installeringen av älgorn för hjortdjursjakt på rekreationsobjekt med mycket besökare ökar säkerheten, eftersom ett skott som skjuts snett neråt från tornet stannar i marken. En utredning görs till exempel i samband med uppdateringen av jaktarrangemang om vilka rekreationsobjekt i nationalparken det är nödvändigt att tillåta konstruktioner på med tanke på besökarsäkerheten.

- **Forststyrelsens Jakt- och fisketjänster uppdaterar och förenhetligar jaktarrendeavtalen för Skärgårdshavet:**

Forststyrelsens Jakt- och fisketjänster uppdaterar och förenhetligar jaktarrendeavtalen för Skärgårdshavets nationalpark. I uppdateringen beaktas riktlinjerna i denna skötsel- och användningsplan samt fridlysningsbestämmelserna för naturskyddsområdena och annan uppdaterad lagstiftning som gäller områdena.

- **Jakt- och fisketjänsternas årliga möte om jakt med Naturtjänsterna:**

Forststyrelsens Jakt- och fisketjänster ordnar årligen ett möte mellan Forststyrelsens processer där man behandlar Skärgårdshavets jaktarrendeavtal och jaktlicenser samt deras hållbarhet i förhållande till arternas och naturtypernas tillstånd i naturskyddsområdena.

- **Reglering av hjortdjursbestånden möjliggörs:**

Reglering av hjortdjursbestånden möjliggörs genom att arrendera ut områden för att jaga och driva hjortdjur i enlighet med bestämmelserna om inrättande av områdena (lagen om Skärgårdshavets nationalpark 645/1982, Statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland 214/2014). I Skärgårdshavet är i synnerhet rådjur och vitsvanshjort betydande arter. I Skärgårdshavets nationalpark kan man driva älg och vitsvanshjort med iakttagande av vad som står i jaktlagen, med beaktande av regionala och tidsmässiga begränsningar. Möjligheten att driva djur gäller även andra än lokalbefolkningen som bor inom nationalparkens samarbetsområde.

- **Samarbetet med lokala jaktsällskap intensifieras:**

Forststyrelsen fortsätter samarbetet med lokala jaktsällskap för att bevara och utveckla skärgårdens jakt- och fiskekultur. Exempel på detta är att öka antalet jaktkonstruktioner som förbättrar besökarsäkerheten på rekreationsobjekten efter övervägande och att beakta behoven av ändringar i lagstiftningen när det gäller främmande arter, såsom vitsvanshjort och mink.

Lokala jaktföreningar har föreslagit att jakträtten i Skärgårdshavets nationalpark bör utvidgas så att även de som är medlemmar i lokala jaktföreningar har rätt att jaga där. Detta och användningen av assisterande personer, såsom hundförare, upplevs som viktigt särskilt med tanke på de lokala jaktföreningarnas sällskapsjakt på hjortdjur samt arrangemangen för jakt på invasiva främmande rovdjur.

- **Forststyrelsen främjar bevarandet av jaktkulturen i nationalparken:**

Enligt 1 a § i lagen om Skärgårdshavets nationalpark (645/1982): "De som stadigvarande bor i byar som helt eller delvis hör till samarbetsområdet för Skärgårdshavets nationalpark har rätt att med tillstånd av Forststyrelsen bedriva jakt i enlighet med jaktlagen (615/1993)".

Forststyrelsen bidrar till att bevara jaktkulturen i skärgården genom att bevilja tillstånd och ingå jaktarrendeavtal med lokala jaktsällskap. När tillstånd beviljas och avtal ingås införs kvantitativa, lokala och tidsmässiga begränsningar enligt prövning från plats till plats utifrån kvoter, sälarnas bobyggande och pälsbytesperioder, fåglarnas häckningstider och områden med begränsningar av rätten att färdas i nationalparken. I jaktlicenserna för gråsäl förutsätts rapportering av bytesmängden. I Skärgårdshavet är i synnerhet rådjur och vitsvanshjort betydande arter.

FISKE

- **Restaurering av lekområden och bevarande av livskraftiga naturliga fiskbestånd:**
Jakt- och fisketjänster: Inventering, restaurering och skapande av nya lek- och livsmiljöer för fiskar i samarbete med olika forskningsorganisationer och andra samarbetspartner.
Skydd av havsnaturen: Forststyrelsens havsinventeringar producerar information om vattenväxtlighet och habitat samt tillståndet i fiskarnas habitat. Vid restaureringen av havsnaturen har man ett nära samarbete med Naturresursinstitutets experter både genom att man beaktar åtgärder som främjar fiskarnas fortplantning och tillståndet i habitat som är viktiga för fiskarna och genom att genomföra egentliga restaureringar av habitat som syftar till att restaurera habitat som är viktiga för fiskar. Inom projektet Biodiversea LIFE-IP utarbetas senare en handbok med de bästa lärdomarna för alla som planerar och genomför restaureringar av havsnatur.
- **Kommersiella fisketillstånd beviljas i enlighet med tillståndskvoter, bestämmelser och begränsningar:**
Beviljande av fisketillstånd för kommersiellt fiske enligt tillståndskvoterna som granskas för varje tillståndspano och enligt gällande författningar och begränsningar. I tillståndskvoteringen beaktas vattenområdets storlek, fiskbeståndets status och fisketrycket i området. Fisket styrs enligt lagen (379/2015) och förordningen (1360/2015) om fiske, bestämmelserna om Skärgårdshavets nationalpark och planerna för nyttjande och vård som upprättats av NTM-centralen i Egentliga Finland och fiskeriområdena Kimitoön-Finby, Pargas-Nagu, Korpo-Houtskär-Iniö och Erstan-Velkua.
- **Fritidsfisketillstånd beviljas i enlighet med gällande författningar och begränsningar:**
Tillstånd för fritidsfiske med övriga redskap och spö på statens vattenområden finns till salu. Av redskapsområdena ingår 6005 Södra kustområdet och 6015 Skärgårdshavets nationalpark, av spöfiskeområdena 7412 Havsområdet. För tillståndsområde för fiske med övriga redskap 6015 Skärgårdshavets nationalpark är det i fortsättningen inte endast kommuninvånare eller personer som äger en stugfastighet som kan köpa tillstånd. Med avvikelse från det tidigare beviljade antalet nät (4 st./120 m) får ett fångst- eller båtlag enligt den gällande lagen om fiske (379/2015, 49 §) fiska med högst 240 meter nät om inte fiskelaget i fråga bedriver kommersiellt fiske. Bestämmelser om detta finns i 49 § i lagen om fiske. Tillståndet gäller inte områden där begränsningar i rätten att färdas gäller.
- **Minskning av gråsälens negativa effekter på fisket inom ramen för bestämmelserna:**
Jakt på gråsäl möjliggörs i Skärgårdshavets nationalpark inom ramen för bestämmelserna. Gråsäl ligger bakom största delen av skadorna som orsakas av säl inom det kommersiella fisket i Östersjön. Sälarna äter upp fångst och söndrar fångstredskap, och det orsakar avsevärda problem för kommersiella fiskare. I och med att bestånden har ökat har skadorna orsakade av säl ökat.

Forststyrelsen kan bevilja jägare som bor i byar i samarbetsområdet personliga tillstånd i enlighet med lagen om Skärgårdshavets nationalpark (645/1982 1 a §). Villkoren för beviljande av tillstånd granskas regelbundet för att trygga naturvärdena i skyddsområdena och med tanke på gråsälbeståndets hållbarhet. För tidsbundna tillstånd införs kvantitativa, lokala och tidsmässiga begränsningar enligt prövning från plats till plats, såsom kvoter, sälarnas bobyggande och pälsbytesperioder, fåglarnas häckningstider och områden med begränsningar av rätten att färdas i nationalparken. Gråsäl är en av arterna som utgör grund för skyddet av Skärgårdshavets Natura-område. Ett personligt tillstånd är motiverat eftersom det är fråga om en mycket utmanande jaktform som kräver särskilda färdigheter. På så sätt förblir också antalet jägare litet och uppföljningen blir bättre.

Dessutom är det enligt 51 § i naturvårdslagen i nationalparker och andra naturskyddsområden som avses i lagen, om syftet med inrättandet av området inte äventyras, tillåtet att med tillstånd av Forststyrelsen avlägsna sådana individer av viltarter som orsakar ett uppenbart hot mot människors säkerhet eller risk för betydande ekonomisk skada på egendom. Forststyrelsen behandlar dessa ansökningar från fall till fall till exempel för att förhindra betydande ekonomisk skada på fisket orsakad av gräsäl.

- **Forststyrelsen deltar i forsknings- och utvecklingsprojekt i mån av möjlighet:**
Vi deltar i forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller fiskar och fiskhabitat i mån av möjlighet.

Riktlinjer för styrning av användningen och användning av naturresurser

Rätt att färdas och slå läger

Cykling:

Begränsas. Cykling är förbjudet i Skärgårdshavets nationalpark för att skydda natur som är känslig för slitage samt betesdjur, utom på bilvägarna på Öro och Jungfruskär som märkts ut på kartan som bifogats till ordningsstadgan. I Sjalö naturskyddsområde förbjuds cykling för att skydda natur som är känslig för slitage samt betesdjur, med undantag av den bilväg som anges på kartan som bifogats till ordningsstadgan.

Slå läger:

Utvidgas. Det är tillåtet att tillfälligt slå läger endast på områden som anvisats för detta ändamål. I planen föreslås tre nya tältningsområden i nationalparken (Gärskär, Ånholmsfladan vid Bodö och Kappalholmen) och två helt nya holmar att tälta på (Låga Sundskär och Norra Bensskär) samt utvidgning av befintliga tältningsområden. Tältningsområdena utvidgas på Berghamn, Dalskär, Högland, Jungfruskär, Jurmo, Konungsskär, Kråkskär, Sandö, Stora Hästö, Yxskär och Öro. På tältningsområdena och i utfärdshamnarna ska man nattetid (kl. 23–07) beakta andra användares nattro. Det är förbjudet att bedriva verksamhet som stör andra människor. Det är förbjudet att slå läger på Sjalö huvudö.

Göra upp eld:

Förändras inte. I planeringsområdet är det tillåtet att göra upp eld endast på platser som är avsedda för detta ändamål och endast med för ändamålet avsedd ved som förts till platsen. I planen föreslås inga nya eldplatser. Användning av friluftskök är tillåten även på andra ställen. När varning för gräsbrand råder är det förbjudet att göra upp öppen eld på andra ställen än i kokskjul med rökkanal. När varning för gräsbrand råder är det förbjudet att använda vildmarkskök.

Arrangerade evenemang och föreningsverksamhet

Annat evenemang som ordnas i terrängen:

Förändras inte. Forststyrelsen kan ge sitt samtycke till att offentliga tillställningar eller terrängtävlingar och annan därmed jämförbar verksamhet ordnas. Evenemangstillstånden behandlas från fall till fall och tidsmässiga eller lokala begränsningar eller andra ramvillkor kan fastställas för att trygga skyddet av arter och naturtyper.

Användning av naturresurser

Uttag av ved:

Förändras inte. Forststyrelsen kan, på villkor som den bestämmer, för husbehov överlåta virke och boskapsfoder från nationalparksområdet till dem som är bosatta inom samarbetsområdet för nationalparken och av särskilda skäl även till andra skärgårdsbor (lagen om Skärgårdshavets nationalpark 645/1982, 1 §).

Annan användning

Företagsverksamhet med anknytning till turism:

Förändras inte. För att kunna utnyttja planeringsområdets leder och konstruktioner i företagsverksamhet krävs att ett samarbetsavtal om naturturism har ingåtts med Forststyrelsen.

Myndighetsverksamhet:

Förändras inte. I planeringsområdet får det bedrivas sådan verksamhet som förutsätts enligt de uppgifter som föreskrivits för Försvarmakten och Gränsbevakningsväsendet, och denna verksamhet får även utvecklas. I Skärgårdshavets nationalpark är det, när situationen kräver det, tillåtet att vidta åtgärder som är nödvändiga för landets försvar och Gränsbevakningsväsendets uppgifter, vid räddningsverksamhet, för bekämpning av sjukdomar som kan överföras till människor eller djur och för bekämpning av växtskadegörare eller för djurskyddet samt att fälla ett träd som orsakar uppenbar fara för grannfastigheten. Åtgärderna ska genomföras så att de inte skadar syftet med inrättandet av området mer än nödvändigt.

Begränsningar i att färdas och använda terrängfordon gäller inte personer som har i uppgift att övervaka eller sköta statens områden, eller poliser, räddningspersonal och brandmän eller motsvarande myndigheter som rör sig i nationalparken på tjänsteuppdrag.

Naturnäringar

I planeringsområdet bedrivs inte bär- och svampplockning som naturnäring. År 2021 fanns det 204 kommersiella fiskare i storområdet Skärgårdshavet, varav 40 procent var heltidsanställda, det vill säga hörde till grupp I. 10 procent av fiskarna är kvinnor. Av de kommuner som hör till planeringsområdet fanns 33 fiskare i Pargas, 28 i Nådendal och 42 i Tövsala som ligger utanför planeringsområdet.

Under föregående tillståndsperiod (2015–2019) beviljades sju tråltillstånd för statens vattenområden i nationalparken, under den nuvarande (2019–2024) beviljades fyra tillstånd. För nätfiske beviljades tre tillstånd (90 nät) för föregående tillståndsperiod, för innevarande period fyra tillstånd (112 nät).

Skogsbruk

I de områden i planeringsområdet som förvaltas av staten bedrivs ingen skogsbruksverksamhet.

Av det område som Forststyrelsen besitter används 0,00 ha för skogsbruk och 0,00 ha för begränsat skogsbruk.

Åtgärder och förvaltning för styrning av användningen

Åtgärder för att inrätta ett skyddsområde

- **Användningen av tillandningar på rastplatserna och möjligheterna att införliva dem i nationalparken utreds:**

På grund av landhöjningen uppstår tillandningsmark i Skärgårdshavet. Ställvis har ny mark också stigit upp i anslutning till rastplatser och det försvårar anvisningarna för att slå läger i synnerhet på Änholmsfladan vid Bodö och Kappalholmen. I båda fallen är det fråga om nya rastplatser. Det finns också tillandningsmark i anslutning till andra rastplatser som hör till nationalparken, men deras läge nära vattenbrynet lockar inte till att slå läger.

Målet är att utreda situationen beträffande tillandningsmarker som försvårar den praktiska skötseln och användningen av objekten för rekreationsverksamhet. Vi intensifierar samarbetet med delägarna och delägarlagen i de samfälliga vattenområdena. Om det anses eftersträvänsvärt att införliva tillandningsområdena i nationalparken med tanke på rekreationsanvändningen och

styrningen av den, kan Forststyrelsen ansöka om en inlösningsförrättning där ärendet avgörs och de områden som ska inlösas införlivas i nationalparksfastigheten.

- **Effektivare frivilligt skydd:**

Till nätverket av skyddsområden som förvaltas av staten i Skärgårdshavet hör endast ett fåtal grunda vattenområden som upprätthåller den rikligaste mångfalden i havsnaturen. I egenskap av ansvarig instans för förvaltningen av statens skyddsområden är Forststyrelsen majoritetsägare i flera samfällda vattenområden i Skärgårdshavet där det förekommer viktiga naturvärden på havsbotten, till exempel ålgräsängar på sandbotten.

Vi intensifierar samarbetet med delägarna och delägarlagen i de samfällda vattenområdena. I fråga om de samfällda vattenområdena med de viktigaste naturvärdena utreder vi olika skyddsmetoder och även möjligheterna, fördelarna, nackdelarna och kostnadskalkylen för uppdelning av vattenområdena och införlivning av dem i nationalparken eller andra statliga skyddsområden för att effektivisera skyddet av bland annat känsliga sandbotten och värdefulla havsarter (bl.a. ålgräs). Vid behov kan Forststyrelsen ansöka om en styckningsförrättning där ärendet avgörs och de områden som styckas av till Forststyrelsens ägo införlivas i nationalparksfastigheten.

- **Skyddet av sandbankar utökas:**

Ett slags sandbank som kallas tombolo är en geologisk formation som istiden åstadkommit och som är typisk för Skärgårdshavet. På sandbankarna förekommer samma värdefulla växt- och insektsarter som på sandstränderna. En tombolo kan främja gynnsamma växtförhållanden för ålgräs som förekommer på sandbotten. På grund av landhöjningen ligger området på många ställen på tillandningsområden och hör således inte till de skyddsområden som förvaltas av staten. Sandbankarna är utsatta för såväl miljöförändringar som ökad belastning i form av rekreativ användning, och därför vore det bra att inkludera dem i skydds begränsningarna.

Vi intensifierar samarbetet med delägarna och delägarlagen i de samfällda vattenområdena. I fråga om tombolo-sandbankarna i Skärgårdshavets havsområden utreder vi möjligheterna, fördelarna, nackdelarna och kostnadskalkylen för inlösnings och införlivning av tillandningsmarker i nationalparken eller andra statliga skyddsområden. Om det anses eftersträvansvärt att införliva tillandningsområdena i nationalparken med tanke på naturskyddet, kan Forststyrelsen ansöka om en inlösningsförrättning där ärendet avgörs och de områden som ska inlösas införlivas i nationalparksfastigheten.

- **Utredning av läget på tillandningsmarker som är kritiska för naturvården:**

I Skärgårdshavet finns det tillandningsmark i samfällda vattenområden som ägs av delägarlag och är viktig för naturvården och för att möjliggöra skötseln av hotade arter som förekommer där. På tillandningarna förekommer värdefulla och hotade arter som också viktiga bland annat när det gäller betesgång. Typiska objekt är havssträndängar, sandstränder och stenstränder med litet virkesproduktionsvärde men värdefulla naturvärden. Även de långgrunda sandbottenarna längs de vassbevuxna sandstränderna är viktiga att sköta om, eftersom vassruggarna som växer dem får hela sandstranden att växa igen. De mest kritiska tillandningsområdena med tanke på naturvården utreds. Om det anses eftersträvansvärt att införliva tillandningsområdena i nationalparken med tanke på naturskyddet, kan Forststyrelsen ansöka om en inlösningsförrättning där ärendet avgörs och de områden som ska inlösas införlivas i nationalparksfastigheten eller i andra naturskyddsområden som staten förvaltar.

- **Förutsättningarna för att inrätta områden som reserverats för skydd utreds:**

I planeringsområdet utreds förutsättningarna för att inrätta områden som reserverats för statligt skydd och bland annat avveckla små objekt på mindre än 1 ha i byområdena på Utö och Nötö och andra områden från nationalparken (sammanlagt ca 25 ha). Dessa objekt har övergått i statens ägo före uppdateringen av lagen om nationalparken (524/2023) och de har ingen

naturskyddsmässig betydelse. Miljöministeriet ansvarar för ändringarna i lagen om nationalparken och för lagberedningen för inrättandet av naturskyddsområden, som används för att inrätta naturskyddsområden av statsägda områden och områden som redan tidigare reserverats för skydd.

Styrning av användningen och inverkan på markanvändningen

- **I samband med halvtidsutvärderingen av skötsel- och användningsplanen uppdaterar vi ordningsstadgan i fråga om bestämmelserna om begränsningar i rätten att färdas:**
Genom ordningsstadgan begränsas rätten att färdas i områden som är värdefulla med tanke på fågelbeståndet och som utsätts för mänsklig påverkan eller där hot om detta är sannolikt. Utkastet till ordningsstadgor utarbetas i samband med skötsel- och användningsplanen för de statliga skyddsområdena Skärgårdshavets nationalpark och naturskyddsområdet i Sjalö skärgård. I samband med halvtidsutvärderingen av skötsel- och användningsplanen framkommer ett behov av uppdatering om nya öar och skär har införlivats i nätverket av skyddsområden eller om förändringar upptäcks i förekomsten av fåglar.
- **Särskilda åtgärder för att förhindra slitage i rekreationszonen:**
Det förekommer alltid känsliga naturtyper och hotade arter även i friluft- och naturturismzonerna. Detta beror på de grovt dragna zongränserna. Det finns också känsliga naturtyper i friluft- och naturturismzonerna för att möjliggöra miljöfostran och eftersom objekten är anknutna till kända rekreationsobjekt som använts under lång tid. I områden med känsliga naturtyper används linjedragning samt vid behov olika konstruktioner och skyltar för att styra hur människor färdas. Sträckningarna för naturstigar dras så att de inte går i närheten av populära häckningsplatser för fåglar, såsom grunda och frodiga vikar, havssträndängar och fågelskär. Konsekvenserna av användningen för uppföljningen av rekreations- och turismanvändningens hållbarhet följs upp med hjälp av LAC-indikatorerna (testning av uppföljning av slitage på sandöar pågår 2023 på Sandö) samt i tillämpliga delar genom kartläggning av fågelarterna. I tysta naturområden och begränsningsområden följs båttrafiken med hjälp av fjärranalys.
- **Känsliga naturtyper inkluderas i regel i vildmarkszonen:**
Bevarandet av känsliga naturtyper främjas i första hand genom zonindelning, vilket innebär att man inkluderar de känsligaste områdena och naturtyperna såsom kalkhällar, sandstränder eller skyddade vikar samt tysta naturområden i vildmarkszoner, dock med beaktande av välkända rekreationsobjekt och besökarnas säkerhet. I vildmarkszonen eller områden med begränsningar i rätten att färdas placeras också sådana objekt där risken för olagliga eldplatser är hög trots förebyggande åtgärder och/eller där det finns arter som behöver död ved och som blir lidande om död ved samlas in.
- **Evenemangstillstånd och markägarens samtycke:**
Offentliga tillställningar som ordnas i nationalparken och på statens naturskyddsområden i enlighet med lagen om sammankomster (530/1999, 1 kap. 2 §) förutsätter Forststyrelsens samtycke eller tillstånd. Samtycke eller tillstånd krävs också för sådana tillställningar som kan antas orsaka större än ringa olägenheter för till exempel växtligheten eller andra arter. Sådana evenemang kan vara t.ex. idrotts-, orienterings- och andra evenemang i terrängen samt scout- eller andra läger. Områdena som används, deltagarantalet, rutterna, aktiviteterna samt vid behov rapportering och uppföljning fastställs i tillstånden. I tillståndsprövningen fäster man uppmärksamhet vid tidpunkten (häckningstiden), nationalparkens zoner och områden med känslig natur samt värdefulla objekt och möjligheterna att använda andra områden i nationalparken.
- **Avtal ingås om underhåll av leder på privat mark:**
På Berghamn, Björkö, Bodö, Jungfruskär, Jurmo och Sjalö säkerställs genom avtal mellan Forststyrelsen och markägarna att alla parter känner till vem som har nyttjanderätt till de befintliga och använda lederna och vem som ansvarar för underhållet av dem.

- Berghamn: Den del av leden som går på Högberget
  - Björkö: leden från förbindelsebåtbryggan till nationalparkens tjänster.
  - Bodö: leden mellan gästhamnen och den obebyggda rastplatsen som betjänar personer som färdas i båda riktningarna.
  - Jungfruskär: den del av leden som går över ängen.
  - Jurmo: leden från hamnen till tältplatsen och till östra udden.
  - Sjalö: början av lederna (2 st.) och naturstigen.
- **Vi deltar i uppföljningen av användningen av de omgivande havs- och landområdena:**
 Intressebevakning är en viktig arbetsprocess som kan användas för att påverka projekt som planeras i Skärgårdshavet (bl.a. fiskodling och vattenbruk, energiprojekt, planläggning, sjötrafik, marktäkt och andra projekt som påverkar miljön) och erbjuda aktuell information om naturvärden samt påvisa informationsbrister utifrån sakkunskap och insamlad information hos Forststyrelsens naturtjänster. Projekt som kan ha skadliga konsekvenser för fågelarter påverkar vi aktivt i samband med planerings- och tillståndprocesserna.
  - **I intressebevakningen utnyttjar vi information om havsnaturens värdeområden:**
 Intressebevakning är en viktig arbetsprocess som kan användas för att påverka projekt som planeras i Skärgårdshavet (bl.a. fiskodling och vattenbruk, energiprojekt, sjötrafik, marktäkt och andra projekt som påverkar havsmiljön) och erbjuda aktuell information om marina naturvärden samt påvisa informationsbrister utifrån sakkunskap hos Forststyrelsens naturtjänster och andra organisationer som deltar i VELMU (inventeringsprogrammet för marin undervattensnatur) och producerar marina data.

Finlands ekologiskt eller biologiskt betydelsefulla marina undervattensmiljöer (EMMA-områden) omfattar 87 områden som har valts utifrån nästan femton års kartläggningmaterial från VELMU-programmet och avgränsats med hjälp av experter. EMMA-områdena omfattar bland annat de viktigaste fiskproduktionsområdena i Finlands havsområden och förekomstområdena för hotade arter oberoende av deras nuvarande skyddsnivå. Nästan alla dessa omfattar olika marina naturtyper och representerar havsnaturen med störst mångfald. I planeringsområdet har fyra EMMA-områden identifierats och beskrivits för närvarande (EMMA-områdena Ådöfjärden, Högsåra, Salpausselkä-åsarna och Skärgårdshavets yttre skärgård). Det är viktigt att lyfta fram dessa områden och materialet som en del av intressebevakningen för att trygga Skärgårdshavets mest värdefulla marina naturområdens framtid.

- **Förbud mot att kasta ankar:**
 Behovet av förbud mot att kasta ankar bedöms i anslutning till undervattensstigarna vid Stora Hästö och Dalskär. Nödvändiga åtgärder vidtas.
- **Skydds- och begränsningsområdenas gränser införs på sjökort, elektroniska kartor och utflyktskartan:**
 Havet känner inga gränser, och detta gäller särskilt skyddsområdenas gränser i havsområdena. De marina skyddsområdenas fulla potential förverkligas inte så länge som besökarna inte ser eller känner till skyddsområdenas gränser och olika områden med begränsningar i rätten att färdas när de är ute på vattnet. I en enkät som Forststyrelsen genomförde 2022 och som riktades till personer som rör sig i Skärgårdshavet och skärgården lyfte respondenterna fram behovet av förtydliga avgränsningarna och reglerna för skyddsområdet. För att effektivisera skyddet av havsnaturen och göra det lättare att färdas på vattnet i Skärgårdshavet strävar Forststyrelsen efter att främja utmärkningen av skyddsområdenas gränser på papperssjökort och elektroniska sjökort samt i kartapplikationer, till exempel hylt.net, som används av olika hobbygrupper. Dessutom strävar vi efter att samla skyddsområdenas begränsningar i rätten att färdas och andra begränsningar till exempel i Östersjöportalen, där de är lättillgängliga. Även möjligheten att märka ut gräns- och begränsningsområdena med bojar och märken i terrängen/havet ska utredas.

- **Vägen till Bjons på Jungfruskär förbättras:**
Havsstrandängen vid Österfladan, Jungfruskär är ett värdefullt område både med tanke på växtligheten och fågelbeståndet. Bjons gård vid Österfladans mynning används som bas, för talkoarbeta och turism. Med tanke på objektets tillgänglighet och naturvärden är det ytterst viktigt att minska trafiken på havsstrandängen genom att förbättra vägen till Bjons gård. Målet är att grundförbättra vägen till Bjons gård så att det går att köra med fordon som behövs för naturvård och underhåll av Bjons gård på den. Dessutom är det meningen att gångtrafiken ska följa vägen.

Övrigt bygnadsbestånd

- **Byggnads-, restaurerings- och underhållsverksamheten är hållbar och följer principerna för cirkulär ekonomi:**
På grund av de långa avstånden i skärgården och transportkostnaderna för materialet strävar man i första hand efter att upprätthålla det befintliga bygnadsbeståndet i stället för att bygga nytt. Dessutom strävar man efter att avstå från objekt som inte lämpar sig för verksamheten, hitta användningsändamål för objekt som ska bevaras och historiska objekt som främjar underhållet av bygnadsbeståndet och återvinningen av material i bygnadsarbetet. Gamla byggnader av lokal- eller kulturhistorisk betydelse underhålls och renoveras inom ramen för resurserna. Vid renovering av gamla byggnader strävar man efter att använda traditionella bygnads-material och arbetsmetoder. Vid nybyggen fästs särskild uppmärksamhet vid att byggnaderna smälter samman med det befintliga bygnadsbeståndet och landskapet.
- **En 5-årsplan utarbetas för att säkerställa upprätthållandet av nätverket av baser:**
Naturtjänsterna förvaltar ett stort bygnadsbestånd i Skärgårdshavet som i sin helhet inte kan upprätthållas med nuvarande finansiering. En 5-årsplan utarbetas för att säkerställa upprätthållandet av nätverket av baser i samarbete med experter på skydd av natur- och kulturarvet och turism- och rekreationsbruk med beaktande av den nuvarande organisationsstrukturen och Skärgårdshavets regionala användningsbehov. I kostnadskalkylerna beaktas också befintliga kompletteringsbehov såsom inkvartering för anställda i Korpoström (hyrs i nya byggnaden via Skärgårdsstiftelsen) och dessutom utreds bland annat möjligheterna att lägga till stugan på Kråkskär som en ny fåraherdebas/bas för terrängarbete (säkerställande av arbets säkerheten, främjande av förnyande naturturism eller frivilligarbete) och situationen i Österskärs skärgård (säkerställande av trygg arbetsmiljö och övertagande av område som kartlagts i obetydlig utsträckning).

Övriga åtgärder

- **Vi utnyttjar den bästa tillgängliga tekniken i vårt arbete:**
För att säkerställa att terrängarbetena är hållbara och klimatsmarta utnyttjar vi i vårt terrängarbete i mån av möjlighet den bästa tillgängliga tekniken, såsom förbränningsmotorer med nyare teknik, biobränslen och elmotorer. Dessutom ser vi till att arbetsbåtarnas botten hålls rena för att minska bränsleförbrukningen och kostnaderna. Miljövänligare teknik tas i bruk när nuvarande utrustning har nått slutet av sin livscykel. Övergången sker kontrollerat. I övergången beaktas terrängarbetenas användningsbehov och de befintliga resurserna.
- **Utveckling av planmässighet och prognostisering i terrängarbetena:**
Vi planerar alla terrängarbeten i området så att trafiken till objekten orsakar så små utsläpp som möjligt. Detta förutsätter planering av terrängarbetena på förhand, samarbete mellan olika processer och informationsutbyte och sammanställning av behoven, så att flera arbeten kan genomföras under samma besök, vid behov med stöd av nätverket av baser.

- **Upprätthållandet av ett fungerande nätverk av baser stöder arbetet i skärgården:**
Med terrängarbete avses arbeten i skärgården som ingår i kartläggnings-, underhålls-, övervaknings-, skötsel-, uppföljnings- och forskningsverksamhet i skyddsområdena. Med hjälp av nätverket av baser i Skärgårdshavet (baserna i Korpoström och Kasnäs, Bjons och vaktstugan på Jungfruskär, Västerby på Berghamn, Öro, Stora Buskär och Trunsö Kalkskär) är terrängarbetet miljövänligt, hållbart och tryggt och ökar arbetstagarnas välbefinnande. Nätverket av baser gör vårt arbete kostnadseffektivt och klimatsmart jämfört med att köra fram och tillbaka många gånger. Dessutom tjänar de fungerande och omfattande samarbets- och intressentgruppsrelationerna som nätverket av baser möjliggör målen för skyddsområdena i Skärgårdshavet, när de samarbetspartner som utnyttjar nätverket producerar information för skyddsområdenas behov. Nätverket av baser används i samband med naturskyddsarbete (uppföljning, kartläggning, projekt) som utförs av andra aktörer, exempelvis naturintresserade. Dessutom är det möjligt att i stor utsträckning använda frivilliga i skyddsområdesnätverkets arbete och det talkoarbete som utförs åt Forststyrelsen kompenserar underhållskostnaderna för baserna. Det är också förmånligare att anlita konsulter och entreprenörer när de kan utnyttja nätverket av baser i stället för kommersiell inkvarteringsverksamhet. Genom att upprätthålla nätverket av baser upprätthålls samtidigt kulturarvet, eftersom många baser är kulturhistoriskt värdefulla objekt.

Andra byggnader än sådana som används för rekreation och friluftsliv

- **Kesnäs på Utö och Ormskär:**
I områdena finns försvarskonstruktioner från olika tidsperioder. Områdena har arrenderats ut till Försvarsmakten och Försvarsmaktens verksamhet har företräde där. Därmed utökas inte den övriga verksamheten i områdena aktivt. Objekt i vildmarkszonen. Man får färdas i områdena i enlighet med allemansrätten, på eget ansvar. På Kesnäs sätts dock skyltar upp för att trygga fåglarnas häckning. Målet är att besökare ska hålla sig på huvudstigen fram till minnesmärket mellan den 1 april och den 31 juli.
- **Berghamn, Houtskär:**
Försvarsmakten har haft ett kustfort på ön och byggnaderna och konstruktionerna i anslutning till det är mestadels i dåligt skick. Det skulle krävas omfattande åtgärder för att göra ön säker att använda för frilufts- eller naturturismverksamhet. Detta förefaller oralistiskt under de kommande 10–15 åren och därför planeras inga åtgärder i detta skede. Objekt i vildmarkszonen.
- **Morgonlandet:**
Byggnader: jaktstuga, barack, bastu. Området har arrenderats ut till Försvarsmakten och Försvarsmaktens verksamhet har företräde på ön. Därmed utökas inte den övriga verksamheten på ön aktivt. Man får färdas i området i enlighet med allemansrätten, på eget ansvar. Besökare kommer inte aktivt att hänvisas till ön. Objekt i vildmarkszonen.
- **Ragnskär:**
Byggnader: småhus, bastu och skjul. Ön behövs för närvarande inte som bas. Ön är belägen intill ett tyst naturområde och därför vidtas inga åtgärder med anknytning till friluftsliv eller naturturism där. Objekt i vildmarkszonen.
- **Åvensor:**
På platsen finns en gammal kalkgruva med tillhörande grottor och stup. Ingången till gruvan är stängd av säkerhetsskäl, men det hindrar inte besökare. Ovanpå gruvan finns inhägnad betesmark. Frilufts- eller naturturismverksamhet hänvisas inte till platsen. Objekt i vildmarkszonen.

- **Servicebaser och andra byggnader:**

Byggnader i nätverket av baser: baserna i Korpoström och Kasnäs, Bjons och vaktstugan på Jungfruskär, vaktstugan på Berghamn (Västerby), barackerna på Öro, Stora Buskär (som upprätthålls tillsammans med Jakt- och fisketjänsterna) och Trunsö Kalkskär. Därtill ett hus på Nötö och Lotsstugan på Högsåra.

V Miljökonsekvensbedömning

Planens konsekvenser för Natura 2000-områdenas skyddsgrunder

Utgångspunkten är att målen och åtgärderna i skötsel- och användningsplanen stöder bevarandet och förbättringen av nationalparkens naturvärden och bland annat minskar de potentiella hoten mot Natura-områdenas centrala värden. Naturvårdens, friluftslivets och naturturismens inverkan på Natura 2000-områdenas skyddsgrunder har bedömts i separata rapporter.

Konsekvenser för naturen på land

Skötseln av naturen på land styrs av en helhetsplan som utarbetats för naturvärden i Skärgårdshavet. I bedömningen av helhetsplanens konsekvenser för naturen har följande konstaterats:

"Planens konsekvenser för Natura 2000-naturtyperna samt direktivarter och hotade arter är neutrala eller positiva, och planen försämrar inte avsevärt statusen för de arter och naturtyper som utgör grund för skyddet av Natura 2000-området. Helhetsplanen för Skärgårdshavets naturvård utvidgar arealen för naturtyperna i habitatdirektivet och förbättrar deras kvalitet och får direktivarternas populationer att växa. Några Natura-naturtyper får minskad areal, men de ersätts med en annan Natura-naturtyp beroende på vilket alternativ som är mest värdefullt med tanke på objektets naturvärden och objekt-helheten. Skärgårdshavets helhetsplan och de objektspecifika arbetsplaner som genomförs under den syftar till att stärka de hotade arterna och naturtyperna samt direktivnaturtypernas och direktivarternas habitatnätverk och därigenom ha en betydande inverkan på uppnåendet av en gynnsam skydds nivå."

Konsekvenser för havsnaturen

I planen har man för första gången strävat efter att beakta områdets havsnatur som en helhet med tanke på skötseln och användningen och inkludera åtgärder som upprätthåller eller främjar tillståndet för skyddet av havsnaturen. Samtliga planerade åtgärder har positiva ekologiska konsekvenser.

Separat Naturbedömning

Forststyrelsen gjorde en separat bedömning av konsekvenserna för Naturaområdena när det gäller friluftslivet och naturturismen. Bedömningen riktades till fem Naturaområden som ingår i skötsel- och användningsplanen och som är föremål för planmässig användning för friluftsliv och naturturism. Naturaområdena är Pakinais skärgård, Skärgårdshavet, Öro, Sjalö skärgård och Ölmos-Purunpää. Bedömningen gjordes för befintliga och planerade konstruktioner och funktioner. I området inrättas en ny led för befintliga stigar, på Öro görs en ny undervattensnaturstig och en del nya områden reserveras för tältning. I fråga om turismanvändningen är planen att förlänga användningen av vissa objekt och att Öro ska börja användas för åretruntturism.

Verkningsmekanismer av rekreationsanvändning

Rekreationsanvändning kan ha skadliga verkningar på växtligheten, djurlivet, marken och vattendragen. Den synligaste och mest betydande effekten uppstår när terrängen blir nertrampad. Det gör marken tätare, utsätter växtligheten för slitage och i värsta fall kan det leda till att det uppstår arealer utan växtlighet, vilket i sin tur kan förstärka erosionen. Rekreationsanvändningen kanaliseras i allmänhet till stigar, leder och rastplatser där vandrare tillbringar största delen av sin tid. Okulärt sett är det svårare att observera och mäta konsekvenserna av båtlivet i skärgårdsmiljön. Konsekvenserna drabbar

undervattensnaturen, särskilt på ställen där fartyg och båtar förtöjs med fri ankring. Slarvig ankring skadar botten och kan försämra och förstöra undervattensorganismer och deras habitat. I grunda områden orsakar båtlivet också erosion på botten och stränder, grumling av vattnet och avgasutsläpp som samlas på havsbotten. Båtfolket kan också lämna spår efter sig i havsnaturen genom nedskräpning eller olämplig hantering av avfalls- och grävatten och direkta utsläpp i havet.

Konsekvensbedömning, sammanfattning

Rekreationsanvändningen har mycket lindriga konsekvenser för skyddsgrunderna för Naturaområdena Pakinai skärgård och Ölmos-Purunpää. I fråga om Sjalö och Skärgårdshavet identifierades mindre, lokala skadliga konsekvenser för naturtyper som utgör skyddsgrunder, men konsekvensernas betydelse bedöms som ringa med beaktande av helheten. I Sjalö och Skärgårdshavet finns det behov av att beakta användningens lindriga men skadliga inverkan på sällsynta, småskaliga och artmässigt värdefulla naturtyper. Med det nuvarande antalet besökare är konsekvenserna av användningen dock på många ställen relativt måttliga. På Örö planeras en utvidgning av tältningsområdet och turismanvändning året runt. Tältningsområdet har inga konsekvenser för skyddsgrunderna. Användningen av Örö för turism året runt kan förvärra konsekvenserna för naturtyper som utgör skyddsgrunder, men det är svårt att bedöma. Konsekvenserna beror i hög grad på den eventuella ökningen av antalet besökare och hur väl de känsliga naturtyperna tål slitage under olika årstider.

Arter som utgör grund för skydd

Av arterna som utgör grund för skyddet av områdena bedöms smalfrösnäcka, nordisk klipptuss, dvärglåsbräken och grön sköldmossa inte utsättas för några försämrande effekter.

Inom ramen för bestämmelserna möjliggörs jakt på gråsäl för lokalbefolkningen i nationalparken. Genom regleringen av gråsälbeståndet tryggas förutsättningarna för kommersiellt fiske och kustfiske. Dessutom är säljakt en viktig del av den levande skärgårdskulturen. Om individantalet i de rikliga gråsälbestånden inte kan begränsas, kan det ha skadliga konsekvenser för de lokala fiskbestånden och fisket. Gråsälbeståndet i Skärgårdshavet är för närvarande livskraftigt och jakt äventyrar inte beståndets livskraft eller syftet med inrättandet av nationalparken. Villkoren för beviljande av tillstånd för säljakt granskas regelbundet för att trygga naturvärdena i skyddsområdena och med tanke på gråsälbeståndets hållbarhet. För tidsbundna tillstånd införs kvantitativa, lokala och tidsmässiga begränsningar enligt prövning från plats till plats, såsom kvoter, sälarnas bobyggande och pälsbytesperioder, fåglarnas häckningstider och områden med begränsningar av rätten att färdas i nationalparken. Jakten äventyrar inte gråsälbeståndets livskraft eller syftet med inrättandet av nationalparken. I Skärgårdshavet finns två sälskyddsområden och i nationalparken finns områden med begränsningar i rätten att färdas. Dessa områden skyddar gråsälbestånden. Forststyrelsen följer upp hållbarheten i beskattningen av gråsälbestånden genom tillstånd och tillhörande rapportering.

I Skärgårdshavets Natura-område (SPA) träffas 79 fågelarter vilka är som grund för skyddet. Natura-bedömningen omfattar de arter som, baserat på deras krav på levnadsmiljöer, möjligen kunde utnyttja de områden som påverkas av rekreativkonstruktioner. Bedömningen uppskattade att effekterna av rekreation och naturturism åtminstone i teorin skulle kunna påverka totalt 70 häckande, permanent förekommande eller rastande arter. I bedömningen för fåglar fann man att t.ex. närvaron av människor, båtliv, husdjur, rekreation och buller orsakar störningar för fåglarna. En ökning av antalet vandrare på vissa destinationer kommer sannolikt att hindra häckning, födosökning och rastning av fåglar i deras närhet. Skärgårdens rekreativ- och naturturismsäsong är starkt koncentrerad till juli och början av augusti, då det känsligaste häckningsskedet för många arter redan är över. Under flyttningstider, vår och höst, är det lite mänsklig närvaro. Rörelsen i de viktigaste häckningsområdena för fåglar är begränsad genom ordningsstadgan från 1 april till 31 juli. Detta minskar störning mot fåglar avsevärt. De mest betydande effekterna är på sådana arter som använder strandområdena för att söka föda eller rasta, och som är särskilt känsliga för att drivas bort när de hör eller ser människor. Sjöfågelkullar, som använder utflyktshamnar som skydd och födosökning, är också känsliga för störningar. De skadliga

konsekvenserna av rekreation och naturturism kan p.g.a. verksamhetens småskalighet och korta tidsperiod rikta sig endast på enstaka fågelindivider eller par, och inte orsaka konsekvenser på populationsnivå. Sammantaget är effekterna på fåglar inte signifikanta.

Med det nuvarande antalet besökare är effekterna av användningen på många ställen tämligen måttliga och antalet besökare antas inte komma att öka väsentligt i framtiden. Det är uppenbart att små negativa konsekvenser förekommer, men slitaget är lokalt till sin natur och det har inte identifierats några konsekvenser som skulle sträcka sig till habitathelheternas eller ekosystemens ekologiska processer eller funktion som helhet. I bedömningen identifierades inga betydande försämrande konsekvenser för de arter, naturtyper eller ekosystem som utgör grund för skyddet. Det observerades inte heller någon skadlig samverkan med andra projekt. Utvecklingen av turisttjänsterna kan i viss mån öka besökarantalet och därmed slitaget på lederna och tältningsområdena. I regel har serviceutrustningen placerats eller kommer att placeras på sådana ställen där användningen har så lite försämrande konsekvenser för naturvärdena som möjligt. Naturvärdena beaktas noggrannare i de mer detaljerade åtgärdsplanerna för rekreationsanvändningen. En noggrannare konsekvensbedömning, till exempel noggrannare terrängkartläggningar av artbeståndet, görs alltid i samband med åtgärdsplanerna för serviceutrustning innan byggandet inleds. Serviceutrustningen utökas inte i sådana områden där den skulle utgöra ett hot mot naturvärdena. I nuläget är det mycket svårt eller omöjligt att bedöma båtlivets konsekvenser för Skärgårdshavets undervattensnatur, eftersom båtlivet har förekommit länge i området, flera besöksmål är etablerade och det inte finns någon dokumenterad information om utgångsläget innan båtlivet inleddes.

Lindrande åtgärder

Lindring kan åstadkommas genom halvtidsutvärdering, zonindelning, guidning och kommunikation, begränsningsområden och genom att styra var besökare får färdas. Konsekvenserna lindras också genom en noggrannare åtgärdsplanering av rekreationsanvändningen, där naturvärdena beaktas. Båtlivets konsekvenser för havsnaturen kan dock lindras till exempel genom reglering och information. I lindringsåtgärderna i Natura-bedömningen har man betonat genomförandet av uppföljningar och halvtidsutvärderingen, i samband med vilken åtgärderna för styrning och begränsning av rekreationsanvändningen ska utvärderas på nytt. LAC-uppföljning av slitage har inletts på två platser i Skärgårdshavet. LAC-uppföljningen ska utvidgas till objekt med värdefulla naturvärden och utifrån observationerna kan man vid behov ändra var besökare får färdas eller begränsa rätten att färdas på värdefulla objekt. För skötsel- och användningsplanen för Skärgårdshavet görs en halvtidsutvärdering 2029. I samband med den kan nödvändiga åtgärder omvärderas bland annat för att trygga Naturaområdenas skyddsvärden och övriga naturvärden.

Sammanfattning av planens konsekvenser för området

De åtgärder som riktas in på de centrala värdena i Skärgårdshavets planeringsområde (Salpausselkä-åsarna, den yttersta skärgården, skärgårdsskogarna, ängsnätverket, fågelbeståndet, den exceptionellt mångsidiga blandningen av naturtyper och arter, rekreationsanvändningen, forskningens betydelse, miljöfostran, den lokala kulturen) syftar till att antingen upprätthålla eller förbättra dem. På grund av Skärgårdshavets exceptionella mångfald och omfattande värdehelhet är antalet mål och åtgärder stort jämfört med många andra skötsel- och användningsplaner. Med tanke på områdets särdrag, omfattning och mångfald som är unika i Finland har dock alla åtgärder som tagits upp i planen ansetts vara nödvändiga. Bara i själva nationalparken känner man till 32 Natura-landnaturtyper och cirka 600 hotade arter lever i planeringsområdet. Av de hotade arterna kräver 60–80 procent naturvård för att bevaras. Kulturarvet i området är också rikligt och mångsidigt på grund av en lång historia av bosättning (bosättning vid Egentliga Finlands kust har funnits från och med sen stenålder). I planeringen av skötseln och användningen av området betonas förutom åtgärder som syftar till att trygga områdets naturvärden även samordning av naturskyddet och den mångsidiga rekreationsanvändningen samt den

lokala jakt- och fiskekulturen. Med åtgärderna i planen strävar man efter att upprätthålla och förbättra den biologiska mångfalden, trygga så kallade tysta naturområden, hållbar rekreativ användning och naturturism samt upprätthålla och utveckla forsknings- och uppföljningsverksamheten.

I Skärgårdshavets nationalpark har man sedan parken inrättades (1983) utfört betydande naturvårds- och restaureringsarbeten för att förbättra och upprätthålla tillståndet för naturtyper och arter i området. Även om naturvårdsnätverket har förstärkts systematiskt hotas fortfarande en del av de hotade arterna av utrotning. Åtgärderna kommer att fortsätta under genomförandet av denna plan och utvidgas till övriga statliga naturskyddsområden som ingår i planeringsområdet. Arternas och naturtypernas tillstånd och representativitet i planeringsområdet förbättras bland annat genom restaurerings- och naturvårdsåtgärder för olika naturtyper, åtgärder för eliminering av främmande arter samt utplantering av arter. Havsnaturen beaktas på ett övergripande sätt i åtgärderna som ingår i planen.

Planens ekologiska konsekvenser är till stor del positiva; naturskyddsåtgärderna syftar till att bevara och förbättra arternas och naturtypernas tillstånd både på öarna och under ytan. Inom naturskyddet och naturvården måste man dock alltid göra medvetna val när man genom skötselåtgärder återställer eller till exempel förbättrar en viss naturtyp eller utökar dess areal. När ett visst mål eftersträvas blir man ibland tvungen att gallra bort något annat och därmed kan åtgärderna också ha skadliga ekologiska konsekvenser för exempelvis enskilda arter, men man strävar efter att göra dessa val medvetet och med beaktande av det övergripande målet. Upprätthållandet av kulturarvsobjekt är på många ställen också upprätthållande av naturvärden. Rekreativ åtgärderna strävar efter att förbättra nationalparksbesökarnas upplevelse av rekreativ användning och deras relation till naturen, men samtidigt också att på ett kontrollerat och förutseende sätt avgränsa och följa upp de konsekvenser som rekreativ användning medför för naturen.

Uppföljningen av arter och naturtyper och deras utveckling för att bedöma effekterna av naturvårdsåtgärderna och å andra sidan allmänt för att bedöma deras tillstånd tas i stor utsträckning upp i planen. På grund av den biologiska mångfalden i Skärgårdshavet finns det fortfarande många arter och naturtyper som inte omfattas av uppföljningen eller som det inte har utvecklats lämpliga uppföljningsmetoder eller -indikatorer för. Även betetrycket från vissa skadliga arter, såsom rådjur, vid vissa naturskyddsmässigt värdefulla objekt i Skärgårdshavet kräver övervakning. Skärgårdshavets popularitet som utflykts- och naturturismsmål och rekreationstrycket på vissa redan etablerade öar förutsätter också ett behov av uppföljning av rekreativ användningens miljökonsekvenser (bl.a. slitage på naturtyper, förekomst av hotade eller störningskänsliga arter), så att man vid behov kan reagera i tid på konsekvenserna för områdets naturvärden för att undvika att naturvärdena försämras. Uppföljningen görs under planens genomförandeperiod både som uppföljning av naturtyper och arter och som en del av uppföljningen av nationalparkens ekologiska, ekonomiska och sociokulturella hållbarhet (som metod används gränser för acceptabel förändring, LAC). Under de kommande åtta åren strävar man efter att särskilt utveckla LAC-indikatorer med tanke på havs- och strandnaturen. Informationen från uppföljningen om människans påverkan på naturen utnyttjas i planens halvtidsutvärdering, där man bland annat bedömer behovet av att styra rekreativ användning av området på olika sätt eller ta i bruk nya begränsningsområden.

De sociala konsekvenserna av planen hänför sig antingen direkt eller indirekt till samarbetet med den lokala kulturen och centrala intressentgrupper för att underhålla och bevara dem samt till nytta för turister och rekreativ användare som besöker området. Enligt lagen om Skärgårdshavets nationalpark har området inrättats för att skydda Skärgårdshavets natur och kultur, för att trygga därmed förknippade traditionella sätt att utnyttja naturen, för att bevara en levande skärgård samt för att främja miljöforskning och allmänt intresse för naturen. Forststyrelsen har strävat efter att i de mål och åtgärder som tagits med i planen beakta den målbild som finns i lagen till den del det är möjligt inom ramen för Forststyrelsens behörighet. Det bör dock beaktas att eftersom det är fråga om en helhet som är betydligt större än nationalparken, uppfylls målen i lagen endast i nationalparken. Utanför den följs eventuellt andra riktlinjer med iakttagande av andra författningar om inrättande av statliga områden. I

planen har man strävat efter att beakta responsen och önskemålen från de centrala intressentgrupperna. Önskemålen har beaktats bland annat i förutsättningarna för att bevara jakt- och fiskekulturen i området, i turism- och samarbetsföretagarnas samt områdets rekreativansvändares och naturintresserades behov och genom att utöka möjligheterna till samarbete med olika aktörer i området både inom naturvården och forskningen.

Planens ekonomiska konsekvenser gäller både Forststyrelsens egna resurser och den ekonomiska nyttan som uppstår i området. De ekonomiska konsekvenserna av de åtgärder som antecknats i planen hänförs till största delen till Forststyrelsens egna resurser: genomförandet av terrängarbeten i området (arbeten som ingår i kartläggnings-, underhålls-, övervaknings-, skötsel-, uppföljnings- och forskningsverksamheten i skyddsområdena) förutsätter långsiktig finansiering för att man ska kunna genomföra omfattande terrängarbeten i de utmanande skärgårdsförhållandena. På grund av terrängarbetenas mångsidighet och de särskilda förhållandena i skärgården bör särskild uppmärksamhet fästas vid förhandsplanering, kostnadseffektivitet och klimatsmarthet. Forststyrelsen skaffar en del av terrängarbetena i området som köpta tjänster och via samarbetsföretagarna, och det leder till att åtgärderna har en positiv inverkan på den lokala ekonomin. Även åtgärder för rekreativ- och turismvändningen som bland annat syftar till att förbättra eller främja förutsättningarna för turismtjänster i området har en positiv inverkan på den lokala ekonomin. Enligt besökarundersökningen i Skärgårdshavets nationalpark (2019) uppgick besökarnas totala lokala ekonomiska effekter 2019 till cirka 7 miljoner euro och sysselsättningseffekten till 59 årsverken.

Skärgårdshavets nationalparks betydelse som rekreativ- och naturturismobjekt har ökat sedan föregående stomplan (2000), vilket bland annat syns i form av ett ökat antal besök och mångsidigare rekreativformer. Den ökade rekreativansvändningen ökar samtidigt behovet av att förebygga konsekvenserna av den. I planen fastställs flera åtgärder med syftet att utveckla rekreativ- och turismvändningen i Skärgårdshavet och svara på ett eventuellt växande antal besökare. Åtgärderna består bland annat av att utveckla turismansvändningen och göra ändringar i ödestugor, rast- och tältplatser samt leder. Utvecklingen av naturturismen i samarbete med lokala aktörer påverkar antalet besök och hur länge besökarna stannar, vilket har en positiv inverkan på den lokala ekonomin. Även effekterna på hälsan och välbefinnandet som besökarna i området upplever ökar i och med att turism- och rekreativtjänsterna blir mångsidigare.

Planen gäller områden i statens besittning i Skärgårdshavet. I planeringsområdet ingår dock 125 privata naturskyddsområden som följer Natura 2000-programmet, men planen är inte förpliktande i fråga om privata mark- och vattenområden. Förlusten av biologisk mångfald och klimatförändringen framskrider och den belastning de medför för naturtyperna och arterna förutsätter dock att man även utanför skyddsområdena fäster uppmärksamhet vid kopplingarna mellan naturskyddsområdena, så att arterna och naturtyperna i mån av möjlighet kan förflytta sig från ett område till ett annat. Å andra sidan har det inte funnits tillräcklig information om till exempel placeringen av naturvärdesobjekt under vatten när de befintliga naturskyddsområdena inrättades. Därför har några åtgärder skrivits in i planen som gäller antingen samfällda områden där Forststyrelsen är delägare i områden som förvaltas av staten eller helt privatägda områden. I fråga om dessa är avsikten att genomföra eventuella åtgärder som tryggar skyddet (t.ex. utplacering av förtöjningsbojar som underlättar båtlivet på samfällda vattenområden) till den del delägarna i samfällda eller privatägda områden är villiga att vidta olika åtgärder. Man har också strävat efter att beakta landhöjningen i strandzonen och dess inverkan på skötseln och användningen av områdena (bl.a. strandbete, tältningsområden, sandbankar).

Stävja klimatförändringen och anpassa sig till den

Utöver att habitat splittras och försvinner är klimatförändringen ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden. I de nordliga regionerna, inklusive Finland, går förändringen minst dubbelt så snabbt jämfört med det globala genomsnittet. Skärgårdshavet är med sina arter och naturtyper ett område med exceptionell mångfald och det gör det känsligt för klimatförändringens effekter. Klimatuppvärmningen och den tilltagande eutrofieringen och igenväxningen som den leder till påverkar såväl arterna på land och i vattnet som rekreativvärdena. Dessutom försvagar klimatförändringen kulturvärdena. Klimatförändringen har redan påverkat Skärgårdshavets natur och konsekvenserna fortsätter att växa. Förändringar i temperaturförhållanden och nederbörd samt exceptionella väderförhållanden, såsom värmeböljor och perioder av torka, blir också vanligare i Skärgårdshavets skyddsområden. Förändringarna kan ha en betydande inverkan på organismsamhällena i skyddsområdena och leda till att habitat försämras och försvinner samt att arternas mångfald försvagas och arter blir mer hotade.

Klimatförändringen kan förändra våra havsområden på ett betydande sätt, men man vet ännu inte tillräckligt om tröskelvärdena för klimatförändringen när det gäller olika organismer och många processer. Klimatförändringen leder till att nederbördsmängderna ökar året runt. Regnet sköljer ner humus och organiskt material i havet i allt högre grad, och det gör vattnet grumligt och mörkt. Detta förändrar habitatet och deras sammansättning och försämrar de nuvarande arternas levnadsförhållanden både under ytan och i strandnaturen. Dessutom leder den ökade näringsbelastningen som hamnar i havet från avrinningsområdet till ännu högre sannolikhet för algbloomningar, och leder till att de blågröna algerna blommar längre och i större omfattning. När vattnet blir varmare förändras bland annat fiskarternas struktur: arter som trivs i kallt vatten försvinner, vissa arter minskar och karpfiskar som drar nytta av uppvärmningen och eutrofieringen blir fler. När vintrarna blir varmare blir isvintrarna mer sällsynta, och det gör det svårare för östersjövikaren att bygga bo. När isen som nöter mot stränderna minskar gynnas också igenväxningen av strandområdena. Klimatförändringen påverkar utbredningen och rikligheten av många arter, inklusive Skärgårdshavets nyckelarter (t.ex. blåstång, blåmussla, ålgräs) och sällsynta arter. Både trådalger och främmande arter blir rikligare och tar livsrum från de ursprungliga arterna. Främmande arter kan förändra hela den marina näringskedjan på ett övergripande sätt och därmed indirekt påverka bestånden av fiskar, havsfåglar och sälar samt fisket. Den årstidsrelaterade syrebristen i skärgårdens djup kan öka i framtiden. När temperaturen stiger i vattnet nära botten, vilket redan kan observeras, påskyndar det nedbrytningsprocesserna och syreförbrukningen.

Skärgårdshavets centrala värden är till många delar hotade av klimatförändringens effekter. Därför strävar åtgärderna i planen efter att stabilisera naturförhållandena i området och på så sätt främja naturens anpassningsförmåga till förändringen och samtidigt hålla igång områdets ekosystemtjänster. Naturtyperna och arterna i området följs upp genom att uppdatera inventeringarna av naturtyper och arter vid behov eller med jämna mellanrum samt genom att utveckla uppföljningen av dem. Undersökningar visar att man kan stödja skyddet av de arter och naturtyper som är känsligast för klimatförändringen genom att bilda ett omfattande nätverk av naturskyddsområden för olika vegetationszoner. Utanför skyddsområdena behövs dessutom åtgärder som ökar arternas möjligheter att förflytta sig till nya områden när klimatet förändras. Planen för Skärgårdshavet gäller endast områden som förvaltas av staten, men i den ingår också sådana åtgärder som syftar till att främja skyddet, livsmiljöerna och arterna utanför de områden som förvaltas av staten.

Naturtyper

Naturtyperna i planeringsområdet hör till Östersjöns och kustens naturtyper, som påverkas av både inlandets och havets ekosystem. Det innebär att klimatförändringen medför förändringar från land, hav och luft. I skyddsområdena är det möjligt att med hjälp av naturvård och restaurering bromsa upp förlusten eller försämringen av arter och naturtyper som utsätts för klimatförändringen. Målet är att bidra till att tillståndet för habitat och naturtyper med svag status förbättras samt att upprätthålla habitat

och naturtyper med god status. Man strävar efter att förbättra naturtypernas tillstånd på land och till havs i Skärgårdshavet på ett mångsidigt sätt genom olika naturvårdsåtgärder. Till exempel är tilltagande torka sommartid ett hot mot småskaliga naturtyper, men genom ändamålsenlig skötsel kan konsekvenserna av torkan lindras. För att motverka torka förutsätts mer skötsel och en utveckling av metoderna som används samt att man snabbt tillägnar sig nya vårdmetoder. I Skärgårdshavet är igenväxningen av öppna områden den största faktorn som utarmar landnaturtyperna. Naturvårdsåtgärderna har en nyckelroll i bekämpningen av igenväxning.

Med tanke på inriktningen av skydds- och skötselåtgärderna är det viktigt att identifiera de områden och naturtyper som lättast reagerar på klimatförändringen samt de områden där konsekvenserna kan lindras genom skydds- och skötselåtgärder. För att skötselåtgärderna ska kunna anpassas systematiskt till klimatförändringens konsekvenser bör de resultat som uppnås med dem granskas regelbundet. Detta förutsätter en mångsidigare uppföljning av arterna. Anpassning till klimatförändringen förutsätter att habitat- och populationsnätverken stärks och att man sörjer för att de kan förflytta sig geografiskt. Kontinuitet både under och ovanför vattenytan garanterar att det finns lämpliga förekomstområden för arter och livsmiljöer utanför de nuvarande områdena. I Skärgårdshavet innebär detta till exempel att habitat restaureras högre upp på ön och längre in i skärgården eller att man garanterar att arter och naturtyper kan förflytta sig mot Bottenhavet eller Finska viken.

Arter

Än så länge vet man ganska lite om klimatförändringens inverkan på arterna i Skärgårdshavet och därför har många uppföljningar tagits med i naturskyddsåtgärderna. Med hjälp av dem kan man komma åt förändringar som sker inom arterna och naturtyperna. Naturvårdsåtgärderna kan till vissa delar också anpassas till klimatförändringen (se översiktsplanen för naturvården).

Målet med utplanteringar för att flytta och återinföra arter är att främja uppnåendet av god status hos habitat och naturtyper med svag status och på så sätt främja arter och naturtyper som exponeras för klimatförändringen. Till exempel hjälper utplanteringar av kransalger och ålgräs i den marina miljön dessa arter att överleva och återhämta sig i områden där deras naturliga spridning av olika orsaker är omöjlig eller för långsam. Genom att bygga konstgjorda bon kan man hjälpa östersjövikaren att föröka sig när isvintrarna blir färre.

Klimatförändringens direkta och indirekta konsekvenser ökar och har gjort antalet främmande arter större även i Skärgårdshavet. De uppföljnings- och bekämpningsåtgärder för främmande arter (bl.a. vitsvanshjort, främmande rovdjur, vresros) som finns med i planen förbättrar de ursprungliga arternas möjligheter att klara av det tryck som klimatförändringen orsakar. Med tanke på skärgårdsfåglarna är jakten på främmande rovdjur mycket central för att bevara eller förbättra beståndens tillstånd. I arbetet med att bekämpa främmande arter är det viktigt att sträva efter att identifiera de skadligaste nya främmande arterna som eventuellt kan sprida sig och de arter som sannolikt stärker sitt fotfäste och sina skadliga effekter. Man strävar efter att förbättra fiskarnas fortplantningsförhållanden genom inventeringar och restaureringar av fiskarnas lekmiljöer och habitat samt genom att skapa nya habitat i samarbete med olika forskningsorganisationer och andra samarbetspartner.

Övriga värden

Ökad nederbörd och blåsighet orsakar allt fler fuktskador på kulturhistoriskt värdefulla byggnader och konstruktioner. Byggnadsdelarnas livscykel förkortas när konstruktionerna fryser och tinar upp upprepade gånger under vintersäsongen. Det är allt mer krävande att reglera fukten i inomhusluften i byggnaderna. Dessutom förökar sig skadeinsekter och rötsvampar och orsakar olägenheter för byggnadsbeståndet när klimatet förändras. Med hjälp av underhåll och uppföljning av byggnadsbeståndet i planeringsområdet åtgärdar man reparationsskulden och anpassar sig till klimatförändringen. I planen har man strävat efter att beakta de övergripande klimatkonsekvenserna av Forststyrelsens verksamhet. Man strävar till exempel efter att se till att man färdas på ett klimatsmart sätt i skärgården och att den

utrustning som används för det samt underhålls-, nybyggnads- och reparationsbyggandet är så klimatsmart som möjligt.

I service- och underhållsåtgärderna inom rekreationsanvändningen är det viktigt att minska behovet av underhåll med hjälp av planerade och högklassiga tjänster, genom att hålla konstruktioner i gott skick samt genom miljöfostran. Att spara ved och följa principerna för skräpfrött friluftsliv minskar behovet av underhåll, eftersom en stor del av underhållet av området består av ved- och toalettunderhåll samt hantering av skräp som lämnats kvar på öarna (och som havet fört med sig). I och med klimatförändringen blir perioderna av torka och tiderna då varning för gräsbrand råder längre under sommaren. Det innebär att man i fortsättningen måste fästa mer uppmärksamhet vid placeringen av eldplatserna, säkerheten i deras omgivning och kommunikationen om varningar för gräsbrand. Det extremare vädret (bl.a. stormperioder) återspeglas direkt i rekreations- och turismanvändningen: folk flyr stormarna och försvårar därmed företagsverksamheten i området. Eutrofieringen av Skärgårdshavet och värmeböljorna försämrar rekreationsanvändningen kraftigt. Det påverkar såväl rekreationsfisket som besökarnas naturupplevelse, men i skyddsområdet kan man endast i liten utsträckning bekämpa eutrofieringen.

VI Uppföljning av planen

Uppföljningen av planen genomförs som en del av en mer omfattande uppföljning av skyddsområdenas status, och i uppföljningen används indikatorer som godkänts av Forststyrelsen. Miljökonsekvenserna av rekreation och naturturism bedöms också med en metod som grundar sig på fastställandet av gränser för acceptabel förändring (Limits of Acceptable Change, LAC). I fråga om skötsel- och användningsplanen följs förutom det allmänna tillståndet i planeringsområdet även genomförandet av de mål och åtgärder som presenteras i planen samt planens effekter upp. Vissa indikatorer följs upp årligen. Genomförandet av planens mål och åtgärder samt planens genomslagskraft, det vill säga förverkligandet av de mål som ställts upp i planen, utvärderas med jämna mellanrum, ungefär vart femte år. Samtidigt fattas också beslut om att uppdatera planen helt eller delvis.

Delaktighet

Skötsel- och användningsplaneringen är deltagande planering i enlighet med Forststyrelsens och miljöförvaltningens principer. Deltagande evenemang och responsmöjligheter ordnas under hela planeringsprocessen. Målet är att få så mycket information, kunskap och synpunkter som möjligt som grund för skötseln och användningen. Genom dialog strävar man efter att få målen och verksamheten allmänt accepterade och att skapa bestående samarbete och växelverkan mellan olika aktörer.

Utifrån resultaten om delaktigheten har man i planen beaktat bland annat

- Utveckling av forskningssamarbetet, eventuell användning av nätverket av baser i intressentgrupperns arbete som stöder skötseln och användningen av området när Forststyrelsen inte själv behöver inkvartering
- Utveckling av naturvården och frivilligarbetet
- Förbättring av betessäkerheten
- Upprätthållande och möjliggörande av lokal jakt- och fiskekultur inom de gränser som förordningarna tillåter
- Utvidgning av tältningsområdena särskilt ur paddlarnas synvinkel
- Förbättring av turistföretagarnas verksamhetsförutsättningar
- Beaktande av områden med begränsningar i rätten att färdas och vildmarkszoner
- Höjande av människors medvetenhet om bland annat skyddsområdenas läge och begränsningar
- Möjliggörande av kvällsro för rekreationsanvändare i hamnområdena (inskrivning i ordningsstadgan).

Fastställande

Beträffande områden som förvaltas av Forststyrelsen fastställs planen av Forststyrelsens naturtjänstdirektör. Därefter fastställs planen av miljöministeriet.

Mer information om planeringen

Projektchef: Anna Arnkil (markanvändningsplanering) 1.11.2020–14.8.2022, Martina Reinikainen (markanvändningsplanering) 14.8.2022–15.10.2023, Anna Arnkil (planering av natur och kulturarv) 16.10.2023–30.4.2024.

De övriga medlemmarna i projektgruppen: Planering av natur och kulturarv: Arnkil Anna, Arponen Heidi, Mussaari Maija, Tuovinen Tapani, Vösa Roland. Naturturism och rekreationsanvändning: Lehtonen Laura och Löfroth Trygve (t.o.m. 10/2022), Forsström Sanja fr.o.m. 10/2022, Jakt- och fisketjänster: Andersson Simon. Projektgruppen har letts av Annukka Rasinmäki.

Förutom projektgruppen har följande deltagit i sammanställningen av skötsel- och användningsplanen: Honkanen Veijo, Jaskari Markus, Kolehmainen Kimmo, Leikas Päivi, Malmberg Sampsa, Kypärä Timo, Kyrö Kukka, Rasinmäki Annukka och Tainio Esko

Kartor: Hoikkala Joonas, Määttä Jyrki, Turkia Tytti, Vesterbacka Raisa

Projekt: CoastNet LIFE (LIFE17 NAT/FI/000554).

Bedömning av hållbarheten i rekreationsanvändningen (LAC): Pälvimäki Päivi (projektet Coastal Bootcamp), Wennström Carina och projektgruppen.

Utarbetande av ordningsstadgor för Skärgårdshavets nationalpark och naturskyddsområdet i Själo skärgård: Raisa Vesterbacka, Annukka Rasinmäki och projektgruppen

Representanter för samarbetsgruppen för skötsel- och användningsplanen för Skärgårdshavet:

- Kimitoöns kommun: näringsdirektör Erik Lund
- Nådendals stad: kommunikations- och utvecklingschef Tiina Rinne-Kylänpää/miljöchef Saija Kajala, samarbetsperson för planering av naturfrågor.
- Pargas stad: turistchef Benjamin Donner/Viveca Smeds-Aalto
- Skärgårdshavets biosfärområde: Katja Bonnevier, koordinator för biosfärområdet
- NTM-centralen i Egentliga Finland, miljöenheten: Leena Lehtomaa och Jens Skog
- NTM-centralen i Egentliga Finland, fiskerienheten: fiskemästare Paavo Suominen/fiskebiolog Leena Rannikko
- Egentliga Finlands förbund: specialplanerare Timo Juvonen/utvecklingschef Malla Rannikko-Laine.

Hela skötsel- och användningsplanen finns på websidan (<https://www.metsa.fi/sv/projekt/skargardshavet-skotsel-anvandningsplan/>), eller kan begäras av Forststyrelsens registratorskontor (kirjaamo@metsa.fi). Bedömningarna av Natura-områdenas status (NATA) kan begäras av Forststyrelsens registratorskontor.